

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA NÁRODOHOSPODÁŘSKÁ

Příčiny odlivu pracovní síly v závislosti na vzdělání ve vybraných zemích EU
Migration Determinants Depending on the Education Level in Selected EU
Countries

Student: Pavlína Trchalíková

Vedoucí bakalářské práce: prof. Ing. Jaromír Gottvald, CSc.

Ostrava, 2019

VŠB - Technická univerzita Ostrava
Ekonomická fakulta
Katedra národohospodářská

Zadání bakalářské práce

Student: **Pavčina Trchalíková**
Studijní program: B6202 Hospodářská politika a správa
Studijní obor: 6202R027 Národní hospodářství
Téma: **Příčiny migrace v závislosti na úrovni vzdělání ve vybraných zemích EU**
Migration Determinants Depending on the Education Level in Selected EU Countries

Jazyk vypracování: čeština

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
  2. Motivace a příčiny migrace
  3. Migrace v empirické literatuře
  4. Analýza migrace v závislosti na výši vzdělání ve vybraných zemích EU
  5. Závěr
- Seznam použité literatury
Seznam zkratk
Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce
Seznam příloh
Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

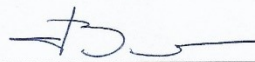
BODVARSSON, Örn B. and Hendrik Van den BERG. *The Economics of Immigration: Theory and Policy*. 2nd ed. New York: Springer, 2013. ISBN 978-1-4614-2115-3.
EHRENBERG, Ronald G. and Robert S. SMITH. *Modern Labor Economics: Theory and Public Policy*. Boston: Pearson Education, 2012. ISBN 978-0-13-254064-3.
VAVREČKOVÁ, J. et al. *Riziko možného odlivu kvalifikovaných odborníků z České republiky do zahraničí*. Praha: VÚPSV, 2008. ISBN 978-80-7416-013-4.

Formální náležitosti a rozsah bakalářské práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

Vedoucí bakalářské práce: **prof. Ing. Jaromír Gottvald, CSc.**

Datum zadání: 23.11.2018

Datum odevzdání: 10.05.2019

Ing. Jiří Balcar, Ph.D.
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Zdeněk Zmeškal
děkan fakulty

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem celou práci, včetně všech příloh, vypracovala samostatně.

V Ostravě dne 9. května 2019

.....*Trchalíková*.....

Pavλίna Trchalíková

Poděkování

Tímto bych ráda poděkovala svému vedoucímu bakalářské práce prof. Ing. Jaromíru Gottvaldovi, CSc. a také Ing. Janu Šulákovi za odbornou pomoc a cenné rady, které mi pomohly při vypracování této bakalářské práce.

Obsah:

1	Úvod.....	3
2	Motivace a příčiny migrace.....	4
2.1	Migrace obyvatelstva.....	4
2.1.1	Vymezení pojmu migrace	5
2.2	Motivace a příčiny migrace	6
2.2.1	Ekonomické a neekonomické faktory migrace.....	7
2.2.2	Význam rodiny při migraci.....	8
2.2.3	Důvody převažující migrace mladých lidí	10
2.3	Dopady migrace.....	10
2.3.1	Ekonomické dopady migrace	13
2.3.2	Trh práce	14
2.3.3	Brain drain	16
2.3.4	Demografické změny	17
2.3.5	Sociální dopady	18
2.3.6	Ostatní vlivy	18
3	Migrace v empirické literatuře	19
3.1	Význam vzdělání	19
3.1.1	Vliv vzdělanosti na migraci obyvatel	20
3.1.2	Migrace za účelem vzdělávání.....	20
3.1.3	Faktory ovlivňující migraci studentů	21
3.1.4	Typické cílové destinace studentů	22
3.1.5	Situace na ostrovech Orkney a Shetland.....	22
3.2	Vztah mezi migrací, vzděláním a rozvojem země.....	23
3.2.1	Vztah mezi migrací a vzděláním	24
3.2.2	Migrace a vzdělávání v Austrálii	25
3.2.3	Vztah mezi emigrací, vzděláním a socioekonomickým vývojem	28
3.2.4	Vztah mezi migrací, vzděláním a ekonomickou svobodou	30

3.3	Typy migrantů dle vzdělání	32
3.4	Vliv výše mzdy na migraci	33
3.5	Vztah mezi vzděláním migrantů a remitencemi	33
3.6	Brain drain	34
3.6.1	Mezinárodní mobilita zdravotnických pracovníků	35
3.7	Význam lingvistiky pro migraci	36
4	Analýza migrace v závislosti na výši vzdělání ve vybraných zemích EU	38
4.1	Korelační analýza	38
4.2	Výše vzdělání a HDP na obyvatele v PPP (USD)	40
4.2.1	Německo	40
4.2.2	Švédsko	43
4.2.3	Dánsko	46
4.2.4	Maďarsko	49
4.3	Výše vzdělání a průměrné mzdy v PPP (USD)	52
4.3.1	Německo	52
4.3.2	Švédsko	54
4.3.3	Dánsko	58
4.3.4	Maďarsko	61
4.4	Výše vzdělání a míra nezaměstnanosti	64
4.4.1	Německo	64
4.4.2	Švédsko	68
4.4.3	Dánsko	71
4.4.4	Maďarsko	75
4.5	Výsledky korelační analýzy	78
5	Závěr	81
	Seznam použité literatury	84
	Seznam zkratk	91

1 Úvod

Téma migrace se stává celosvětovým jevem, který bude i v následujících letech nabývat stále většího významu. Migrace hraje důležitou roli při změně velikosti a složení obyvatelstva. Migraci ovlivňují hlavně ekonomické rozdíly mezi kontinenty a odlišné úrovně rozvoje ekonomik jednotlivých států, které jsou příčinou rozdílné životní úrovně obyvatelstva. Jeden z nejrozšířenějších typů je migrace ekonomická ve snaze o zlepšení své ekonomické situace případně zabezpečení lepší budoucnosti pro svou rodinu.

Teoretická část práce se zabývá charakteristikou a vymezením pojmu migrace. Dále popisuje motivy a příčiny migrace, význam rodiny a důvody migrace mladých lidí. Řeší ekonomické dopady migrace a její vliv na trh práce jak v zemi původu, tak v zemi cílové. Poté se zaměřuje na fenomén „brain drain“, tedy „odliv mozků“ a také demografické a sociální dopady migrace.

Empirická část se zabývá významem vzdělání a jeho vlivem na migraci, dále na faktory, které ovlivňují migraci studentů a jejich typickými cílovými destinacemi. Jsou zde použity studie popisující situaci v Moldavsku, Rumunsku, na ostrovech Orkney a Shetland a v Austrálii. Dále se zaměřuje na souvislost mezi migrací, vzděláním, rozvojem země, socioekonomickým vývojem v zemi a ekonomickou svobodou. Navazuje část zabývající se ekonomickými dopady migrace, vlivem výše mzdy a vztahem mezi vzděláváním a remitencemi. Poté je rozebírána problematika brain drain i v souvislosti se zdravotnickými pracovníky. Na závěr je řešen vliv lingvistiky na migraci.

Praktická část práce analyzuje migraci v závislosti na výši vzdělání ve vybraných zemích Evropské unie – Německu, Švédsku, Dánsku a Maďarsku v letech 2008 až 2017. Pro výpočet byly použity údaje o celkovém počtu cizinců v zemi z Mezinárodní databáze migrace OECD a procentní podíl migrantů dle výše vzdělání byl získán z Eurostatu. Úrovně vzdělání jsou rozděleny na primární, sekundární a terciární a každá sledována ve vztahu k ukazatelům HDP na obyvatele v PPP (USD) průměrné hrubé mzdy v PPP v konstantních cenách (USD) a míry nezaměstnanosti dle úrovně vzdělání (%) z databáze OECD, Eurostatu a Světové banky.

2 Motivace a příčiny migrace

Obsahem této kapitoly je charakteristika a vymezení pojmu migrace. Dále jsou rozebírány její motivace a příčiny, které mohou být ekonomické či neekonomické. Další část je věnována významu rodiny při migraci a důvodům, proč migrují zejména mladí lidé. V následující části jsou popsány ekonomické dopady migrace a její vliv na trh práce v zemi původu a cílové zemi. Následuje rozbor fenoménu brain drain. V závěru jsou rozebrány také dopady demografické a sociální.

2.1 Migrace obyvatelstva

Přesídlování obyvatelstva probíhalo od počátku existence lidstva. Původním záměrem bylo hledání vhodnějších přírodních a klimatických podmínek pro přežití. Postupným vývojem se rozšiřoval počet faktorů, které určovaly existenční možnosti zvyšujícího se počtu obyvatel a působily na rozvoj jak ekonomických, tak neekonomických činitelů, jež posouvají společenský vývoj pozitivně i negativně. Posuny se projevují v motivacích k přesunu obyvatel v prostorovém i časovém vnímání. Mezinárodní migrace se odvíjí od pohybu obyvatel přes hranice států a je považována za jeden z hlavních předpokladů pro vznik světového hospodářství (Kubišta et al., 2016).

Bansak et. al (2015) uvádí, že k migraci dochází, jakmile jsou příjmy v cílové zemi, snížené o náklady spojené s migrací, větší než příjem v původní zemi. Pokud jsou příjmy v obou případech stejné, tak většinou k pohybu nedochází. Dle teorie lidského kapitálu je migrace investicí, ve které je nutno vynaložit určité náklady, aby mohlo dojít ke zlepšení situace. Pokud výhody, které z migrace plynou, přesahují náklady, lidé se rozhodnou přestěhovat. V případě, že rozdíl mezi výnosy a náklady není příliš velký, je pravděpodobné, že zůstanou ve své zemi. Dopady mohou být kromě peněžních i psychické, spojené se stěhováním do nového prostředí, dále potřeba naučit se novému jazyku a přizpůsobit se tamější kultuře. Migrace směřuje z oblastí se špatnými možnostmi na místa s většími příležitostmi. Naopak ve velmi chudých oblastech s nízkou úrovní vzdělání, bohatství a dovedností se lidé nebudou chtít přesouvat do jiných zemí nebo k tomu nebudou mít možnost (Ehrenberg, Smith, 2012).

2.1.1 Vymezení pojmu migrace

Migrace je odvozena od latinského slova *migratio*, které v překladu znamená stěhování, přestěhování se. Pojem migrace znamená pohyb, stěhování nebo přesídlování lidí, ať už trvale, dočasně, dobrovolně či nedobrovolně (Henig, 2007).

IOM (2011) migraci vymezuje jako pohyb osoby či skupiny osob přes mezinárodní hranici nebo uvnitř státu. Zahrnuje jakýkoliv druh pohybu bez ohledu na jeho délku, složení a příčiny. Jedná se o migraci uprchlíků, vysídlených osob, ekonomických migrantů a osob, které se pohybují za jinými účely např. sloučení rodiny.

Dle MVČR (2019) migrace znamená přesouvání skupin a jednotlivců v prostoru. Migrace patří ke klíčovým prvkům v populačním vývoji a má vliv na kulturní a společenské změny obyvatelstva. Migrace se zvyšuje s rostoucím ekonomickým rozvojem v zemích. Migraci rozlišujeme dle délky trvání na krátkodobou, dlouhodobou, trvalou nebo opakovanou, tedy cirkulární.

Chowdhury a Telli (2015, in Hölscher, Tomann) migraci člení také na nucenou, jejíž příčinou mohou být faktory jako jsou válečné konflikty, přírodní katastrofy, hladomor nebo pronásledování a migraci dobrovolnou k nalezení lepších podmínek pro život. Dále se migrace dělí na krátkodobou s přesídlením na období 3 až 12 měsíců a dlouhodobou nad 1 rok.

Palát (2013) člení migraci dle časového horizontu ještě podrobněji na krátkodobou, dlouhodobou a přechodnou. Migrace krátkodobá trvá do jednoho roku, dlouhodobou charakterizuje pobyt na území daného státu delší než jeden rok, přechodná migrace je pouze na časově omezenou dobu, po které migrant obvykle směřuje do jiné země.

Vavrečková et al. (2008) uvádí, že může být pracovní migrace dojížděková, typická pobytem v domovské zemi a dojížděním do země cílové nebo pobyťová, která je charakterizována změnou bydliště do cílového státu. Ta se dále dělí na dočasnou, při které v horizontu několika měsíců až let dochází k návratu do domovské země a migraci trvalou s usazením v cílové zemi. Dočasná migrace má na zemi pozitivní dopad z důvodu přínosu nových technologií, zkušeností a zlepšení jazykových kompetencí. Naopak negativní efekt mohou zemi přinášet migranti, kteří se do své země původu již nevrátí. Země nejvíce ztrácí při odlivu vysoce vzdělaných pracovníků (viz. blíže podkapitola 2.3.3.).

Palát (2014) migraci označuje jako prostorové přemísťování osob přes hranice spojené se změnou bydliště v kratším nebo delším časovém úseku, eventuálně trvale. Přemísťují se jednotlivci nebo skupiny v určitém geografickém prostoru.

V případě migrace mezi státy jde o migraci mezinárodní. Pokud k migraci dochází uvnitř státu, jde o migraci interní (Henig, 2007).

Rolný, Lacina (2001, in Palát, 2014) upozorňují na odlišnosti v pojmech mobilita a migrace, u kterých dochází často k záměně. Mobilita představuje všechny druhy pohybu osob s různým účelem, vzdáleností, směrem nebo periodicitou. Migrace je pojem mnohem užší, uváděný mimo jiné v souvislosti se změnou trvalého bydliště.

IOM (2011) vymezuje pojem emigrace jako odchod nebo výstup ze země, a dále pojem imigrace, charakteristický usazením v cizí zemi.

2.2 Motivace a příčiny migrace

Migrace může být dobrovolná, příkladem je migrace za prací, za vzděláním nebo z důvodu sjednocení rodiny. Dále migrace nedobrovolná, např. z náboženských, politických a environmentálních důvodů (Henig, 2007).

Sjaastad (1962) ve svém modelu argumentuje, že si migrant vybírá svou cílovou zemi tam, kde dochází k maximalizaci jeho příjmů. Peněžní náklady spojené s migrací se zvyšují se zvětšující se vzdáleností cílové země od země původu. Migrant se rozhoduje na základě informací o volných pracovních místech. Tyto údaje mohou být získány neformálně, prostřednictvím rodiny a přátel nebo formálně, např. přes inzerce a v agenturách práce. Sjaastad (1962) zohledňuje ve svém modelu jen jednotlivce a nezaměřuje se již na to, že migrace může ovlivňovat i členy domácnosti. Mincer (1978) tuto skutečnost ve svém modelu zahrnuje. Migrací se zvyšuje blahobyt některých členů domácnosti, zatímco u jiných se snižuje. Z toho vyplývají náklady spojené s opuštěním rodiny a blízkých a potřeba přizpůsobit se nové kultuře a jazyku. Migrace je efektivní, jestliže se celkový příjem rodiny zvyšuje (Bodvarsson a Van den Berg, 2013).

Palát (2013) uvádí, že hlavní příčina migrace je stále stejná, tedy změna původního místa za lepší a přijatelnější pro život. Mění se pouze okolnosti ovlivňující rozhodnutí k přemístění a jeho podmínky.

2.2.1 Ekonomické a neekonomické faktory migrace

Kubišta et al. (2016) motivace a příčiny migrace rozděluje na ekonomické a neekonomické. K ekonomickým faktorům můžeme zařadit odlišnou úroveň ekonomik. Dále proces globalizace, usilování o zvýšení kvalifikace a lepší uplatnitelnosti na trhu práce. Důležitým faktorem pro migranty je i zlepšit ekonomickou a sociální situaci rodiny jak v zemi původní, tak hostitelské.

K neekonomickým faktorům se řadí faktory přírodní, jako jsou klimatické změny, v jejichž důsledku vznikají hladomory a přírodní katastrofy, např. zemětřesení nebo hurikány. K dalším důvodům patří faktory politické, jako je občanská válka nebo etnické ozbrojené konflikty. A v neposlední řadě demografické, které souvisí s nerovnoměrným rozmístěním osídlení obyvatel, kdy dochází v rozvojových zemích k trvalému demografickému přetlaku.

J. R. Hicks (1932) za hlavní příčiny migrace označuje rozdíly v čistých ekonomických výhodách, hlavně ve mzdách.

Tabulka 2.1 Model „push-pull“

	Push faktory	Pull faktory
Ekonomické faktory	Vysoká nezaměstnanost	Silný hospodářský růst
	Vysoké daně	Vysoké mzdy
	Špatná zdravotní péče	Pracovní příležitosti
	Přelidněnost	Možnost vzdělávání
	Chudoba	Moderní technologie
		Vysoké sociální dávky
		Nízké životní náklady
Politické a sociální faktory	Diskriminace	Rodina a přátelé
	Válka či politický útlak	Právo a svoboda
	Korupce, zločin	Bezpečnost
	Povinná vojenská služba	Právo soukromého vlastnictví
Ostatní faktory	Přírodní katastrofy	Lokalita
	Hladomor	Kvalita bydlení
	Změna klimatu	Příjemné klima

Zdroj: Bansak et al. (2015) - vlastní zpracování

Model „push-pull“ rozděluje faktory, které způsobují pohyb obyvatelstva. K „push“ faktorům, tedy důvodům, jež způsobí odstěhování ze země původu, se řadí např. vysoké životní náklady, nízké mzdy, malý počet pracovních míst a příležitostí, nedostatečná zdravotní péče, diskriminace, násilí, politický útlak, válečné konflikty, povinná vojenská služba, chudoba, hladomor, změna klimatu a přírodní katastrofy. „Pull“ faktory vedou migranty k přestěhování do cílové země. Mezi ně patří např. nízké životní náklady, vysoké mzdy, štědré sociální dávky, lepší pracovní příležitosti a podmínky k životu, kvalitní zdravotní péče a vzdělávání, náboženská a politická svoboda a pokročilé technologie. Tyto faktory se dále člení na ekonomické, politické, sociální, kulturní a environmentální, přičemž největší část lidí migruje z důvodů ekonomických. Pro většinu přistěhovalců hrají roli při rozhodování jak „push“, tak „pull“ faktory (Bansak et al., 2015).

Bansak et al. (2015) uvádí, že pro studenty a migranty za prací jsou primární ekonomické faktory, pro uprchlíky faktory společenské a politické. Push a pull faktory ovlivňují délku migrace. Je buď dočasná nebo trvalá. Může se stát, že ti, kteří chtěli v zemi pobývat pouze dočasně, v ní zůstanou natrvalo nebo naopak odejdou, pokud se podmínky v cílové zemi zhorší nebo v původní zemi dojde ke zlepšení.

2.2.2 Význam rodiny při migraci

Sjaastad (1962) ve svém modelu migrace nepřihlíží k rozhodnutí rodiny, ale jen rozhodnutí samotného jednotlivce. Přitom migrace ovlivňuje všechny členy. Mincerův model (1978) předpokládá, že v rodině mohou být konfliktní zájmy (Chiswick a Miller, 2015).

Bansak et al. (2015) uvádí, že rozhodnutí, zda migrovat, může učinit rodina. Pokud chtějí zůstat společně, tak buď všichni migrují nebo zůstávají v původní zemi. Případně migruje jeden příslušník rodiny, aby zvýšil celkový příjem této rodinné jednotky. Peníze poté posílá do své země původu.

Je výhodou, pokud migranti nejsou daleko od domova, aby případné náklady a čas pro návraty do svého původního bydliště byly co nejmenší (Ehrenberg, Smith, 2012).

Lidé se často stěhují tam, kde již žijí jejich příbuzní. Pokud se v cílové zemi vyskytují rodinní příslušníci daného jedince, ovlivňuje je tato skutečnost ve větší míře než možnost lepšího pracovního uplatnění. Migrace s sebou nese nejrozličnější rizika, překonávání překážek a přizpůsobení se novým podmínkám v zemi. Rodina a přátelé mohou přistěhovalci pomoci s kulturní a jazykovou bariérou, hledáním práce a usazením se v novém místě. Díky těmto vazbám dochází ke snižování psychologických a sociálních dopadů imigrace (Bodvarsson a Van den Berg, 2013).

Bansak et al. (2015) poukazuje na skutečnost, že náklady na migraci se snižují, pokud má migrant v cílové zemi již síť rodiny či přátel. Prostřednictvím těchto sítí dochází ke zprostředkování informací o migraci, pracovních příležitostech a pomoci při hledání bydlení v novém prostředí.

Migranti často pomáhají své rodině a přátelům dostat se do cílové země. Jsou jim nápomocni, aby se zorientovali v nové kultuře, a tím dochází ke snížení negativních psychologických dopadů a poskytují podporu jak morální, tak ekonomickou související, např. se zajištěním práce a bydlení. Síť migrantů se v zemi rozšiřuje a další lidé ze zdrojových zemí ji mohou využívat (Vavrecková et al., 2008).

Dle teorie rodinné migrace se rodina zaměřuje na maximalizaci svých příjmů. Součet příjmů před migrací by měl být nižší než celkový příjem po migraci. Může také dojít k situaci, kdy se sice příjem jednoho z partnerů zvýší, ale u druhého dochází ke snížení. Rodina se rozhodne migrovat, když vyšší příjmy kompenzují i snížené příjmy druhého. Motivace k migraci klesá s rostoucím věkem, který je faktorem zvyšujícím psychické dopady spojené s pohybem. Dále může být migrace ztížena u rodin s dětmi ve školním věku. Došlo by nejen k přerušení školní docházky, ale i kontaktů s kamarády (Zimmermann a Bauer, 2002).

Teorie sítí dle Epsteina a Hillmana (1998) objasňuje podmínky udržující migraci mezi zeměmi nebo oblastmi. První migranti jsou při odchodu do cílové země vystaveni vysokým nákladům a rizikům, která z migrace vyplývají. Schází jim informace o trhu práce a nemají vytvořeny sociální vazby. Ty jsou posilovány až s příchodem pracovníků ze stejné země. U nových imigrantů dochází ke snižování nákladů i rizik spojených s migrací, růstu čistého zisku a tím k dalším imigracím. Zvyšující se počet imigrantů stejného pracovního zařazení zvedá na trhu práce konkurenci a dochází ke snižování

mezd v cílové zemi a z důvodu odlivu pracovníků rostou platy v zemi domovské. Příchod imigrantů postupně zeslabuje (Kaczor, 2013).

2.2.3 Důvody převažující migrace mladých lidí

Určujícím faktorem migrace je věk migrujících. Pro skutečnost, že se jedná převážně o mladé lidi, existují dvě vysvětlení. Čím je člověk mladší, tím déle může využívat výhody, které mu plynou z působení v jiné zemi. V mladém věku tuto situaci lépe snáší po psychické stránce, kdy musí opustit přátele a ztrácí spojení s nejbližším okolím. S věkem jsou vazby člověka silnější a ztráty z odloučení jsou hůře snášeny (Ehrenberg, Smith, 2012).

Chiswick a Miller (2015) také uvádí, že rozhodnutí, zda migrovat, je ovlivňováno věkem. Migrace osob bude u nižších věkových kategorií vyšší, ale zároveň připouští, že pro starší osoby může být migrace dostupnější z důvodu nárůstu výdělku. Migrace může sloužit k dosažení krátkodobých nebo dlouhodobých cílů. Ke krátkodobým cílům se řadí výdělek, který posílají migranti do své domovské země. Dlouhodobý cíl je např. zajištění výhodnějších podmínek pro sebe a pro svou rodinu.

Mladší ročníky se lépe přizpůsobují a jsou flexibilnější. Dále mají výhodu v jazykových znalostech, které jsou také důležitým faktorem rozhodnutí, zda migrovat. Někteří migrují jen dočasně za účelem zisku zkušeností, zlepšení jazykových dovedností nebo z důvodu zvýšení kvalifikace (Palát, 2015).

2.3 Dopady migrace

Migrace má vliv na ekonomický rozvoj a další oblasti lidské činnosti, jak v zemích odkud lidé odešli, tak v zemích, kam přicházejí, ale také v kontextu celého světového hospodářství. Migrační vlny v minulosti podstatně ovlivnily a nadále ovlivňují politický a hospodářský vývoj některých oblastí, ekonomik nebo i celého světa. Liší se i hodnocení dopadů na stav ekonomik, společenských vztahů, sociální situace a politické klima v zemích emigrace a imigrace (Kubišta et al., 2016).

Tabulka 2.1 Dopady emigrace

Emigrace	Pozitivní dopady	Negativní dopady
Pro emigranty	Získ zaměstnání	Špatné pracovní podmínky
	Vyšší mzdy	Delší pracovní doba
	Zvýšení pobídek k získání vyššího vzdělání	Horší postavení v práci
	Poznání nové kultury	Rasismus a diskriminace
	Zdokonalení znalostí cizího jazyka	Separace od rodiny a přátel
	Zvýšení životní úrovně	Snížení nabídky práce
Pro podniky	Přístup k novým technologiím, inovacím	Ztráta kvalifikované pracovní síly
	Nové pracovní zkušenosti	Nedostatek pracovních sil v požadované struktuře
	Růst zaměstnanosti	
Pro společnost	Níže nezaměstnanost	Odliv mozků a ztrát nejlepších pracovníků, snížení úrovně vzdělávání
	Znalosti a dovednosti vracejících se migrantů	Nedostatek financí
	Remitence: zvýšení sociálního blahobytu	Odliv mladých lidí
	Snížení populačního tlaku	Úbytek populace

Zdroj: Mimeo, Gottvald (2019) - vlastní zpracování

Mezi pozitivní dopady plynoucí emigrantům patří získání nového zaměstnání s vyšší mzdou, seznámení se s novou kulturou a zvýšení životní úrovně. K negativním dopadům se řadí špatné pracovní podmínky a delší pracovní doba související s nižším postavením migrantů, diskriminací a rasismem. Ve zdrojové zemi dochází k růstu zaměstnanosti cestovních společností. Podniky se musí vyrovnat se ztrátou kvalifikovaných pracovníků a nedostatkem pracovních sil v požadovaných strukturách. V zemi je nižší nezaměstnanost a společnost čerpá ze znalostí a dovedností vracejících se emigrantů. Pozitivním jevem je také snížení populačního tlaku. Naopak ztráty utrpí země z důvodu odlivu kvalifikovaných pracovníků, mladé populace a snížení úrovně vzdělávání.

Tabulka 2.3 Dopady imigrace

Imigrace	Pozitivní dopady	Negativní dopady
Pro obyvatele původní země	Levnější zboží a služby	Vyšší míra nezaměstnanosti
	Příležitost získat lepší práci	Větší konkurence na pracovním trhu
	Zvýšení pobídek k zisku vyššího vzdělání	Tlak na snižování mezd
	Bohatší kulturní život	Jazykové a kulturní bariéry
	Poznávání jiných národů	Vytváření imigračních komunit
	Zavedení nových produktů	Demotivace od investic do lidského kapitálu
	Nová pracovní místa	
	Rozšíření služeb	
Pro podniky	Lepší struktura pracovních sil	Jazyková bariéra v práci
	Zvýšení nabídky práce	Nutnost jazykových kurzů
	Levnější a pružnější pracovní síla	Závislost na zahraniční pracovní síle
	Zvýšení tržeb podniků	
	Růst investic	
	Rozšíření trhu	
	Nové možnosti exportu technologií	
Pro společnost	Nižší inflace	Zpomalení technologických inovací v některých oborech
	Zastavení nebo zpomalení poklesu populace	Sociální a národnostní rozpory
	Příliv mozků	Zvýšená kriminalita
	Inovace	Vytváření imigračních komunit
	Různorodější a energičtější populace	Náhrady sociálních služeb
	Vyšší příjem z daní	Zasažení tradiční kultury země
	Podpora veřejných investic	Znečišťování veřejného prostoru
	Zvýšení produktivity v ekonomice	
	Zvýšení poptávky po domácích produktech	
	Růst HDP	
	Růst populace, zvýšení porodnosti	
	Příliv mladé populace	

Zdroj: Mimeo, Gottvald (2019) - vlastní zpracování

Domorodé obyvatelstvo v imigrační zemi nakupuje zboží a služby levněji, jejich kulturní život se stává bohatším díky seznámení s jinými národy. Lidem se s přílivem migrantů zvyšují pobídky k zisku vyššího vzdělání. Obyvatelstvo se musí ale vyrovnat s vyšší konkurenceschopností na pracovním trhu, novými komunitami migrantů a s tím souvisejícími jazykovými a kulturními bariérami. K výhodám, které přinášejí podnikům migranti, patří zisk levnější pracovní síly schopné pružněji reagovat na požadavky trhu práce a lepší struktura pracovních sil. Pro podniky je negativní přílišná závislost na zahraničních pracovnících a jazyková bariéra, se kterou se podniky vyrovnávají pomocí jazykových kurzů. Imigrace způsobuje v zemi nižší míru inflace a může pomoci zemím potýkajícím se s problémem stárnutí populace tím, že zpomalí nebo zastaví pokles a přivede mladou generaci. Skladba obyvatelstva se stává pestřejší. Velmi pozitivním

jevem je fenomén brain gain přinášející do země nové technologie a inovace. Mezi rizika, která s sebou migrace nese, patří zpomalení technologických inovací v určitých oborech a také sociální a národnostní rozpory uvnitř země.

2.3.1 Ekonomické dopady migrace

Bodvarsson a Van den Berg (2013) uvádí, že je dnešní ekonomika charakterizována výrazným snížením finančních nákladů na migraci. Rozdíl v reálných příjmech mezi jednotlivými zeměmi je hlavním činitelem migrace. Lidé opouští země s nízkými příjmy a stěhují se do států s vyššími. Tím ve státech s vysokými příjmy dojde ke zvýšení nabídky práce, naopak v zemích s nižšími příjmy dochází ke snížení nabídky. Důvodem odchodu ze země může být také nedostatek příležitostí v domácí ekonomice. To může být důsledek špatně prováděné hospodářské politiky rozvíjejících se ekonomik a tím nedostatečné poptávky po vzdělaných pracovnících a jejich službách jako je podnikatelská činnost, nové technologie a inovace. Lidé proto odchází do států s lepšími příležitostmi, protože ve své domovské zemi se nemohou plně realizovat. Při migraci do zemí s vyššími příjmy dochází ke zvýšení pobídek k zisku vyššího vzdělání, které je v cílové zemi odměňováno více než v zemi původu. Migranti odvádějí část svých příjmů z cílových zemí do své země původu z důvodu podpory rodiny a ukládání bohatství do budoucna v případě návratu. Tyto finanční prostředky se nazývají remittance. Migrant tak může podpořit zisk nejen v cílové zemi, ale i v zemi původu. Pokud jsou peníze využity na investice, které mají vysokou návratnost, zvýší se dlouhodobě sociální blahobyt v zemi, než kdyby peníze použila pro potřeby s krátkodobou spotřebou. Země může prostřednictvím peněz zlepšit např. vzdělání a bydlení. Díky remitencím může dojít ke zmírnění chudoby v zemích původu. Remittance jsou v některých státech vyšší než peníze poskytnuté oficiální rozvojovou pomocí v zahraničí a tvoří velkou část hrubého národního produktu.

Bodvarsson a Van den Berg (2013) současně uvádí, že imigrace způsobuje zisky nebo ztráty. Příchodem přistěhovalců může dojít ke zvýšení produktivity v celé ekonomice tím, že se rozšíří trh a úroveň hospodářské soutěže. Zavedením nových produktů a výrobních metod selepší úroveň technologie. Tím, že dojde ke zvýšení velikosti hospodářství, je umožněno využití úspor z rozsahu ve větší míře. Přistěhovalci

mohou však způsobit i negativní dopady např. v oblasti veřejných služeb, jako je třeba školství a dopravní infrastruktura.

Růst HDP je v hostitelských zemích úměrný přílivu nových pracovních sil. Dochází k rozvoji všech již existujících odvětví, hlavně však služeb pro imigranty. Zvýšený počet obyvatel vyžaduje rozšíření produkce spotřebního zboží. Podnikům se zvedají tržby a zisky a tím mohou růst investice. Do firem přichází kvalifikovaní pracovníci. Veřejné investice jsou podporovány vyššími příjmy z daní zahraničních pracovníků do státního rozpočtu. Rozpočet může být migrací na druhou stranu i nepříznivě ovlivněn nebo převyšěn nároky imigrantů. Týká se podpory a zdravotní péče, která je běžně ve vyspělých ekonomikách poskytována (Kubišta et al., 2016).

Imigrace ovlivňuje veřejné finance přijímající země. Státy proto upřednostňují migranty s vysokou kvalifikací z důvodu odvádění vyšších daní z příjmů a zisku většího množství peněz z daní z prodeje. Je nepravděpodobné, že tyto osoby budou pobírat sociální dávky a dávky v nezaměstnanosti (Chiswick, Miller, 2015).

Migrace je důležitým faktorem s dalekosáhlými dopady, který ovlivňuje ekonomiku přijímající země. Musí být hledáno komplexní řešení s nutností zakomponování migrace do dlouhodobých strategií rozvoje. Do budoucna je důležité zlepšit komunikaci mezi vysílající a přijímající zemí. Musí se více zohledňovat společné zájmy, podporovat spolupráci a dialog, protože jednostranná řešení problematiky migrace přinášejí omezené výsledky (Palát, 2013).

2.3.2 Trh práce

Na trh práce přichází kvalifikovaní i vysoce kvalifikovaní pracovníci přispívající k růstu firem (Kubišta et al., 2016).

Vzdělání je klíčové z toho důvodu, že v cílových zemích dochází k upřednostňování vzdělaných a kvalifikovaných pracovníků před těmi méně vzdělanými. Důvodem je přínos lidského kapitálu k vyššímu hospodářskému růstu. Pro domácí ekonomiky může být odchod kvalifikovaných osob negativním jevem. Kvalifikovaní pracovníci mají také větší možnost odvést více příjmů do své zdrojové ekonomiky. Důvodem je vyšší příjem než u méně kvalifikovaných (Bodvarsson a Van den Berg, 2013).

Cílové země se zaměřují na výběr vzdělaných a kvalifikovaných migrantů. Tato selekce je závislá na nákladech na migraci. U jedinců s nízkou kvalifikací z chudých zemí je překážkou chudoba. Avšak ekonomický růst v rozvojových zemích tyto překážky zmírňuje a rozšiřuje jejich možnost migrovat. Odliv kvalifikovaných osob může být ale pro tyto malé země se středními příjmy závažný (Chiswick a Miller, 2015).

Díky investicím do lidského kapitálu dochází u migrantů k rychlému nárůstu platu. Přistěhovalci obvykle po vstupu do dané země získávají lepší znalosti cizího jazyka a nové pracovní zkušenosti. Největší motivací k investici do studia cizích jazyků mají ti, kteří se již do své rodné země nemohou vrátit (Ehrenberg a Smith, 2012).

Příchod migrantů může přinášet cílové zemi ekonomické výhody a představovat významnou část hospodářského výsledku země. Vysoce kvalifikovaní přistěhovalci s sebou mohou do země přinést produktivitu, zvyšovat zisk firem nebo vytvořit další pracovní místa při otevření vlastní firmy. Migrant poskytuje cílové zemi nové znalosti, které ji činí produktivnější. Mezi další výhody patří zvýšení poptávky po domácích produktech, které migranti spotřebovávají. Vysoce kvalifikovaní migranti zrychlují inovaci v dané zemi (Borjas, 2016).

Migrace kvalifikovaných pracovníků se stává pro původní země negativním jevem z důvodu jejich malého počtu a také nedostatku financí. Migrace může být pro zdrojovou zemi i prospěšná a lze díky ní získat přístup k novým technologiím, kapitálu a inovacím. Pro rozvojové země jsou technologie získané v zahraničí klíčové (Bansak et al., 2015).

Příchod vysoce kvalifikovaných migrantů do země může nekvalifikované obyvatele demotivovat od investic pro získávání kvalifikace a dovedností. Imigrace vysoce kvalifikovaných pracovníků může přinášet pozitivní externalitu prostřednictvím nových vědomostí. Migrace pomáhá vytvořit nové možnosti exportu technologií a navázat vazby se zahraničními výzkumnými institucemi. Pokud kvalifikovaní migranti nesubstitují kvalifikované domácí pracovníky, nebude mít migrace tak velký vliv na obyvatelstvo země původu. Substitute často není možná z důvodu požadavku místních specifických charakteristik pro vykonávání daného povolání. Jsou to např. zvláštní požadavky nutné pro povolání a potřeba znalosti jazyka. Země může situaci ovlivňovat prostřednictvím imigrační politiky. Pozitivním výsledkem je vyšší příliv osob při expanzi a nižší, když je ekonomika v recesi. Pomocí procyklické imigrační

politiky může přinášet migrace zemi vyšší ekonomický rozmach. Je nutné, aby migrace odpovídala aktuálním makroekonomickým podmínkám (Chiswick, Miller, 2015).

Do země přichází také pracovníci nekvalifikovaní, kteří jsou ochotni dělat nejrůznější pomocné práce. Zvyšuje se tím nabídka na pracovním trhu a zamezuje tlaku domácích zaměstnanců na růst mezd. Imigranti se často nebrání práci, která je pod úrovní jejich kvalifikace a oproti domácím pracovníkům mají menší nároky na nejrůznější benefity. Zahraniční pracovníci mohou mít vliv i na vyšší míru nezaměstnanosti, hlavně v oborech služeb, cestovního ruchu, pohostinství, dopravy a zemědělství. Ženy z rodin migrantů vykonávají služby v domácnostech jako pomocnice, chůvy či hospodyně, tím umožňují ženám v dané zemi nastoupit do práce a využít svůj potenciál. V imigračních zemích se projevuje tlak na cenovou hladinu. Buď působí inflačně a zvýšená poptávka může vést k růstu cenové hladiny nebo deflačně, zvětšenou nabídkou pracovních sil a tlakem proti zvyšování mezd (Kubišta et al., 2016).

Peri (2016) uvádí, že migranti nacházejí uplatnění hlavně v místních službách, jako jsou např. restaurace, úklid domácností, péče o děti, zahradnictví. Tím dochází ke zvýšení příjmu místních obyvatel využívajících tyto služby za nižší cenu. Zároveň služby na místní úrovni mohou působit pozitivně zvýšením produktivity práce.

2.3.3 Brain drain

IOM (2011) vymezuje pojem brain drain jako emigraci kvalifikovaných a talentovaných jednotlivců z původní země do jiné. Opakem je pojem „brain gain“ označující imigraci takových jedinců s vysokou kvalifikací do cílové země.

Vysoce kvalifikovaní odborníci jsou mimořádně žádaní v etapě přechodu na znalostní společnost, kterou pohání „human resource“ neboli lidský vzdělanostní kapitál. V souvislosti s emigrací elitních vědeckých pracovníků z Kanady, Velké Británie nebo tehdy Sovětského svazu do USA se v 50. letech 20. století poprvé v literatuře vyskytuje pojem „brain drain“ - „odliv mozků“. Vyjadřuje mezinárodní přesun lidského kapitálu s terciárním vzděláním z rozvíjejících se do rozvinutých zemí. Tento fenomén byl ekonomy zpočátku viděn hlavně pozitivně s důrazem na úlohu remitencí a zdrojů z migrace. Náhled na „brain drain“ se v 70. letech 20. století mění,

v návaznosti na vynaložené náklady na studium ve zdrojové zemi je považovaný za ekonomickou ztrátu. Postupně však převažují i kladné rysy a zisk u zdrojových zemí. Vyplývají z větší intenzity obchodování, remitencí, nových znalostí reemigrantů a investic ze zahraničí. V souvislosti s odlivem kvalifikovaných pracovníků ze země se klade důraz na efekt „brain gain“, který charakterizuje zisky vyplývající z migrace. Dalším pojmem je „brain exchange“ vyznačující se výměnou kvalifikovaných pracovníků mezi jednotlivými zeměmi. Díky rozvoji infrastruktury a moderním technologiím došlo ke snížení cestovních nákladů a časové náročnosti (Vavrečková et al., 2008).

Schiff (2005) uvádí, že dopady související s odlivem kvalifikované pracovní síly mohou být negativní. Vysoce kvalifikovaní lidé, kteří se vzdělali ve své domovské zemi, jí svým odchodem ze země přinášejí ztráty. Dochází k migraci i u méně vzdělaných jedinců, fenomén brain drain tím pádem vzdělanost populace nezvyšuje. Ze získaného vzdělání plyne mnoho nejistot. Jako je např. možnost nalezení zaměstnání v cílových zemích, úspěšnost studia, imigrační politika v zahraničí a finanční náklady pro rodinu, která tohoto jedince ve studiu podporuje. Investice do vzdělání nesou vyšší soukromé a veřejné finanční zatížení. Rodina má menší příjmy z toho důvodu, že studující jedinec buď nepracuje nebo jen na částečný úvazek a do státního rozpočtu plyne méně daní. Veřejné a soukromé výdaje jsou proto redukovány, což způsobuje další jevy, jako jsou např. menší výdaje na dopravní infrastrukturu, zdravotní služby a negativní dopad na životní úroveň a růst ekonomiky.

Prostřednictvím remitencí může fenomén brain drain pomoci zemím zvýšit životní úroveň. Remittance ovlivňují rozhodnutí domácnosti při výběru vzdělání, povolání a o investicích. Mohou nejvýrazněji pomoci nejchudším zemím s omezenými možnostmi (Vavrečková et al., 2008).

2.3.4 Demografické změny

S příchodem migrantů roste v zemi imigrace počet obyvatel. Zvyšující se počet osob klade větší nároky na bydlení, rozšíření dopravní a sociální infrastruktury a dalších služeb. Imigranti se soustřeďují v oblastech, které byly již dříve osídleny

imigranty ze stejného státu. Ve vyspělých zemích se zvyšuje porodnost (Kubišta et al., 2016).

2.3.5 Sociální dopady

Ve druhé polovině 20. stol. došlo k zesílení proudu emigrantů, hlavně ze zemí Blízkého a Středního východu. Jejich příliv komplikují teroristické útoky, jejichž oběťmi byli obyvatelé zemí západní a severní Evropy a také USA. Vlivem těchto útoků byly vyvolány rasistické nálady a neklid jak v zemích postižených, tak v mnoha dalších (Kubišta et al., 2016).

Bodvarsson a Van den Berg (2013) uvádí, že přistěhovalci jsou lidmi kritizováni z důvodu jejich velké komunity a je jim připisována zvýšená kriminalita nebo znečišťování veřejného prostranství. Jejich příchodem je zasažena také tradiční kultura země.

2.3.6 Ostatní vlivy

Hostitelské země často nabízí přistěhovalcům výhody prostřednictvím vládních programů (Ehrenberg, Smith, 2012).

Zásadní vliv na příliv migrantů může mít vláda a její imigrační nebo důchodová politika. Předpisy mohou přispět k usměrnění počtu imigrantů, výběru teritorií odkud přicházejí, věkové, etnické nebo profesní struktuře. Diferencovanými daňovými sazbami, finančními výhodami nebo sociálními příspěvky má vláda možnost podpořit příliv určitých skupin migrantů. Naopak právními překážkami jakými jsou získání pracovního povolení, vstupního víza či povolení k pobytu nebo licenčními požadavky potřebnými pro uznání kvalifikace, nutností znát domácí jazyk, historii země a dalšími může příliv migrantů snížit (Kubišta et al., 2016).

Migraci může ovlivňovat také výše sociálních dávek. Vysoké dávky v domovské zemi tendenci migrovat snižují. Naopak do zemí se širokou a pestrou sociální sítí se migranti stěhují. Sociální dávky, včetně podpory v nezaměstnanosti, jsou pro ně zásadním motivem (Kaczor, 2013).

3 Migrace v empirické literatuře

Další kapitola je věnována rešerši empirické literatury. První část je zaměřena na význam vzdělávání. Rozebírá vliv vzdělanosti na migraci obyvatelstva, migraci z důvodu vzdělávání, faktory, které ovlivňují migraci u studentů. Detailně je rozebrána situace v Moldavsku, Rumunsku a na ostrovech Orkney a Shetland. Dále je řešena souvislost mezi migrací, vzděláním a také rozvojem země. Jako modelový příklad slouží situace v Austrálii. Poté je uveden vztah mezi emigrací, vzděláním a socioekonomickým vývojem v zemi. Dále je řešena souvislost mezi migrací, vzděláním a ekonomickou svobodou. V následující části je uveden pohled na migranty dle jejich vzdělání. Poté jsou rozebírány ekonomické dopady migrace z hlediska vlivu výše mzdy na migraci a vztahu mezi vzděláváním migrantů a remitencemi. Další část se zabývá odlivem mozků se zaměřením na zdravotnické pracovníky. Poslední část řeší význam lingvistiky pro migraci.

3.1 Význam vzdělání

Peri (2016) tvrdí, že u vysoce vzdělaných lidí je mnohem větší pravděpodobnost migrace a největších ekonomických zisků. Rozdíly ve mzdách mezi kvalifikovanými pracovníky jsou vyšší než u pracovníků nízkokvalifikovaných. Zejména v Německu a USA dochází k určitému snížení kvalifikace přistěhovalců. Pracovníci s relativně vysokou kvalifikací mají práci srovnatelnou s méně kvalifikovanými obyvateli cílové země. To pravděpodobně způsobují překážky dané odlišným jazykem a právními požadavky. Z toho vyplývá, že kvalifikovaní přistěhovalci jsou konkurenty méně kvalifikovaných pracovníků v domácí ekonomice.

Massey et al. (1993) uvádí, že výstavba nových škol a rozšiřování vzdělávání ve zdrojových zemích posilují migrační proces. Zlepšuje se úroveň vzdělání, které zvyšuje pro obyvatelstvo země potenciální výnosy z migrace a lidé jsou tak více motivováni k odchodu.

3.1.1 Vliv vzdělanosti na migraci obyvatel

Grogger a Hanson (2008) tvrdí, že do zemí s vysokými odměnami za dané dovednosti přichází nepřiměřený podíl vysoce kvalifikovaných pracovníků. USA a Kanada získává 51 % přistěhovalců OECD, z toho 66 % jsou pracovníci s terciárním vzděláním. V Evropě je to 38 % přistěhovalců ze zemí OECD, z toho pouze 24 % pracovníků s terciárním vzděláním. Z důvodu nedostatku vzdělaných pracovníků v Evropě se země snaží přilákat kvalifikované cizince. Není možné kategorizovat školská zařízení v jednotlivých zemích stejným způsobem, protože vzdělávací systémy mezi zeměmi jsou velmi rozdílné. Metodika statistických úřadů jednotlivých států se od sebe navzájem liší tím, jak klasifikují dosažené vzdělání. V Belgii a Itálii statistický úřad vykazuje souhrnné počty přistěhovalců, ale nerozlišují stupeň vzdělání. Někteří přistěhovalci získají terciární vzdělání v cílové zemi. V některých případech by přistěhovalci nedosáhli vyššího stupně vzdělání, kdyby nemigrovali. Mnoho cizinců nezůstane v cílové zemi nastálo. Část migrantů jsou studující, kteří se po ukončení studia vrátí do své domovské země. Tito migranti mohou být motivováni vzdělávacími příležitostmi. Zdrojové země mají tendenci vysílat emigranty do blízkých destinací, jako je např. migrace z Turecka do Evropy a z Mexika do USA. Cílové země ukládají různé podmínky pro přijetí přistěhovalců jako např. výši úrovně jejich vzdělání.

3.1.2 Migrace za účelem vzdělávání

Ghita, Boboc a Manea (2015) ve své studii tvrdí, že v rámci globalizace získává mezinárodní migrace mladých lidí nový význam. Mnoho rozvinutých zemí, zejména v Evropě, musí čelit stárnutí populace. Migrace může v těchto státech ovlivnit strukturu mladé populace a zajistit hospodářský rozvoj. Problematika migrace má velký význam např. v Moldavsku. Jeho ekonomika prodělala mnoho významných změn, jako je rozvoj soukromého sektoru a uzavření velkých státních společností, které zajišťovaly vysoký podíl pracovních míst. Tyto změny byly doprovázeny vyšší mírou nezaměstnanosti, která vedla k větší míře migrace obyvatelstva. Velký význam pro moldavské hospodářství mají remittance, které představují pro každou druhou domácnost více než polovinu celkového příjmu. Obyvatelé Moldavska migrují do Rumunska z důvodu

využívání výhod nabízených rumunským státem. V zemi studují, ale poté směřují do jiných států. Většina z nich předpokládá, že Evropa jim může nabídnout více možností a příležitostí. Lidé se domnívají, že by v Moldavsku nebyl oceněn jejich potenciál. Hospodářský a politický systém je vnímán jako zastaralý a zasažený starodávnými metodami a korupcí.

3.1.3 Faktory ovlivňující migraci studentů

Ekanayake a Jackling (2014) uvádí, že mezinárodní migraci studentů lze vysvětlit pomocí „push and pull“ faktorů. Ve zdrojové zemi se vyskytují push faktory, které závisí na prioritě vzdělávání v zemi, na příležitostech k účasti na vzdělávacím procesu, na úrovni ekonomického bohatství v zemi původu a očekávaných výhodách studia v cizí zemi v poměru k jeho nákladům. Pull faktory jsou ty, které činí hostitelskou zemi atraktivní a zahrnují ekonomické vazby s domovskou zemí. K dalším faktorům patří sociální vazby, např. zda má migrant v hostitelské zemi rodinu nebo přátele, dále geografická a jazyková blízkost a také klima. Pro rozhodování je klíčové ekonomické a politické prostředí v době, kdy se jednotlivec rozhoduje, zda studovat v zahraničí. Nábor studentů je globálně vnímán jako potenciální zdroj nabídky práce pro uspokojení požadavků na vysoce kvalifikovanou pracovní sílu.

Talati, Pappas a Gregory (2006) za klíčové faktory emigrace nedávných absolventů považují kvalitu vzdělávání, příležitosti k výzkumu a pro profesní a kariérní postup, životní styl a mezinárodní uznání. Např. britské vzdělávání láká studenty svou pověstí pomocí propagací a prestiží při získání titulu z těchto univerzit. Migrace poskytuje lidem příležitost, vychází z nutkání zlepšit vzdělání, životní styl a mezinárodní viditelnost. Migrace může lidské společnosti prospívat, o čemž svědčí např. množství Nobelových cen, které získali vědci, kteří emigrovali.

3.1.4 Typické cílové destinace studentů

Z důvodu větší propojenosti národních ekonomik se rozšiřují možnosti vzdělávání. Studenti mohou rozšířit své jazykové znalosti a zvýšit svou konkurenceschopnost vysokoškolským studiem v zahraničí. Jeho atraktivita se zvyšuje z důvodu omezených příležitostí na trhu práce v původních zemích studentů a omezeného množství studijních programů (OECD, 2014).

Dle databáze OECD (2019c) byl na základě posledních dat v roce 2016 nejvyšší podíl zahraničních studentů, jako procento z celkového počtu terciárních studentů v Lucembursku, na Novém Zélandu, ve Velké Británii, Švýcarsku, Austrálii a Rakousku.

Největší podíl tvoří studenti z Asie, kteří představují 53 % zahraničních studentů zapsaných po celém světě, konkrétně z Číny, Indie a Korey. Více než 50% všech zahraničních studentů po celém světě získají společně Austrálie, Kanada, Francie, Německo, Spojené království a Spojené státy (OECD, 2014).

Ghita, Boboc a Manea (2015) ve své studii uvádí, že mnohé země studentům nabízí práci na částečný úvazek během studia. Migrace za účelem vzdělávání se často zaměřuje na pracovní migraci vysoce kvalifikovaných pracovníků.

3.1.5 Situace na ostrovech Orkney a Shetland

Alexander (2016) se zabývá migrací z britských ostrovů Orkney a Shetland. Mladí lidé migrují z ostrovů na pevninu za účelem vzdělání a pracovních příležitostí. Orkney a Shetland má obavy z migrace mládeže. Současné populační projekce identifikují potenciální hrozbu pro obyvatele, pracovní sílu na ostrovech a rostoucí náklady na poskytování péče stárnoucí populaci. Udržitelnost obyvatelstva je klíčovým zájmem ostrovních komunit. Mnohé musí čelit výzvě ve formě vysoké míry emigrace, zejména mladých lidí v produktivním věku, kteří jsou přitahováni do větších komunit pro lepší profesní a zaměstnanecké podmínky. Studenty, kteří odchází z původní země, láká výzva odstěhovat se na neznámé místo, daleko od domova. Důsledkem může být stárnutí obyvatelstva a s tím související zvyšující se potřeba služeb pro seniory a snížení počtu pracujících pro udržení hospodářství v zemi. V ostrovních oblastech Skotska mají

stejně obavy. Podle statistik má oblast ostrovů podíl obyvatel ve věku 15-29 let nejnižší ve Skotsku. Existuje vazba mezi migrací, vzděláváním a zaměstnaností. Pro ostrovy je klíčovou prioritou snižování emigrace prostřednictvím poskytování vzdělání a pracovních příležitostí svým obyvatelům. Většina absolventů sice hledá práci mimo ostrovy pro získání zkušeností, ale plánují navrátit se domů, vychovávat zde své děti a v budoucnu jim umožnit po absolvování školy pracovat v zahraničí. To vše záleží na nalezení práce v následujících letech a na tom, zda jejich partner bude chtít žít na ostrovech. Touha návratu domů na ostrovy je spojena také s přáním být blízko své rodině a přátelům. Studenti, kteří pochází z rodin, kde nejsou rodinné vazby tak silné, jsou k návratu do domácí země motivováni méně. Studenty, kteří studují odborné předměty, kterými je např. zubní lékařství, ošetrovatelství, čeká zpravidla stabilní kariéra. Tato jistota je může přivést zpět na ostrovy. Při rozhodování, zda migrovat, jsou klíčové nejen ekonomické faktory, ale také kulturní a sociální.

3.2 Vztah mezi migrací, vzděláním a rozvojem země

Gamlen, Murray a Overton (2017) tvrdí, že existuje vztah mezi migrací, vzděláváním a rozvojem. Vzdělávání, migrace a rozvoj na sebe navzájem působí. Migrace může být přínosem pro rozvoj země. Autoři se zabývali tichomořskými ostrovy, kde mají remitence významnou úlohu pro rozvoj země a na vzdělávání je dán důraz jako na strategii rozvoje. Vzdělání je považováno za základní faktor rozvoje, který zvyšuje kvalitu pracovní síly. Politika v zemích podporuje odborné vzdělávání, které se zaměřuje na určité dovednosti, jež odpovídají poptávce po pracovnících v kapitálových podnicích. Obzvláště důležitá je výchova žen a dívek, která podporuje pozitivní vývoj na celém světě. Poskytování vzdělání dívkám pomáhá překonat chudobu. U vzdělaných žen je méně pravděpodobné, že vstoupí proti své vůli do brzkého manželského svazku nebo že zemrou při porodu a je větší pravděpodobnost, že porodí zdravé děti, které poté budou navštěvovat školská zařízení. Prostřednictvím vzdělání lidé získají dovednosti, které jim usnadní hledání zaměstnání. Velkou roli hraje vzdělání obzvláště u malých ostrovních států, kde je klíčové zlepšit k němu přístup. Ostrovní státy v Tichomoří intenzivně investovaly do primárního a sekundárního vzdělávání.

3.2.1 Vztah mezi migrací a vzděláním

Gamlen, Murray a Overton (2017) uvádí, že migrace vzdělání usnadňuje tím, že nabízí širší škálu vzdělávacích příležitostí, jak přístupem k většímu množství institucí, tak prostřednictvím provázanosti s různými kulturami a hodnotami. Vzdělávání usnadňuje migraci, protože vyšší úroveň vzdělání nabízí více příležitostí a pobídek k pohybu. Povědomí o světě může zvyšovat motivaci pro jeho prozkoumávání. Migranti s vyšším vzděláním jsou schopni lépe se orientovat v informacích, mají vyšší výdělky a větší množství přenositelných schopností. Vzdělání je řízeno a poháněno migrací. Vzdělání jedinci jsou pro bohaté země významným zdrojem, na který se při výběru imigrujících pracovníků zaměřují a jejich přesun podporují imigrační politikou, která vysoce kvalifikovaným pracovníkům usnadňuje migraci. Ti nejchudší mají omezené možnosti k migraci z důvodu chybějících financí pro přesun. Vzdělání je důležitým prostředkem umožňujícím lidem mobilitu. Na základě imigračních politik zemí je pro pracovníky s vysokoškolským vzděláním migrace snazší než pro pracovníky s primárním vzděláním. Migrace může být pozitivní pro rozvoj v cílových zemích z důvodu možnosti získání levnější a rozmanitější pracovní síly a také pro migranty, kteří mohou přestěhováním zvýšit svůj životní standard. Dopady emigrace na země původu jsou však méně jasné. Emigrace kvalifikovaných pracovníků může negativně ovlivnit místní ekonomiku a zatěžovat ty, kteří v původní zemi zůstanou. Pozitivním dopadem může být transfer znalostí, celosvětové příležitosti nebo návrat migrantů se zvýšenou kvalifikací, úsporami a nabytými zkušenostmi. Tichomořské státy se stávají čím dál tím více závislé na remitencích. Některé země v Pacifiku dosahují vysoké míry vzdělání a řady příležitostí pro migraci a angažovanosti ve světě. V určitých částech států Melanésie často chybí infrastruktura pro základní vzdělávání. Lidé často emigrují z toho důvodu, že jim země nemůže nabídnout vzdělávací a profesní možnosti.

Rovněž Ekanayake a Jackling (2014) uvádí, že existuje vazba mezi migrací a vzděláváním. Spojitost mezi vzdělávací a migrační politikou má význam u řady národů, zejména v západních zemích, pro které je charakteristická migrace vzdělané pracovní síly. Vzestup znalostní ekonomiky a globální konkurence v oblasti dovedností umožnily internacionalizaci vzdělávání. Nábor mezinárodních studentů je obvykle součástí strategie získávání vysoce kvalifikovaných přistěhovalců, zejména v zemích Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD). Přistěhovalectví

a akademická mobilita jsou považovány za účinné metody pro získávání vysoce vzdělané pracovní síly, která je nezbytná pro udržení hospodářského růstu v moderních ekonomikách založených na znalostech. Je nutné udržet krok s technologickým vývojem v klíčových hospodářských odvětvích, který podporuje rovněž internacionalizaci vzdělávání. Koncem 90. let zmírnila řada zemí OECD své imigrační zákony s cílem přilákat vysoce kvalifikované pracovníky, včetně zahraničních studentů, do odvětví, ve kterých je nedostatek pracovních sil. Mobilita studentů je vnímána jako prostředek pro uspokojení zvýšené poptávky po kvalifikovaných pracovnících, kteří mohou být po ukončení studia přijati. U studentů, kteří získají titul z hostitelské země, se předpokládá snadný vstup na trh práce, díky jejich nabytým jazykovým a sociálním schopnostem. Mezinárodní vzdělávání je pro země atraktivní, protože zahraniční studenti doplňují příjmy univerzit, které se jinak spoléhají hlavně na vládní financování. Změny v migrační politice mohou ovlivnit počet studentů a zaměstnanců, požadavky na přijetí a pracovní vytížení zaměstnanců. Z důvodu vzestupu znalostní ekonomiky a konkurenceschopnosti v oblasti dovedností je pro mnoho zemí OECD klíčové, aby se zapojily do internacionalizace vzdělávání. Několik zemí vytvořilo rozsáhle plány na zvýšení počtu zahraničních studentů a národní priority pro přilákání jejich většího počtu. Nábor studentů a pracovníků je motivován především ekonomickými faktory. Příkladem je Velká Británie, která se snaží přilákat mezinárodní studenty pro posílení příjmů a zvýšení konkurenceschopnosti. Studenti z rozvíjejících se ekonomik mají z důvodu omezených možností ve svých zemích o studium v zahraničí velký zájem. Studenti jsou motivováni tím, že vysokoškolská kvalifikace v cizí zemi zvýší jejich zaměstnatelnost i navzdory tomu, jaké je jejich ekonomické a sociální postavení.

3.2.2 Migrace a vzdělávání v Austrálii

Dle studie Ekanayake a Jackling (2014) je Austrálie příkladem vazby mezi migrací a vzděláváním. V Austrálii došlo v 80. letech ke změnám ve vládní politice a v 90. letech se snížily veřejné výdaje na terciární vzdělávání. Tyto změny připravily půdu pro rychlý nárůst počtu zahraničních studentů. V letech 1985-2005 se v Austrálii počet mezinárodních studentů zvýšil dvanáctkrát v porovnání s počtem mezinárodních studentů na světové úrovni zvyšujícím se třikrát.

V Austrálii je pro migraci používán od 80. let bodový systém k usnadnění akumulace lidského kapitálu vzhledem k rostoucí potřebě účinné hospodářské soutěže ve znalostně náročných odvětvích. Bodový systém zahrnoval individuální charakteristiky migrantů, kterými jsou jazykové schopnosti, pracovní zkušenosti, úroveň vzdělání a věk a dále aktuální požadavky zaměstnavatelů na trhu práce (Tani, Heaton a Chan, 2013).

Imigranti, kteří získají nejvyšší počet bodů, zvyšují ekonomický výkon a daňové příjmy nebo začínají podnikat, čímž vytvářejí pracovní místa a zvyšují bohatství přijímající země (Tabag, 2013).

Změny v migrační politice měly pozitivní důsledky pro restrukturalizaci australského průmyslu. Klíčovými aspekty produktivity se namísto dostupnosti kapitálu a surovin stal intelektuální kapitál a vysoce kvalifikovaná pracovní síla. V zemích s technologiemi byli upřednostňováni pracovníci s vysokou produktivitou a kreativitou. Bylo namítáno, že systémy založené na bodech se soustřeďují na získávání lidského kapitálu pro hostitelské země a používají se k řešení neschopnosti systému vysokoškolského vzdělávání produkovat dostatečný počet domácích absolventů, který by umožnil hospodářský růst země. Bodování je vnímáno jako prostředek komunikace mezi vládou a veřejností k prokázání zaměření systému na národní ekonomické zájmy. Vysoká úroveň zápisů mezinárodních studentů poskytovala univerzitám velké příjmy. Cílem vládních politiků bylo vybudovat kvalifikovanou pracovní sílu pro Austrálii z důvodu přetrvávajícího nedostatku v několika odvětvích, včetně účetnictví. Vysoký podíl zahraničních studentů pocházejících z neanglicky mluvících zemí se ukázal na trhu práce jako problematický. O tom svědčí nízký počet mezinárodních absolventů s plným pracovním úvazkem v oboru účetnictví (Ekanayake a Jackling, 2014).

První desetiletí 21. století je v Austrálii charakteristické mezinárodním vzděláváním. Univerzity se staly stále více závislými na nestátních příjmech, a tak byly vytvořeny kurzy přizpůsobené potřebám zahraničních studentů. Díky mezinárodním poplatkům se snížilo množství státních finančních prostředků na pokrytí nákladů. Mezi lety 1995 a 2003 poklesl veřejný podíl Austrálie na celkových výdajích na terciární vzdělávání o 16,8 %. Vládní dotace univerzitám klesly z 58 % univerzitních příjmů v roce 1995 na 41 % v roce 2006. Naopak podíl příjmů z poplatků zahraničních studentů se téměř ztrojnásobil. Školství Austrálie je na příjmech od zahraničních studentů závislé.

V Austrálii se zaměřovali na vysokoškolské a postgraduální studijní programy, které by přilákaly větší počet zahraničních studentů a v menší míře tuzemských studentů. Hlavně byly vyvíjeny magisterské kurzy v oblasti účetnictví, aby stále více vyhovovaly potřebám mezinárodních studentů. Akademičtí pracovníci se museli vyrovnat se zvětšující se velikostí tříd se studenty s omezenou schopností anglického jazyka. Země se tak stala náchylnou ke snižování kvality vzdělávání. Austrálie se snažila zvýšit příjmy prostřednictvím vazby mezi vzděláváním a migrací. V zemi došlo ke zhoršení poměrů studentů a zaměstnanců v období růstu mezinárodních zápisů na univerzitách. V roce 2007 činil poměr mezi studenty a pracovníky ve školách 34:1. V roce 2010 došlo ke změnám zákona o migraci. Změny, které vstoupily v platnost v roce 2011, měly výrazný dopad na vysokoškolský sektor, zejména na katedry účetnictví. V důsledku posilování australského dolaru se australské vysokoškolské vzdělání a životní náklady staly pro mezinárodní studenty dražší (Ekanayake a Jackling, 2014).

Dalším faktorem, který negativně ovlivnil mezinárodní vzdělávání, byla rostoucí konkurence, zejména vysokoškolské instituce v USA, které v posledních letech zvýšily příjem zahraničních studentů. Po útoku z 11. září počet zahraničních studentů poklesl z důvodu obezřetnosti země vůči cizincům. Kvůli restriktivní imigrační politice si mezinárodní studenti vybírali země s uvolněnými imigračními předpisy. Příkladem byla Austrálie. Atraktivní imigrační politika studenty často motivuje více než pověst univerzit, ale často je pro studenty pouze přechodnou zemí před odchodem do jiného státu. USA mezinárodním studentům ve druhé dekádě 21. století, zejména po globální finanční krizi, opět studium umožní (Tan a Hugo, 2017).

Austrálie musí čelit zvýšenému tlaku a obtížím při náboru zahraničních studentů, především z Číny a Indie. Tito studenti jsou přitahováni do USA, Kanady a Velké Británie, která je jednou z nejoblíbenějších studijních destinací na světě. Australská vláda se zaměřila na migraci sponzorovanou zaměstnavateli, protože tato forma zaznamenává úspěšné výsledky v oblasti zaměstnanosti, která řeší nedostatek dovedností (Ekanayake a Jackling, 2014).

3.2.3 Vztah mezi emigrací, vzděláním a socioekonomickým vývojem

Son, Noja a Ritivoiu (2013) se ve své studii zaměřují na vztah a vzájemnou závislost mezi emigrací, vzděláním a socioekonomickým vývojem v zemi. Dle výsledků studie dochází k výběru migrantů podle úrovně jejich vzdělání. Zvýšené vzdělání v domovské zemi snižuje počet emigrantů v důsledku zlepšených podmínek zaměstnanosti. Migrační toky byly ve střední a východní Evropě ovlivněny nárůstem osob s vyšším sekundárním nebo terciárním vzděláváním a to především žen. Emigrace má pro zemi původu dva hlavní důsledky. Prvním je změna velikosti a struktury pracovní síly v zemi. Dále pak vliv remitencí na spotřebu a investice v domácí ekonomice, který může přinést pozitivní účinky na snížení chudoby a hospodářský růst. V Rumunsku je v porovnání s ostatními členskými státy Evropské unie nízký HDP na obyvatele. To souvisí s vysokou úrovní nerovnosti v příjmech. Zatímco v úrovni remitencí získala z přijímajících zemí největší část. Existuje přímý i nepřímý migrační efekt. Hlavní přímý účinek je přínos remitencí k národnímu důchodu. Mezi nepřímé efekty patří výrobní změny způsobené ztrátou pracovních sil, změny úrovně vzdělání a dopad remitencí na úspory a investice. Emigrace určité části obyvatel jako jsou vysoce kvalifikovaní pracovníci, může snížit produktivitu ostatních pracovníků a dochází ke snížení celkových přínosů plynoucích z migrace. Možnost emigrace do zemí s vyššími mzdami zvyšuje úroveň lidského kapitálu potenciálních migrantů. Ne všichni, kteří byli povzbuzováni k investicím za účelem zlepšení svých schopností, budou emigrovat. Tím dojde ke zvýšení lidského kapitálu v domácí ekonomice. Mezi hlavní vysílající země ze států Evropské unie patří Rumunsko a Polsko. Zhoršení podmínek na trhu práce v důsledku vysoké nezaměstnanosti je zde pobídkou k emigraci.

Pro analýzu dopadů emigrace na trh práce dle úrovně vzdělání ve zdrojových ekonomikách Son, Noja a Ritivoiu (2013) použili nezávislé proměnné, kterými jsou toky přistěhovalců podle občanství, HDP na obyvatele a měsíční minimální mzda. Mezi závislé proměnné patří pracovní síla s primárním, sekundárním a terciárním vzděláním a dopady vzdělávání. Očekávají negativní dopad emigrace na trh práce ve vysílajících zemích z důvodu ztráty pracovní síly, zejména vysoce kvalifikované. Dále pozitivní dopad migračního procesu na úroveň vzdělávání ve zdrojových zemích

prostřednictvím dodatečných investic do lidského kapitálu. Jedná se zejména o vyšší sekundární nebo terciární vzdělávání z důvodu příležitostí nabízených v cílových zemích. Emigraci ve střední a východní Evropě ovlivňuje nezaměstnanost, úroveň vzdělání, mezd a sociodemografické ukazatele. Migrace z důvodu zvyšující se míry nezaměstnanosti je však v rozporu s očekáváním. Nezaměstnanost a ztráta příjmů počet emigrantů snižuje z důvodu nedostatku finančních prostředků k přesunu a usazení v cílové zemi. Emigrační proces má pozitivní vliv na úroveň vzdělávání vysílající země prostřednictvím zlepšení vyššího sekundárního a terciárního vzdělávání. Zvýšení počtu emigrantů může mít i negativní důsledky pro vzdělávání z důvodu nárůstu počtu osob, které ukončily předčasně školní docházku. Emigrace způsobuje snížení terciárně vzdělaných pracovníků v zemi původu, které má negativní dopad na dlouhodobý ekonomický rozvoj. Snížení HDP na obyvatele může představovat významný motiv pro emigraci. Pro vysoce kvalifikovanou pracovní sílu jsou motivem příležitosti nabízené v cílových zemích více, než mírný nárůst minimální mzdy. V zemích s vysokou tendencí migrace vysokoškolsky vzdělané pracovní síly a vysokou nezaměstnaností dochází ke zlepšení pracovních příležitostí pro osoby s primárním a nižším sekundárním vzděláním.

Ekanayake a Jackling (2014) uvádí, že v posledních dvou desetiletích byla migrace v mnoha vyspělých zemích prosazována v rámci rozvoje znalostní ekonomiky a rychlých technologických změn. Změny v poptávce po pracovní síle znamenaly také přesun mnoha méně kvalifikovaných pracovních míst do rozvíjejících se ekonomik. Z důvodu usilování o hospodářský rozvoj jsou migrační politiky stále více poháněny ekonomickými požadavky. Znalostní ekonomika je charakteristická intenzivní hospodářskou soutěží mezi zeměmi o talentovanou pracovní sílu. Státy usilují o získání nejtalentovanějších pracovníků bez ohledu na jejich národnost, pohlaví nebo sociální zázemí. V oblasti vysokoškolského vzdělávání a migrace formovaly politiky především západní vlády ve snaze získat odbornou pracovní sílu. Stále více roste potřeba zaměřit se na migrační politiky, které do země přilákají vysoce kvalifikované migranty, kteří jsou schopni řešit nedostatek dovedností v řadě oblastí.

3.2.4 Vztah mezi migrací, vzděláním a ekonomickou svobodou

Meirerrieks a Renner (2017) uvádí, že ekonomická svoboda zvyšuje ekonomický růst, rozvoj v zemi a efektivitu trhu. Větší míra ekonomické svobody podporuje soukromé podnikání, které působí pozitivně na vyšší hospodářský růst, rozvoj a lepší životní úroveň. Hospodářská a politická svoboda determinují migraci mezi státy. Ve státech s vyšší ekonomickou svobodou je příliv imigrantů větší.

Mulholland a Hernández-Julián (2013) zkoumali vztah mezi migrací, vzděláním a ekonomickou svobodou. Lidé se stěhují ze zemí s menší ekonomickou svobodou do zemí s větší. Úroveň ekonomické svobody může být ovlivněna změnou jednotlivých politik v zemích. U států s vyššími vládními výdaji je obvyklá imigrace pracovníků s vysokoškolským vzděláním a emigrace těch, kteří mají základní vzdělání. Migrace je pravděpodobnější u osob s vyšším vzděláním a je ovlivňována státními a místními daněmi. Lidé se obvykle odklání od států s vyššími daněmi. Také reagují na složení a charakter vlády v cílové zemi, daňové sazby a charakteristiky trhu práce, mezi které patří minimální mzda a koncentrace odborů. Změny nebo rozdíly ve vládní politice mohou být faktorem migrace. Starší lidé reagují pozitivně na zákony o dani z nemovitostí, zajišťující např. vyšší dědictví. Autoři se zaměřují na to, jaké politiky jsou motivačním faktorem migrace u jednotlivců dle úrovně vzdělání a snaží se zjistit, jak lidé s různou úrovní školní docházky pohlíží na ekonomickou svobodu. Osoby v jedné vzdělávací kategorii mohou některé prvky považovat za pozitivní, zatímco jiná kategorie je vidí jako méně příznivé. Příkladem mohou být daňové transfery určené osobám s nižším vzděláním, které snižují ekonomickou svobodu osob s vyšší úrovní vzdělání. Politika a ekonomická svoboda v určité zemi ovlivňuje migraci i v sousedních státech, např. změna politiky v Pensylvánii může mít za následek další migranty do sousedního New Jersey. Státní čistá migrace tedy závisí i na politikách v sousedních státech. Existuje pozitivní vazba mezi ekonomickou svobodou a kvalitou života. Pokud větší ekonomická svoboda zvyšuje celkovou kvalitu života, očekává se vyšší míra přistěhovalectví do států s větší ekonomickou svobodou.

Mulholland a Hernández-Julián (2013) se také domnívají, že větší veřejné výdaje a rozsáhlejší pojištění zaměstnanosti v zemi zvýší potřebné náklady na najímání

zaměstnanců a tím dojde ke snížení počtu pracovních míst pro potenciální migranty. Očekávají nižší migraci do států s vyššími daňovými sazbami z důvodu nižšího čistého výnosu z investic a také menší emigraci ze států s vyšší minimální mzdou a většími počty odborů. Některé vzdělávací skupiny mohou vnímat určité politiky jako přínos, zatímco jiné skupiny naopak. Lidé s vysokoškolským vzděláním migrují do států s větší ekonomickou svobodou. Mohou být více informováni o pracovních příležitostech a situaci v sousedních státech. Ekonomická svoboda ovlivňuje příjmy a zaměstnanost. Vztah mezi migrací a ekonomickou svobodou se výrazně liší u osob se základním vzděláním oproti tomu, jak je to u osob se sekundárním a terciárním vzděláním. Migranté se sekundárním a terciárním vzděláním jsou přitahováni do států s vyšší mírou ekonomické svobody. Tyto výsledky naznačují, že stát může vytvářet politiky, kterými zvýší ekonomickou svobodu a procento obyvatelstva s vysokoškolským vzděláním. Do indexu ekonomické svobody patří opatření týkající se velikosti vlády, dotací, sociálního zabezpečení, minimálních mezd, daňových příjmů, mezních daňových sazeb, koncentrace odborů a podílu pracovních sil zaměstnaných vládou. Pokud chce tvůrce státní politiky ovlivnit celkový index, tak je potřeba změnit základní prvky. Stát může konkrétní politikou zvýšit migraci požadované populace. Osoby se základním vzděláním jsou přitahovány vládními transfery a velkorysími vládními programy. Pro osoby s terciárním vzděláním jsou klíčové zaměstnanecké odměny a pojištění zaměstnanosti. Je to důležité i pro pracovníky se sekundárním vzděláním, kteří jsou často zaměstnaní v průmyslových odvětvích s většími výkyvy poptávky a potřebou fyzické aktivity. Preference osob s vysokoškolským vzděláním se výrazně liší od preferencí osob se vzděláním základním. Pracovníci s vysokoškolským vzděláním preferují vyšší úroveň vládních výdajů a nižší úroveň transferů. Vysoce kvalifikované osoby budou mít pravděpodobně vyšší příjmy a nebudou využívat sociální dávky, pomoc při bydlení a podobně. Upřednostňují jiné druhy státních výdajů např. na vzdělávání a automatizaci vládních úřadů. Tvůrci státní politiky, kteří by chtěli zvýšit imigraci osob s vyšší úrovní vzdělání, by měli zvýšit poskytování vládních služeb a snížit velikosti transferů. Lidé se základním vzděláním jsou více přitahováni státy, jejichž vlády najímají větší počet zaměstnanců. U pracovníků s vysokoškolským vzděláním je to opačné. Osoby se středoškolským a vysokoškolským vzděláním jsou přitahovány zeměmi s většími veřejnými výdaji. Pracovníci se sekundárním vzděláním

jsou na vládní výdaje výrazně citlivější než osoby s terciárním vzděláním. Lidé se středoškolským vzděláním jsou motivováni migrovat do zemí s vyšším pojištěním pro případ nezaměstnanosti a větším odškodněním pracovníků.

3.3 Typy migrantů dle vzdělání

Borjas (2006) uvádí, že pracovníky dělíme do skupin dle výše vzdělání na absolventy základních, středních a vysokých škol. Klasifikovat pracovní sílu do skupin dle zkušeností je nepřesné, protože sčítání lidu neposkytuje informace o míře zkušeností na trhu práce ani věk, ve kterém pracovník poprvé na trh práce vstupuje. Determinanty migračního chování se liší dle výše vzdělání. Migranti se stěhují do států, které nabízí nejvyšší míru návratnosti dovedností pracovníků.

Pytliková (2006) tvrdí, že mladí a vzdělaní lidé jsou obvykle mobilnější a z migrace mají vyšší příjmy. Čím vyšší je v zemi vzdělání, tím vyšší je migrační tok.

Knapp, White, Wolaver (2013) uvádí, že pro méně vzdělané jednotlivce je plánování migrace náročnější a rizikovější z důvodu nedostatku informací. U vzdělaných migrantů se předpokládá, že mají lepší přístup k informacím a svou migraci si naplánují. Očekává se, že kvalifikovaná pracovní síla migruje častěji a na delší vzdálenosti.

Peri a Sparber (2009) uvádí, že přistěhovalci mají oproti domácímu obyvatelstvu výhodu v manuálních pracích, zatímco domácí pracovníci dominují v sektorech, kde využijí svůj rodný jazyk. Vysoce vzdělaná pracovní síla nesubstituuje na pracovních místech méně kvalifikovaných pracovníků. Kvalifikovaní se nachází na pozicích, kde plní analytické a kognitivní úkoly. Tyto pozice méně kvalifikovanými zaměstnanci obsazené nejsou. Mladí pracovníci disponují vyšší profesní mobilitou, zatímco u starších je možnost profesní změny nižší. Nejvíce je migranty ohrožena skupina pracovníků s extrémně nízkým vzděláním. Přistěhovalci s nízkou úrovní vzdělání mají komparativní výhodu v manuálních a fyzických úkolech, zatímco domácí obyvatelstvo s podobnou úrovní vzdělání je upřednostňováno v komunikačních a jazykově náročných úkolech. Pokud se přistěhovalci zaměřují na manuální práci, tak se pracovníci z domácí ekonomiky mohou přesunout z fyzicky náročných oborů do oborů vyžadujících jazykové dovednosti.

3.4 Vliv výše mzdy na migraci

Fan a Yakita (2011) zkoumali, jak ovlivňuje zvýšení mzdy v zahraničí vzdělávací a emigrační rozhodnutí jedince v domácí ekonomice. Se zvyšující zahraniční mzdou roste počet emigrujících kvalifikovaných pracovníků. Z důvodu technologického pokroku v informačních technologiích a globalizace světového hospodářství došlo ke zrychlení hospodářského růstu a zvýšení poptávky po vysoce kvalifikovaných pracovnících především v rozvinutých zemích a následkem toho také zvýšení mzdové náročnosti. Rozvinuté země snižují překážky přistěhovalectví pro příliv těchto kvalifikovaných odborníků. Zvýšení mzdy kvalifikovaných pracovníků v zahraničí vede k emigraci z domácí ekonomiky.

3.5 Vztah mezi vzděláním migrantů a remitencemi

Docquier, Rapoport a Salomone (2012) vyšetřují vztah mezi vzděláváním migrantů a remitencemi. Předpokládají, že je tento vztah nejednoznačný a závislý na přistěhovalecké politice v dané zemi. Mnoho zemí podporuje svou selektivní přistěhovaleckou politikou příliv vysoce kvalifikovaných pracovníků a naopak odrazují přistěhovalectví pracovníků s nízkou kvalifikací. Rozvojové země a mezinárodní rozvojové agentury se obávají, že tyto politiky povedou k menšímu objemu remitencí a většímu odlivu kvalifikované pracovní síly. Existuje mnoho důvodů způsobujících negativní vztah mezi vzděláním migrantů a remitencemi. Lidé s vyšším vzděláním pocházející z bohatších rodin mají větší tendenci migrovat s celou domácností, a tím se snižují vazby na domácí ekonomiku množstvím zasílaných peněz. Kvalifikovaní migranti mají vyšší příjmy a je méně pravděpodobné, že migrovali nelegálně. Jejich vzdělání může být financováno např. půjčkami od členů rodiny, které jsou později splaceny převodem peněz. Negativní dopady související s odlivem odborné pracovní síly mohou být vyrovnány vyššími remitencemi. Evropská centrální banka vydala databázi, ze které vyplývá negativní vztah mezi příjmy z remitencí a podílem nízkokvalifikovaných pracovníků. Remitence tedy mají tendenci se zvyšovat s rostoucími dovednostmi migrantů.

Bollard et al. (2011) zkoumá vliv vysokoškolského vzdělání na remitence, který je pozitivní. Z průzkumů ale vyplývá, že méně vzdělaní pracovníci mají tendenci převádět větší množství peněz. Existují dvě hlavní motivace remitencí. Je to buď pro přerozdělení příjmů mezi členy rodiny, anebo peníze směřují k zachování nebo rozvoji kapitálu migranta ve své rodné zemi v případě plánovaného návratu domů. V oblasti remitencí hraje významnou roli imigrační politika země. Remitence způsobí vyšší inflaci v domácí zemi a větší objem peněžních toků, které budou kompenzovat ztrátu kupní síly. V rozvojových zemích roste závislost na remitencích. Vztah mezi vzděláním migrantů a remitencemi má inverzní tvar „U“. Kvalifikovaní migranti budou zpravidla zasílat více remitencí, pokud je v cílové zemi restriktivní imigrační politika.

3.6 Brain drain

Fan a Yakita (2011) uvádí, že bývá zdůrazňován negativní dopad emigrace kvalifikovaných pracovníků na rozvíjející země a tím její působení jako překážka hospodářského rozvoje země. Na druhou stranu může migrace ve zdrojové zemi zvýšit konkurenceschopnost a produktivitu při návratu migrantů do země.

Radwan a Sakr (2018) tvrdí, že je migrační tok vzdělaných pracovníků z rozvíjejících do rozvinutých zemí vnímán jako hrozba pro místní rozvoj ve vysílajících zemích. Pracovníci jsou k migraci povzbuzováni pokrokem ve vědě a technologiích ve vyspělých zemích.

Zpráva UNDP o lidském rozvoji z roku 2014 uvádí, že je v Nigérii nedostatek lékařů, zatímco v zahraničí jich pracuje více než 30 000. Situace je podobná i v jiných afrických zemích. Více než 70 % absolventů z vybraných lékařských škol v Jihoafrické republice, Nigérii, Ghaně a Etiopii emigrovalo do USA. Někteří autoři spekulují, že téměř 80 % významných vědců z rozvojových zemí je nyní v zemích vyspělých.

Rostoucí míra migrace vytváří tlak na uzavírání strategických dohod. Dohoda z Cotonou upravuje vztahy mezi africkými zeměmi a Evropskou unií. Evropská unie podepsala dvoustranné dohody o spolupráci v oblasti vědy a techniky s Jižní Afrikou, Tuniskem, Marokem, Egyptem a Alžírskem. Ekonomická situace a demokratický rámec v zemi ovlivňuje odliv mozků. Čím demokratičtější země je, tím jednodušeji dochází k výměně znalostí mezi státy. Opatření zemí přijatá s cílem zabránit odlivu mozků

mohou mít pro technologický pokrok a místní rozvoj negativní důsledky. Několik autorů tvrdí, že mobilita vědců může snížit ekonomickou a průmyslovou propast mezi rozvinutými a rozvojovými státy. Z dlouhodobého hlediska jsou významné přínosy jak pro země vysílající, tak pro přijímající. Německý program cirkulační migrace umožňuje africkým odborníkům pracovat několik let v Německu a poté se vrátit do svých domovských zemí. Společná strategie mezi Afrikou a Evropskou unií z roku 2007 přispěla k podpoře mobility učitelů a akademických pracovníků a pokroku v rozvoji dovedností v Africe. Společné programy poskytly platformu pro výměnu odborných znalostí a dovedností. Z toho vyplývá, že by tato společná politika podporující mobilitu a výměnu zaměstnanců měla být dále rozvíjena. Odliv mozků v Africe zhoršuje hospodářské výzvy země a měl by být dostatečně kontrolován příslušnými nástroji a opatřeními. Zároveň ale existují možné výhody, které mohou přinést při návratu do země kvalifikovaní migranti, kteří jsou v současné době v zahraničí. Odliv mozků může mít na zemi jak negativní, tak pozitivní dopad (Radwan a Sakr, 2018).

3.6.1 Mezinárodní mobilita zdravotnických pracovníků

Yuksekdag (2017) tvrdí, že jednotlivci mohou pociťovat určitou zodpovědnost za ty, které ve své domovské zemi nechají. Existuje závislý vztah mezi zdravotnickými pracovníky a pacienty. Obyvatelstvo může být ohroženo mezinárodní mobilitou zdravotnických pracovníků. Jsou to např. lékaři v Subsaharské Africe, kterých je v rodné zemi nedostatek a místo toho migrují do vyspělých zemí za lepší práci a příležitostmi. To vede ke zhoršení situace v zemi sužované chudobou a nemocemi. Pro stát je velmi složité najít za migrující pracovníky v krátkém období adekvátní náhradu. Čím větší počet pracovníků v oblasti zdravotní péče země ztratí, tím méně je schopna vypořádat se se špatným zdravotním stavem obyvatelstva. Brain drain je pro tyto země příčinou zranitelnosti. Dalším příkladem je emigrace zdravotních sester v Malawi. V zemi nejsou k dispozici zdravotničtí zaměstnanci a důsledkem je špatný zdravotní stav těhotných žen a úmrtnost. Příkladem závislosti je i vztah mezi pacienty s HIV/AIDS v Zimbabwe a péčí poskytovanou zdravotníky. Zimbabwe trpí závažným odlivem mozků. Emigrace ztěžuje podmínky i zdravotníkům, kteří ve zdrojové zemi

zůstanou. Důvodem je přetížení personálu formou delší pracovní doby a špatných pracovních podmínek.

Ghita, Boboc a Manea (2015) uvádí, že migrace lékařů představuje závažný problém také pro Pákistán. Dochází k emigraci kvalifikovaných akademických pracovníků se společenskými a politickými dovednostmi. Pákistán ztrácí pracovní sílu, která je schopna v zemi reformovat, organizovat, stabilizovat a rozšiřovat zdravotnický systém a také řídit změny ve výzkumných a akademických oblastech. Pákistán má omezený počet lékařů, z nichž mnozí nejsou dostatečně vzdělaní. Zatímco v ostatních zemích dochází ke zlepšování zdravotní péče, v Pákistánu nejsou schopni vzdělávat dostatečný počet lékařů pro početnou populaci, která je ohrožena řadou infekčních, degenerativních a kardiovaskulárních onemocnění. Univerzity potřebují pro snížení odlivu pracovníků rozvinout u svých absolventů pocit altruismu a poskytovat jim prostředí bohaté na zdroje. Nedostatek lékařů je problémem, který Pákistán sdílí s rozvinutým světem. Potřeba lékařů rychle roste a překonává jejich produkci na celém světě. Při aktuálním počtu lékařů není Pákistán a další rozvojové země, schopen uspokojit své současné potřeby. Je nutno přehodnotit lékařské vzdělání jak v zemích chudých, tak v bohatých.

3.7 Význam lingvistiky pro migraci

Grogger a Hanson (2008) tvrdí, že určujícím faktorem migrace je také jazyk. Pokud má zdrojová země s cílovou společný úřední jazyk, je emigrace osob vyšší.

Adserà a Pytlíková (2015) uvádí, že plynulost v rodném jazyce cílové země a schopnost rychlého učení se stává klíčovou pro úspěšnost přistěhovalců. Pro cizince je snazší naučit se jazyk, který bývá blízký jejich rodnému. Nově nabyté jazykové znalosti mohou být pro migranty prospěšné i při návratu na trh práce v původní zemi. Přísnější jazykové požadavky v cílových zemích mohou migrační toky odradit, zatímco země s jazykem blízkým rodnému migranty k přesunu vybízí. Význam lingvistiky se liší podle toho, zda jsou migranti nízko nebo vysoce kvalifikovaní. Mobilnější jsou zpravidla kvalifikovanější jedinci. Země mohou ovlivnit migrační toky svou imigrační politikou. Počet imigrantů se snižuje s přísnějšími požadavky na jazykovou způsobilost. Vládní politika zaměřená na podporu výuky cizích jazyků může mobilitu podpořit.

Přítomnost zahraničních pracovníků a etnická rozmanitost v podnicích podporuje inovace a stává se konkurenční výhodou v dané firmě. Díky zahraniční pracovní síle dochází ke stimulaci celkové hospodářské výkonnosti cílové země a je usnadněna globální výměna dovedností.

4 Analýza migrace v závislosti na výši vzdělání ve vybraných zemích EU

Čtvrtá kapitola práce je zaměřena na analýzu migrace v závislosti na výši vzdělání ve vybraných zemích Evropské unie. Konkrétně se jedná o Německo, Švédsko, Dánsko a Maďarsko.

Pro výpočet byla použita Mezinárodní databáze migrace OECD obsahující celkový počet cizinců v zemi, spolu s databází Eurostatu, ve které je zaznamenán procentní podíl imigrantů dle výše vzdělání.

Výše vzdělání imigrantů je rozdělena dle Mezinárodní klasifikace vzdělávání ISCED do tří kategorií. První kategorii tvoří úroveň 0 až 2, do které patří preprimární, primární (první stupeň základního vzdělání) a nižší sekundární vzdělání (druhý stupeň základního vzdělávání). K další úrovni 3 a 4 se řadí vyšší sekundární a postsekundární terciární vzdělání. Úroveň 5 až 8 je tvořena terciárním vzděláváním.

Tyto úrovně vzdělávání jsou sledovány ve vztahu k ukazatelům HDP/obyv. v paritě kupní síly USD, průměrné hrubé nominální mzdy v paritě kupní síly v konstantních cenách USD. Nominální mzdy podle jednotlivých úrovní vzdělání nebyly k dispozici. Dále k ukazateli míry nezaměstnanosti v % dle výše vzdělání. Použitá data jsou získána z databáze Světové banky, OECD a Eurostatu za období 2008 až 2017.

V případě korelace s HDP/obyv. se předpokládá přímá závislost. S rostoucím HDP/obyv. by se měl počet imigrantů zvyšovat. Přímá závislost se očekává i u korelací s průměrnými mzdami. Pokud rostou v zemi průměrné mzdy, předpokládá se zvyšování počtu imigrantů. Naopak u korelací s mírou nezaměstnanosti je předpoklad nepřímé závislosti. S rostoucí mírou nezaměstnanosti v cílové zemi počet imigrantů klesá.

4.1 Korelační analýza

Korelační analýza je používána k vyjádření vzájemné závislosti mezi dvěma číselnými proměnnými (Kozel, Minářová a Svobodová, 2011).

Tabulka 4.4 Míra závislosti korelačního koeficientu

Koeficient korelace	Míra závislosti
0	nezávislé proměnné
0,01-0,2	velmi slabá závislost
0,2-0,4	nízká závislost
0,4-0,7	střední závislost
0,7-0,9	vysoká závislost
0,9-0,99	velmi vysoká závislost
1	absolutní (funkční) závislost

Zdroj: Chráska (2016) – vlastní zpracování

Míra lineární závislosti mezi dvěma ukazateli se určuje pomocí Pearsonova korelačního koeficientu (r).

$$r_{x,y} = \frac{\sum_{i=1}^n (X_i - \bar{X}) \cdot (Y_i - \bar{Y})}{\sqrt{\sum_{i=1}^n (X_i - \bar{X})^2 \cdot \sum_{i=1}^n (Y_i - \bar{Y})^2}} \quad (4.1)$$

Kde x, y jsou dvojice hodnot obou proměnných a n je počet srovnávaných dvojic hodnot (Chráska, 2017).

Koeficient může nabývat hodnot v intervalu $<1; -1>$. Čím blíže je absolutní hodnota číslu jedna, tím více jsou na sobě proměnné závislé.

Pokud je hodnota koeficientu kladná, jedná se o přímou vzájemnou závislost, kdy dochází k růstu nebo poklesu obou veličin. V případě, že je hodnota záporná, tak jde o závislost nepřímou, pro kterou je charakteristický pokles. Jedna veličina roste a druhá klesá. Pokud se hodnota Pearsonova koeficientu rovná 0, lineární vztah mezi proměnnými neexistuje (Šalounová, 2013).

Pro výpočet vztahu výše vzdělání s HDP/obyv. v paritě kupní síly (USD) s průměrnou hrubou nominální mzdou vyjádřenou v paritě kupní síly ve stálých cenách (USD) a mírou nezaměstnanosti (%) v letech 2008 až 2017 je použita výběrová korelace.

4.2 Výše vzdělání a HDP na obyvatele v PPP (USD)

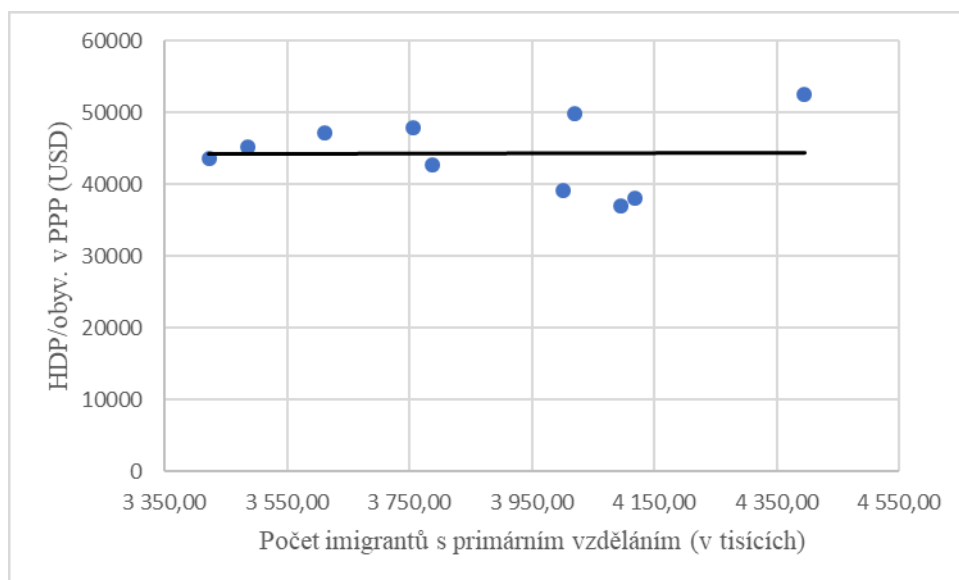
Jako první je zkoumán vztah mezi výší vzdělání a HDP na obyvatele v paritě kupní síly v USD v Německu, Švédsku, Dánsku a Maďarsku. Data jsou získána ze Světové banky za roky 2008 až 2017.

Jedná se o základní ukazatel ekonomické úrovně v jednotlivých zemích a lidé jím mohou být při rozhodnutí, zda migrovat, významně ovlivněni.

4.2.1 Německo

První zkoumanou zemí ve vztahu k HDP/obyv. v PPP (USD) je Německo.

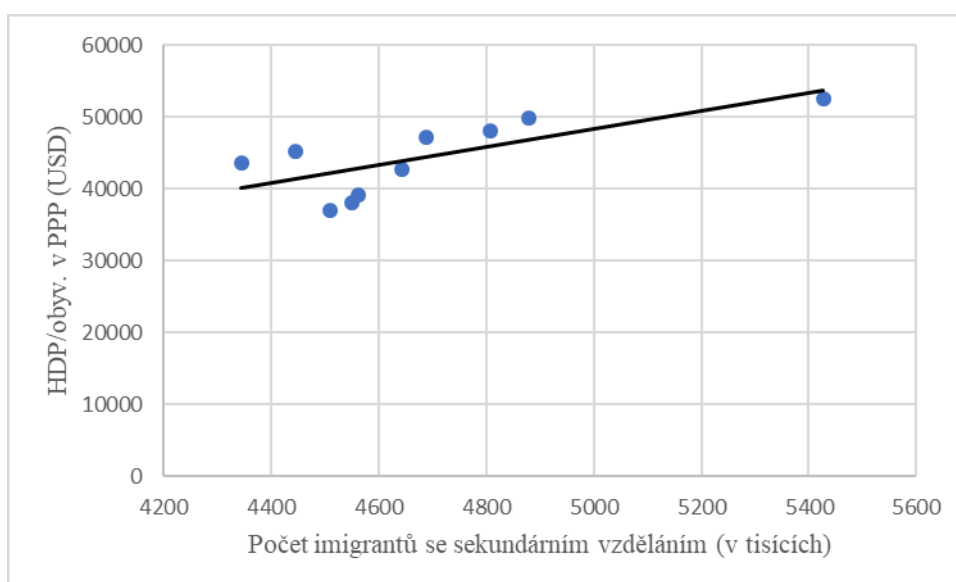
Graf 4.1 Vztah mezi počtem imigrantů s primárním vzděláním a HDP/obyv. v PPP (USD) v Německu - 2008 až 2017

Zdroj: World Bank (2019), Eurostat (2019a), OECD (2019a) – vlastní zpracování

Graf. 4.1 znázorňuje přímou korelaci. Dle Pearsonova korelačního koeficientu, jehož výsledek je 0,02, je závislost mezi počtem imigrantů s primárním vzděláním a HDP/obyv. velmi slabá. Pro imigranty s primárním vzděláním není výše HDP na obyvatele klíčová. Na základě teoretické a empirické části bakalářské práce je možné tuto situaci zdůvodnit tím, že mohou dávat přednost jiným faktorům, jako je např. kulturní a jazyková blízkost nebo migrace za účelem sloučení rodiny.

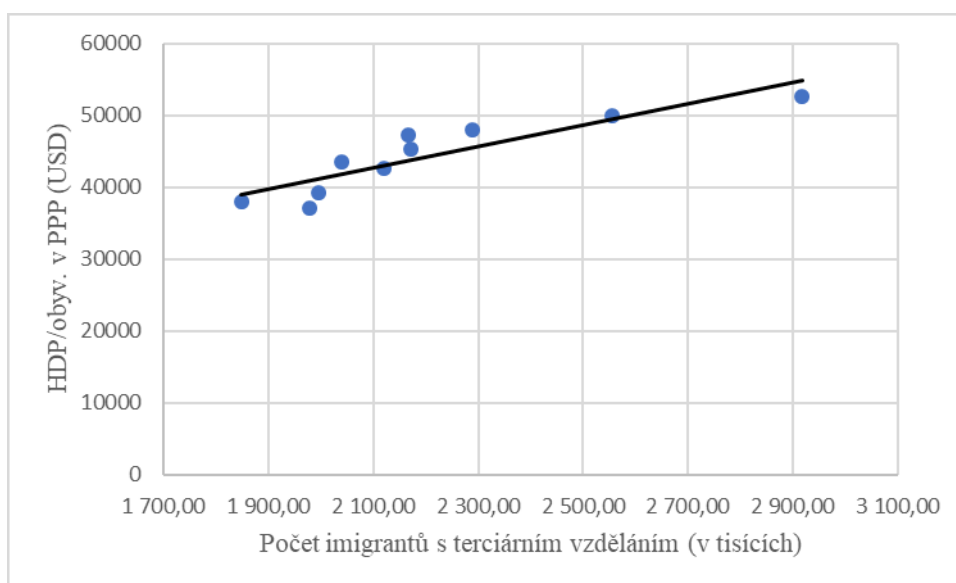
Graf 4.2 Vztah mezi počtem imigrantů se sekundárním vzděláním a HDP/obyv. v PPP (USD) v Německu - 2008 až 2017

Zdroj: World Bank (2019), Eurostat (2019a), OECD (2019a) – vlastní zpracování

U imigrantů se sekundárním vzděláním vyšla dle očekávání přímá závislost. Pearsonův korelační koeficient je roven 0,74 a vyznačuje se vysokou závislostí mezi počtem imigrantů a HDP/obyv. v PPP. Oproti imigrantům s primárním vzděláním do svého rozhodování tuto veličinu zahrnují. V Německu je podíl imigrantů se sekundárním vzděláním nejvyšší.

Graf 4.3 Vztah mezi počtem imigrantů s terciárním vzděláním a HDP/obyv. v PPP (USD) v Německu - 2008 až 2017

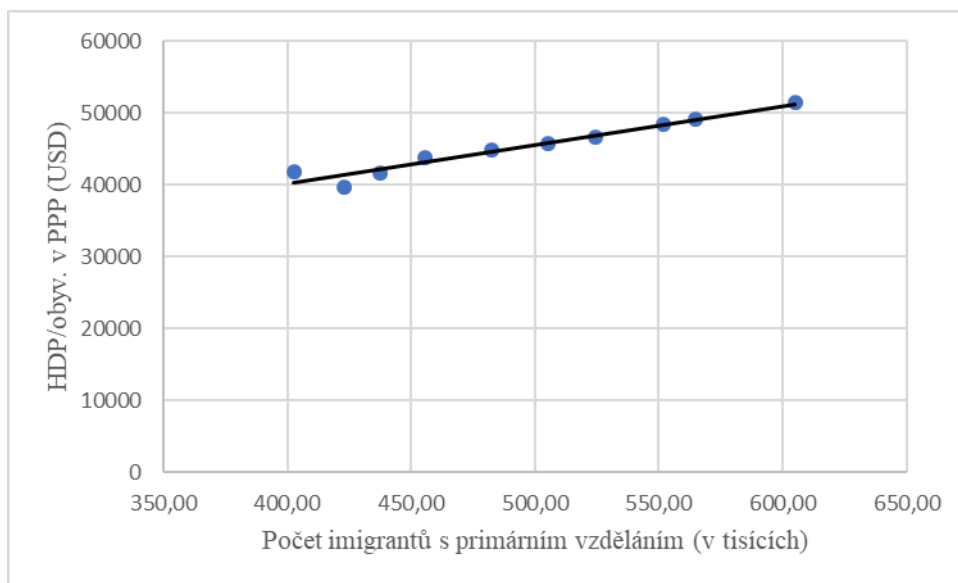
Zdroj: World Bank (2019), Eurostat (2019a), OECD (2019a) – vlastní zpracování

V případě imigrantů s terciárním vzděláním vychází očekávaná přímá korelace. Pearsonův koeficient korelace se rovná 0,9 a znamená vysokou závislost mezi veličinami. Pro vzdělané migranty je výše HDP/obyv. v PPP významná a patří mezi klíčové faktory ovlivňující jejich rozhodnutí migrovat. Vysoká úroveň HDP předpokládá, že je v zemi také vysoká úroveň mezd.

4.2.2 Švédsko

Další zkoumanou zemí ve vztahu k HDP/obyv. v PPP je Švédsko.

Graf 4.4 Vztah mezi počtem imigrantů s primárním vzděláním a HDP/obyv. v PPP (USD) ve Švédsku - 2008 až 2017

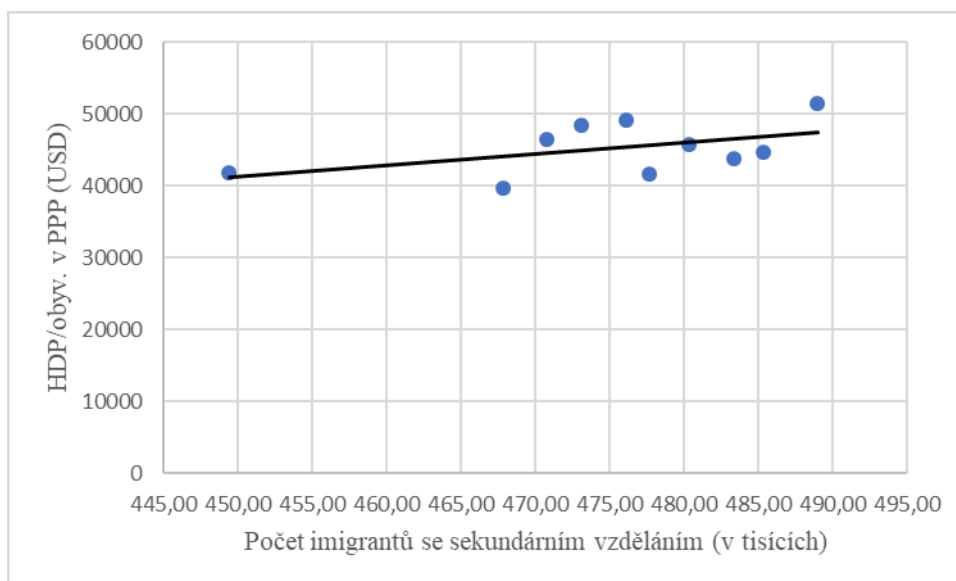

Zdroj: World Bank (2019), Eurostat (2019a), OECD (2019a) – vlastní zpracování

U této korelace vyšla přímá závislost. Výsledek Pearsonova koeficientu korelace se rovná 0,97. Oproti imigrantům s primárním vzděláním v Německu, u kterého byla na základě koeficientu mezi veličinami velmi slabá závislost, se vyznačuje vztah mezi počtem imigrantů s primárním vzděláním a HDP na obyvatele velmi vysokou závislostí. Primárně vzdělané imigranty do země láká vysoká ekonomická úroveň.

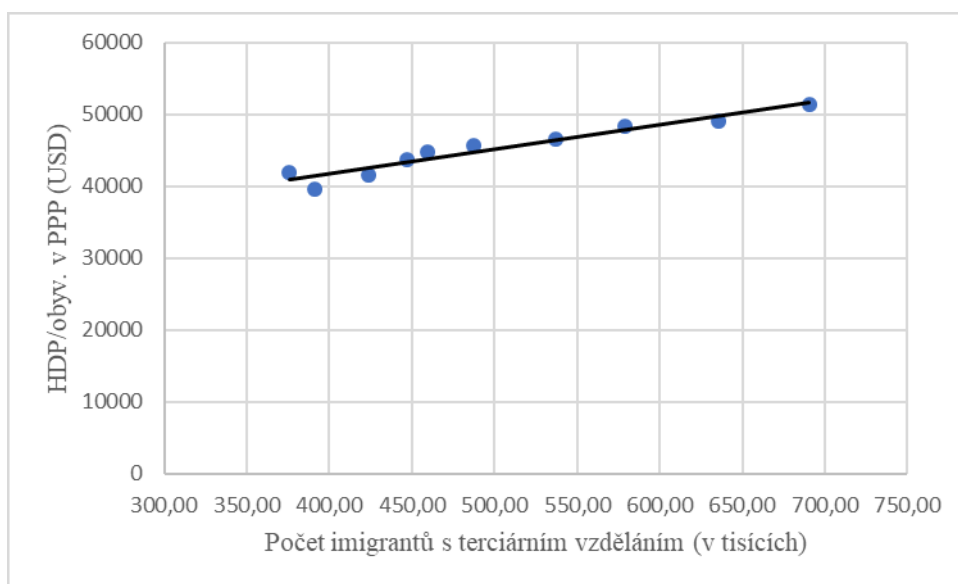
Graf 4.5 Vztah mezi počtem imigrantů se sekundárním vzděláním a HDP/obyv. v PPP (USD) ve Švédsku - 2008 až 2017

Zdroj: World Bank (2019), Eurostat (2019a), OECD (2019a) – vlastní zpracování

V případě imigrantů se sekundárním vzděláním vyšla přímá závislost mezi veličinami. Pearsonův korelační koeficient se rovná hodnotě 0,49 a vyznačuje se střední závislostí.

Graf 4.6 Vztah mezi počtem imigrantů s terciárním vzděláním a HDP/obyv. v PPP (USD) ve Švédsku - 2008 až 2017

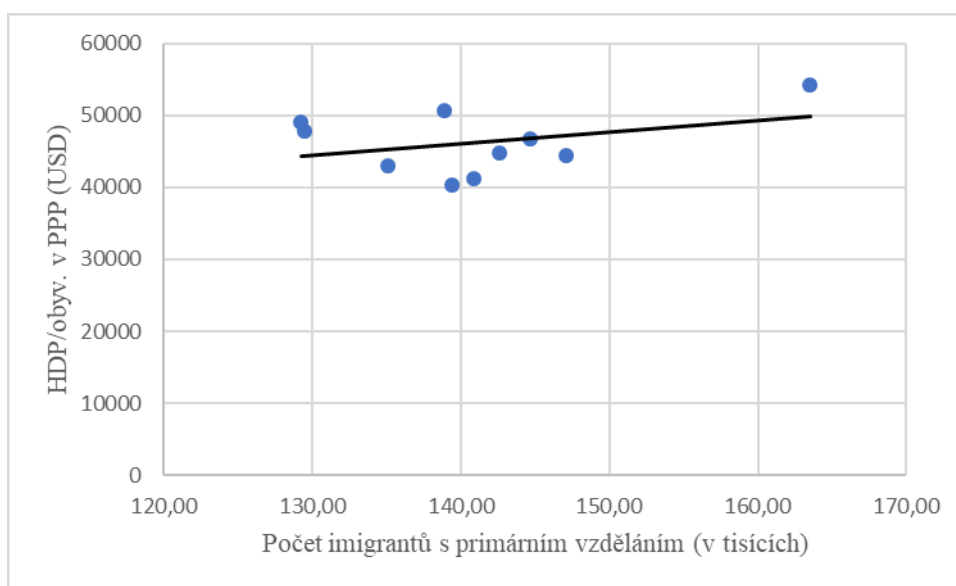
Zdroj: World Bank (2019), Eurostat (2019a), OECD (2019a) – vlastní zpracování

U terciárně vzdělaných imigrantů ve Švédsku je mezi počtem imigrantů a HDP/obyv. stejně jako u imigrantů s primárním vzděláním přímá, velmi vysoká závislost. Pearsonův koeficient korelace se rovná 0,97. Pro vzdělané migranty ve Švédsku má výše HDP na obyvatele rozhodující vliv.

4.2.3 Dánsko

Třetí sledovanou zemí ve vztahu k HDP/obyv. v PPP (USD) je Dánsko.

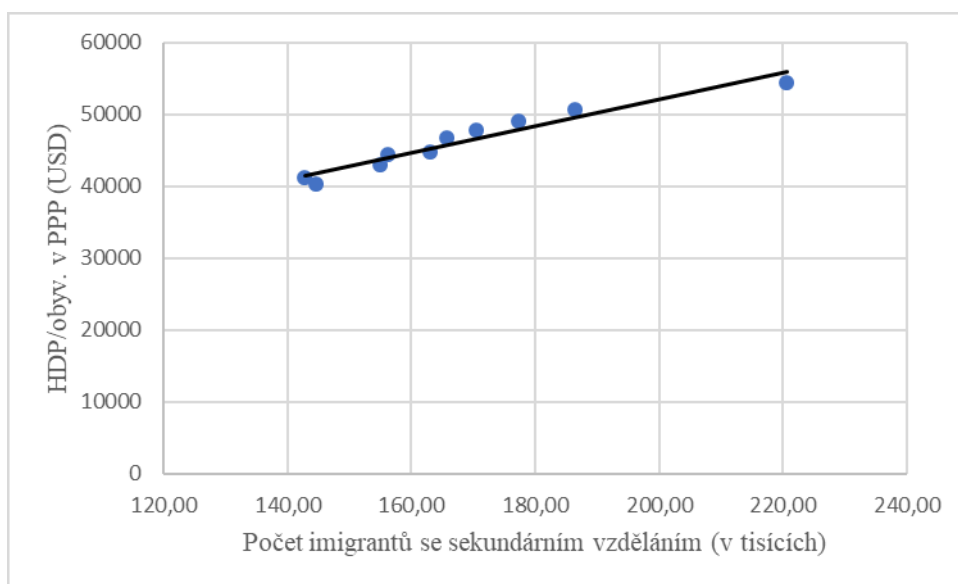
Graf 4.7 Vztah mezi počtem imigrantů s primárním vzděláním a HDP/obyv. v PPP (USD) v Dánsku - 2008 až 2017

Zdroj: World Bank (2019), Eurostat (2019a), OECD (2019a) – vlastní zpracování

V Dánsku je přímá, nízká závislost mezi počtem imigrantů s primárním vzděláním a HDP/obyv. v PPP (USD). Pearsonův koeficient migrace se rovná hodnotě 0,36. Migrující pracovníky s primárním vzděláním výše HDP na obyvatele příliš neovlivňuje.

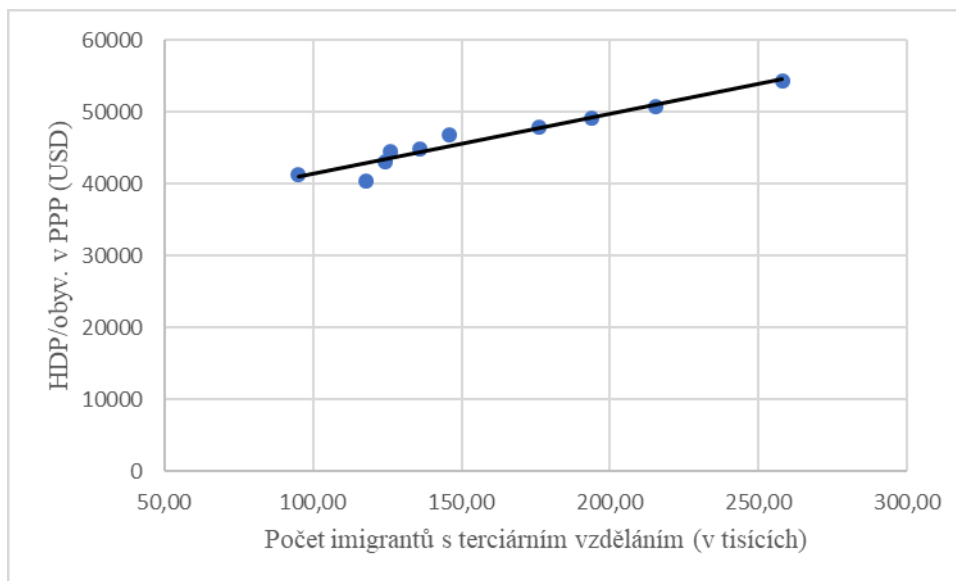
Graf 4.8 Vztah mezi počtem imigrantů se sekundárním vzděláním a HDP/obyv. v PPP (USD) v Dánsku - 2008 až 2017

Zdroj: World Bank (2019), Eurostat (2019a), OECD (2019a) – vlastní zpracování

Vztah mezi počtem imigrantů se sekundárním vzděláním a HDP/obyv. v PPP (USD) vykazuje naopak přímou, velmi vysokou závislost. Pearsonův koeficient korelace se rovná 0,97. Pro imigranty se sekundárním vzděláním je výše HDP na obyvatele velmi významná a patří k určujícím faktorům migrace.

Graf 4.9 Vztah mezi počtem imigrantů s terciárním vzděláním a HDP/obyv. v PPP (USD) v Dánsku - 2008 až 2017

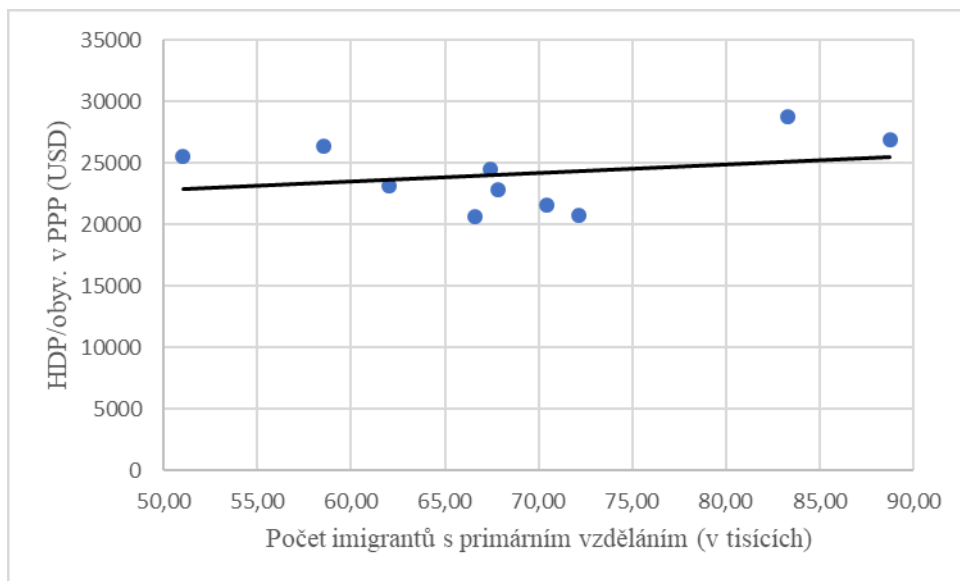
Zdroj: World Bank (2019), Eurostat (2019a), OECD (2019a) – vlastní zpracování

Stejně jako u imigrantů se sekundárním vzděláním je pro terciárně vzdělané imigranty výše HDP na obyvatele velmi rozhodující. Pearsonův korelační koeficient se rovná 0,97 a vyznačuje přímou, velmi vysokou závislost mezi počtem imigrantů s terciárním vzděláním a HDP/obyv. v paritě kupní síly.

4.2.4 Maďarsko

Poslední zkoumanou zemí ve vztahu k HDP/obyv. v PPP (USD) je Maďarsko.

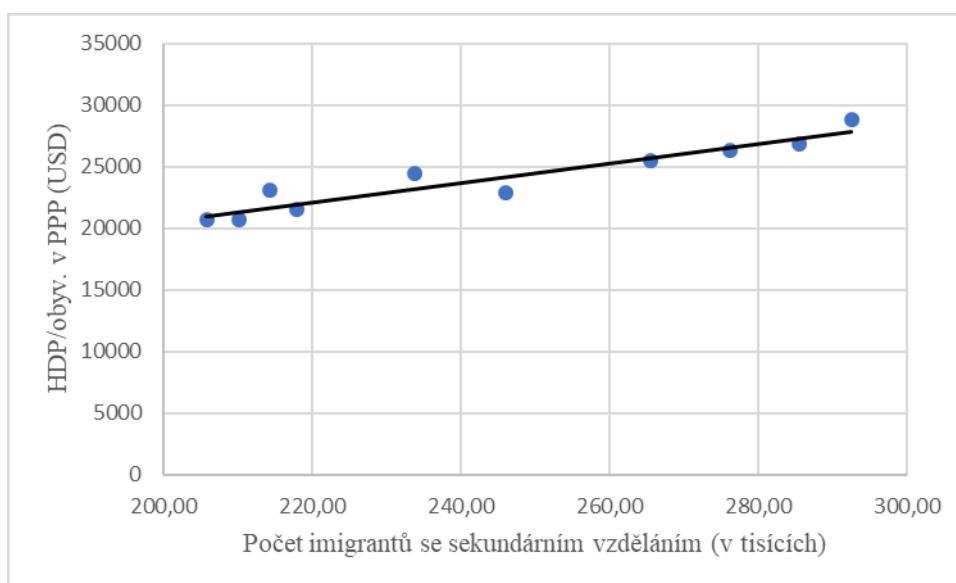
Graf 4.10 Vztah mezi počtem imigrantů s primárním vzděláním a HDP/obyv. v PPP (USD) v Maďarsku - 2008 až 2017

Zdroj: World Bank (2019), Eurostat (2019a), OECD (2019a) – vlastní zpracování

Hodnota Pearsonova korelačního koeficientu je rovna 0,27. Jedná se o přímou, velmi slabou závislost mezi veličinami. Pro imigranty s primárním vzděláním výše HDP na obyvatele není tak významná. Méně kvalifikovaní pracovníci si svou cílovou zemi mohou vybírat dle teoretické a empirické části bakalářské práce na základě jiných faktorů, mezi které patří např. potřeba jazykové a kulturní blízkosti pro jednodušší adaptaci nebo migrace za účelem sloučení rodiny.

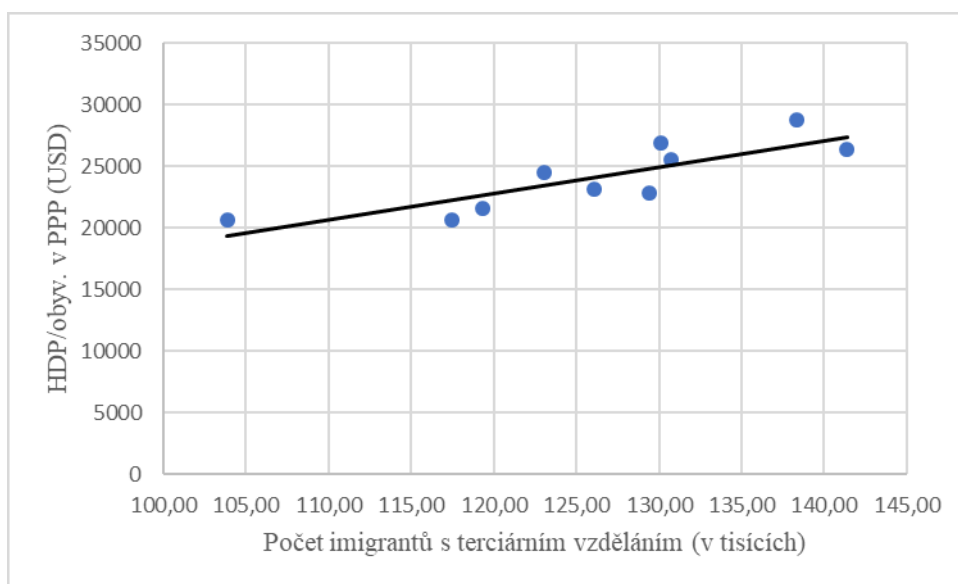
Graf 4.11 Vztah mezi počtem imigrantů se sekundárním vzděláním a HDP/obyv. v PPP (USD) v Maďarsku - 2008 až 2017

Zdroj: World Bank (2019), Eurostat (2019a), OECD (2019a) – vlastní zpracování

U imigrantů se sekundárním vzděláním je naopak výše HDP na obyvatele rozhodujícím ukazatelem. Pearsonův koeficient korelace má hodnotu 0,95. To znamená, že je mezi veličinami přímá, velmi vysoká závislost. Podobná situace nastává u sekundárně vzdělaných pracovníků v Dánsku. V Maďarsku je podíl imigrantů se sekundárním vzděláním nejvyšší.

Graf 4.12 Vztah mezi počtem imigrantů s terciárním vzděláním a HDP/obyv. v PPP (USD) v Maďarsku - 2008 až 2017

Zdroj: World Bank (2019), Eurostat (2019a), OECD (2019a) – vlastní zpracování

Pearsonův koeficient korelace se rovná hodnotě 0,84. Jedná se tedy o přímou, vysokou závislost mezi veličinami. Pro vysoce vzdělané pracovníky v Maďarsku je ukazatel HDP na obyvatele klíčový. Rozhodující je také u imigrantů s terciárním vzděláním v Německu, Švédsku a Dánsku.

4.3 Výše vzdělání a průměrné mzdy v PPP (USD)

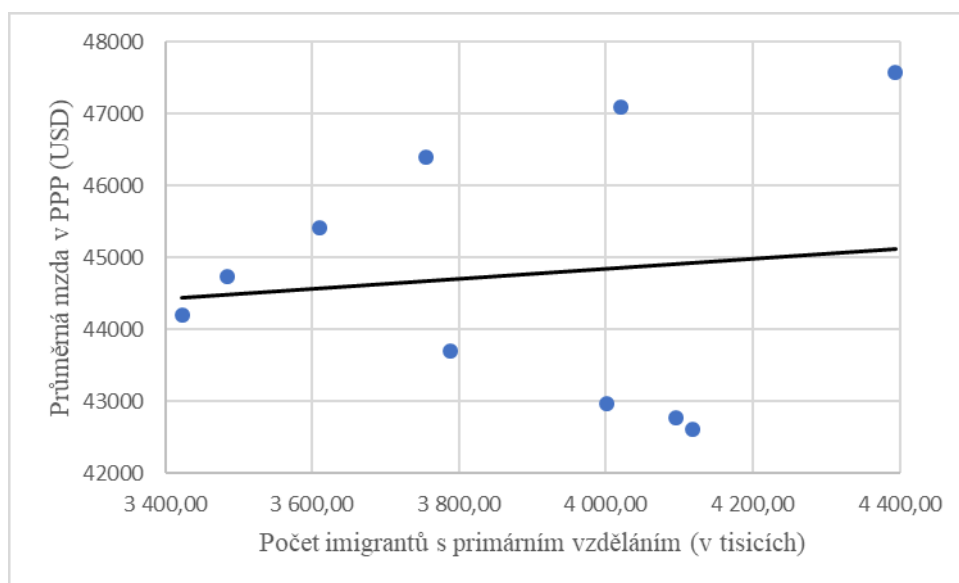
Dále je zkoumán vztah mezi výší vzdělání a průměrnou hrubou nominální mzdou v paritě kupní síly ve stálých cenách USD, za použití základního roku 2016 v Německu, Švédsku, Dánsku a Maďarsku. Data jsou získána z databáze OECD za roky 2008 až 2017.

Průměrná mzda je celková mzda v dané zemi vydělená počtem pracujících osob v ekonomice a vynásobena poměrem průměrných týdenních hodin zaměstnance s plným pracovním úvazkem k průměru obvyklých týdenních hodin všech zaměstnanců v zemi (OECD, 2019b).

4.3.1 Německo

První zkoumanou zemí ve vztahu k průměrné mzdě v PPP (USD) je Německo. V Německu je 2. nejvyšší průměrná mzda v porovnání s vybranými zeměmi.

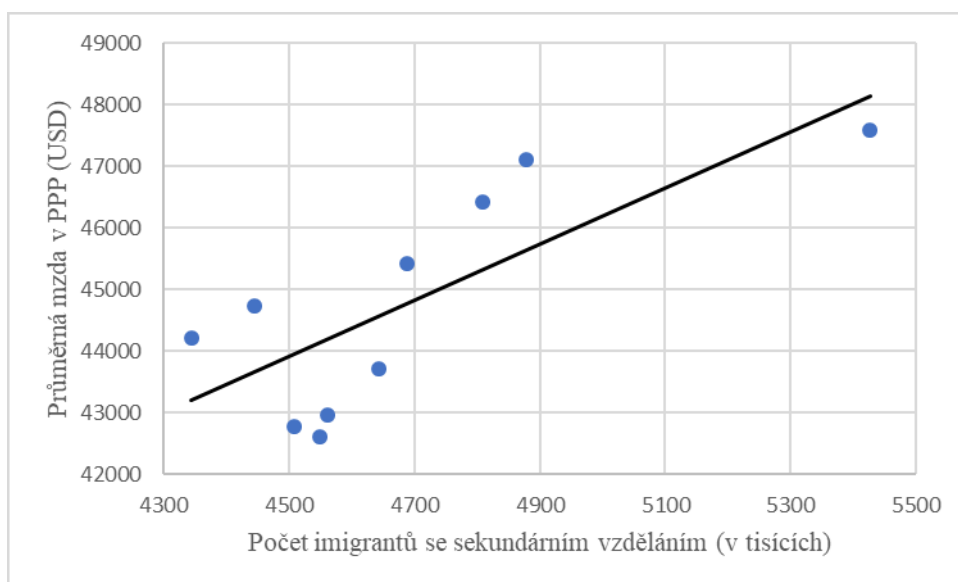
Graf 4.13 Vztah mezi počtem imigrantů s primárním vzděláním a průměrnou hrubou nominální mzdou v PPP (USD) v Německu - 2008 až 2017

Zdroj: Eurostat (2019a), OECD (2019a,b) – vlastní zpracování

Graf 4.13 znázorňuje přímou korelaci. Dle Pearsonova korelačního koeficientu, jehož výsledek je 0,12, je závislost mezi počtem imigrantů s primárním vzděláním a průměrnou mzdou velmi slabá. Výše průměrných mezd pro ně není klíčovým ukazatelem. Místo toho mohou dávat na základě teoretické a empirické části bakalářské práce přednost jiným faktorům, jako je např. kulturní a jazyková blízkost nebo migrace za účelem sloučení rodiny. Pro migranty s primárním vzděláním hraje velkou roli sociální systém. Jsou přitahováni do států s vysokými sociálními dávkami pro případ, že v cílové zemi práci nenajdou nebo ji ztratí.

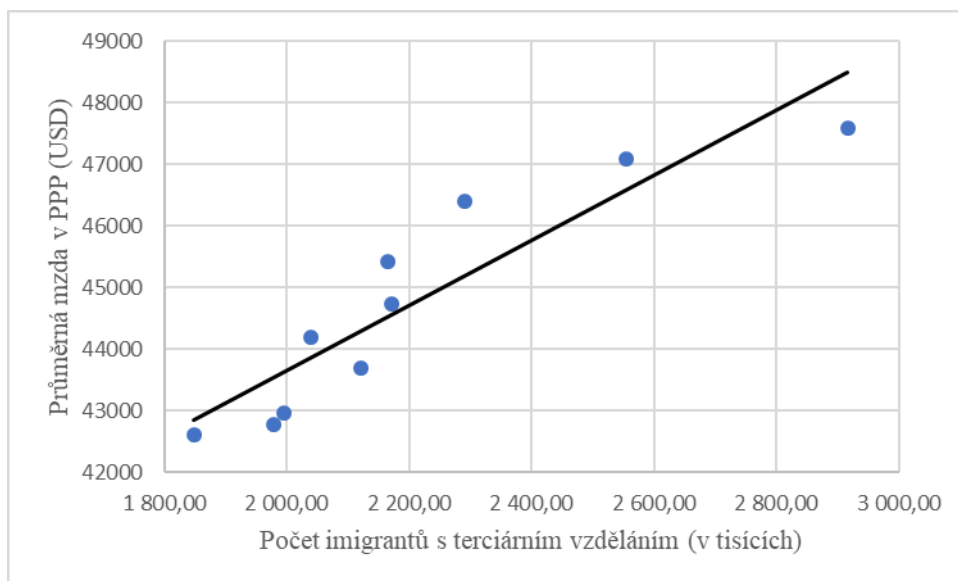
Graf 4.14 Vztah mezi počtem imigrantů se sekundárním vzděláním a průměrnou hrubou nominální mzdou v PPP (USD) v Německu - 2008 až 2017

Zdroj: Eurostat (2019a), OECD (2019a,b) – vlastní zpracování

U imigrantů se sekundárním vzděláním je Pearsonův korelační koeficient roven 0,77 a vyznačuje se přímou, vysokou závislostí mezi počtem imigrantů a průměrnou mzdou v PPP. Oproti imigrantům s primárním vzděláním do svého rozhodování tuto veličinu zahrnují a výše průměrných mezd je pro ně důležitá. V Německu je podíl imigrantů se sekundárním vzděláním nejvyšší.

Graf 4.15 Vztah mezi počtem imigrantů s terciárním vzděláním a průměrnou hrubou nominální mzdou v PPP (USD) v Německu - 2008 až 2017

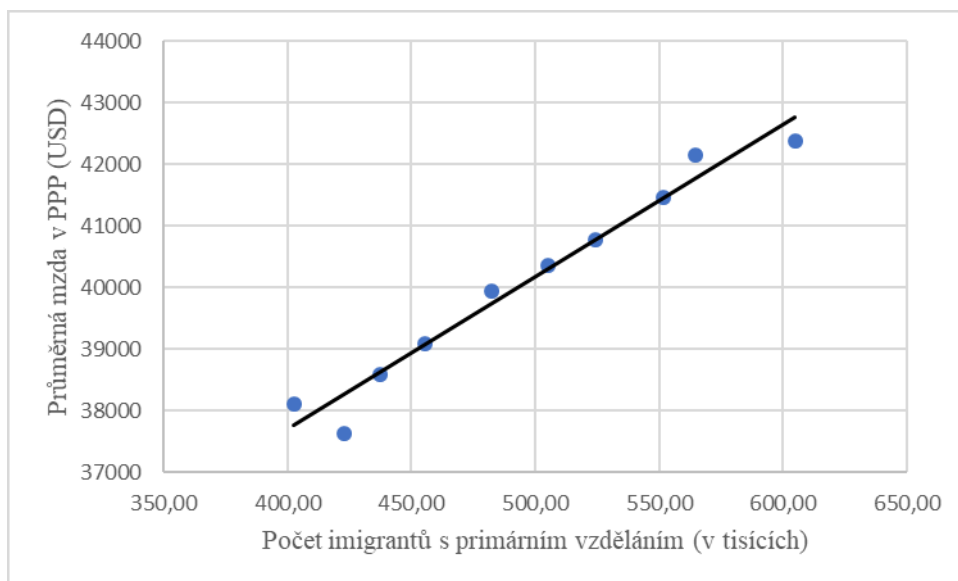
Zdroj: Eurostat (2019a), OECD (2019a,b) – vlastní zpracování

V případě imigrantů s terciárním vzděláním vychází Pearsonův koeficient korelace 0,91 a znamená přímou, velmi vysokou závislost mezi veličinami. Pro vzdělané migranty je výše průměrných mezd v PPP významná a ovlivňuje jejich rozhodnutí migrovat.

4.3.2 Švédsko

Další zkoumanou zemí ve vztahu k průměrným hrubým nominálním mzdám v PPP (USD) je Švédsko. Tato země je z hlediska nejvyšších průměrných mezd v porovnání s Německem, Dánskem a Maďarskem na třetím místě.

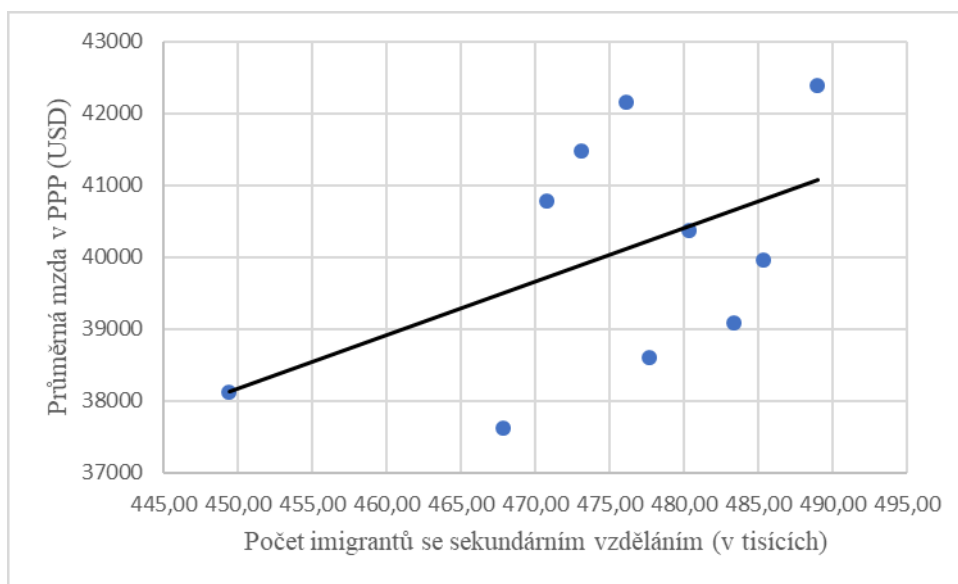
Graf 4.16 Vztah mezi počtem imigrantů s primárním vzděláním a průměrnou hrubou nominální mzdou v PPP (USD) ve Švédsku - 2008 až 2017

Zdroj: Eurostat (2019a), OECD (2019a,b) – vlastní zpracování

Výsledek Pearsonova koeficientu korelace se rovná 0,98. Oproti imigrantům s primárním vzděláním v Německu, u kterého byla na základě koeficientu mezi veličinami velmi slabá závislost, se vyznačuje vztah mezi počtem imigrantů s primárním vzděláním a HDP na obyvatele ve Švédsku přímou, velmi vysokou závislostí. Migranti s primárním vzděláním jsou k migraci do Švédska motivováni na základě vysokých průměrných mezd v zemi a stěhují se tam z důvodu zvýšení životní úrovně a mezd.

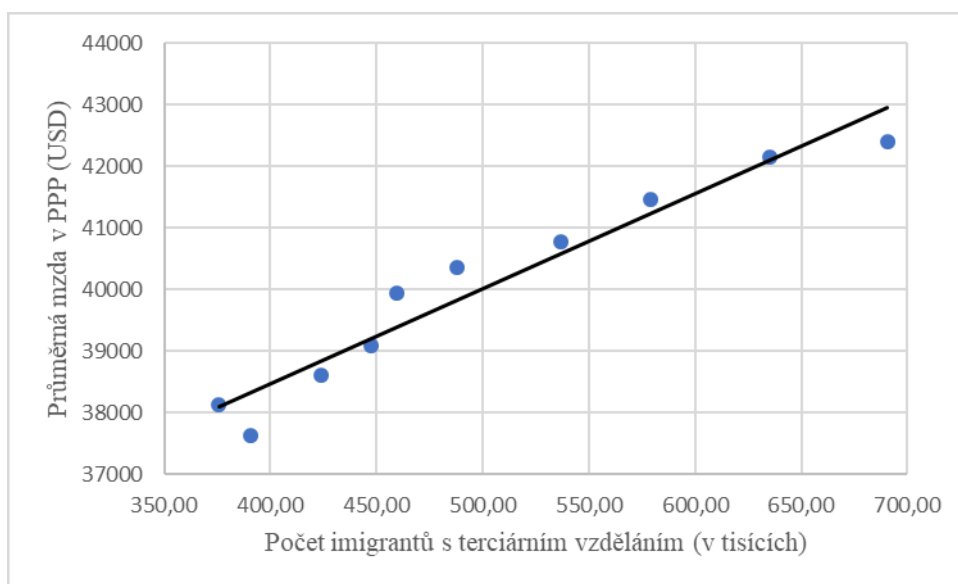
Graf 4.17 Vztah mezi počtem imigrantů se sekundárním vzděláním a průměrnou hrubou nominální mzdou v PPP (USD) ve Švédsku - 2008 až 2017

Zdroj: Eurostat (2019a), OECD (2019a,b) – vlastní zpracování

U imigrantů se sekundárním vzděláním se rovná Pearsonův korelační koeficient hodnotě 0,5 a vyznačuje se přímkou, střední závislostí. V případě Švédska je veličina HDP/obyv. v PPP významnější u imigrantů s primárním vzděláním, do svého rozhodnutí ji však také zahrnují. Dalšími motivy migrace může dle teoretické a empirické části bakalářské práce být např. silný hospodářský růst, pracovní příležitosti, moderní technologie a kvalita bydlení.

Graf 4.18 Vztah mezi počtem imigrantů s terciárním vzděláním a průměrnou hrubou nominální mzdou v PPP (USD) ve Švédsku - 2008 až 2017

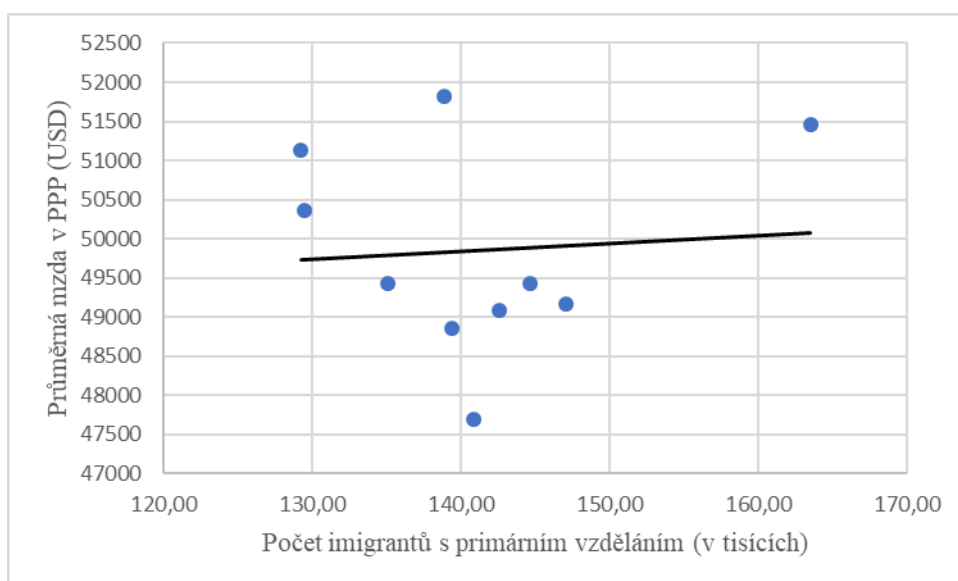
Zdroj: Eurostat (2019a), OECD (2019a,b) – vlastní zpracování

U terciárně vzdělaných imigrantů ve Švédsku je závislost mezi počtem imigrantů a průměrnou mzdou v PPP přímá, velmi vysoká. Pearsonův koeficient korelace se rovná 0,97. Pro vzdělané migranty ve Švédsku má výše průměrných mezd rozhodující vliv.

4.3.3 Dánsko

Třetí sledovanou zemí ve vztahu k průměrným mzdám v PPP (USD) je Dánsko. V této zemi jsou průměrné mzdy v porovnání s Německem, Švédskem a Maďarskem nejvyšší a pro mnoho migrantů se stávají hlavním důvodem rozhodnutí migrovat.

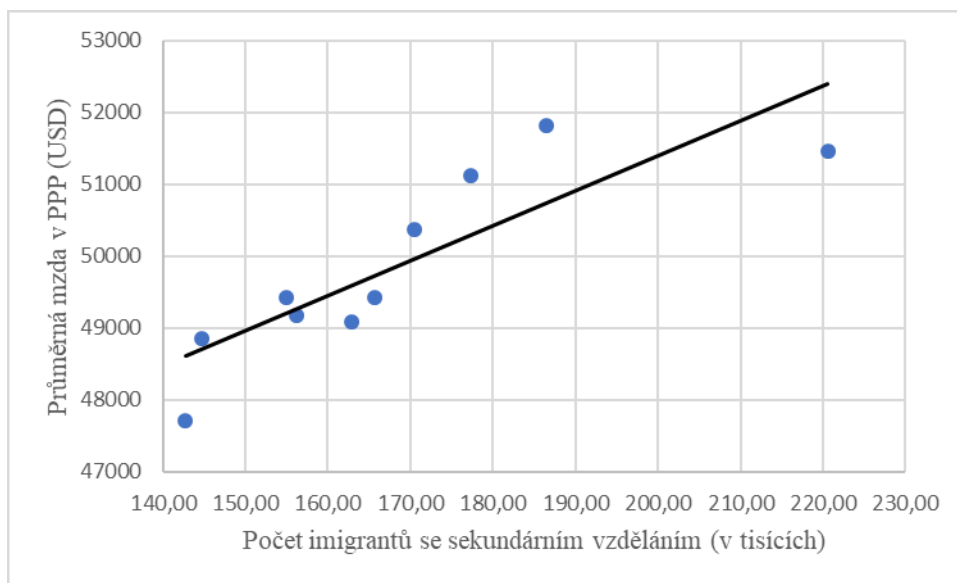
Graf 4.19 Vztah mezi počtem imigrantů s primárním vzděláním a průměrnou hrubou nominální mzdou v PPP (USD) v Dánsku - 2008 až 2017

Zdroj: Eurostat (2019a), OECD (2019a,b) – vlastní zpracování

V Dánsku je přímá, velmi slabá závislost mezi počtem imigrantů s primárním vzděláním a průměrnými mzdami v PPP (USD). Pearsonův koeficient migrace se rovná hodnotě 0,076. Migrující pracovní sílu s primárním vzděláním výše průměrných mezd příliš neovlivňuje. Místo toho může mít na základě teoretické a empirické části práce větší význam sociální systém v zemi a imigranti jsou do Dánska přitahováni díky vysokým sociálním dávkám.

Graf 4.20 Vztah mezi počtem imigrantů se sekundárním vzděláním a průměrnou hrubou nominální mzdou v PPP (USD) v Dánsku - 2008 až 2017

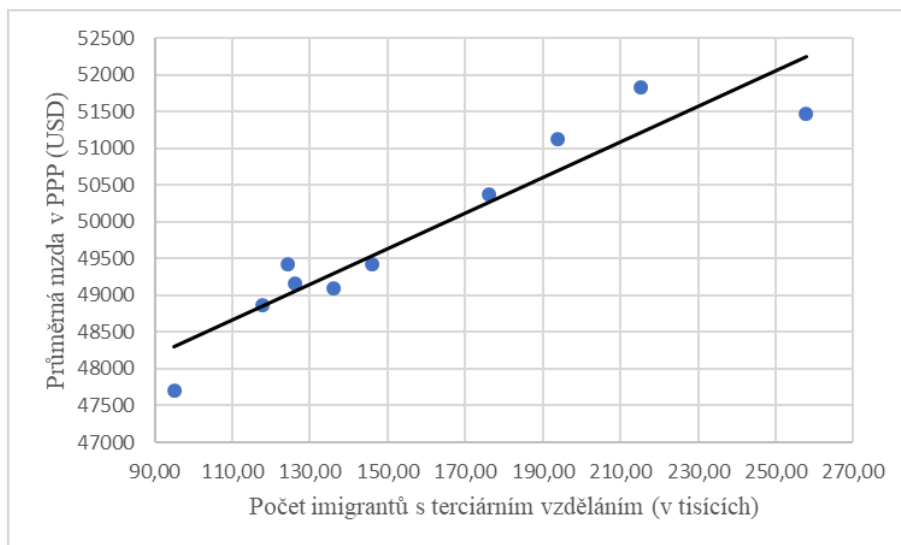

Zdroj: Eurostat (2019a), OECD (2019a,b) – vlastní zpracování

Vztah mezi počtem imigrantů se sekundárním vzděláním a průměrnými mzdami v PPP (USD) vykazuje naopak přímou, vysokou závislost. Pearsonův koeficient korelace se rovná 0,85. Pro imigranty se sekundárním vzděláním je výše průměrných mezd v zemi velmi významná a patří k určujícím faktorům migrace.

Graf 4.21 Vztah mezi počtem imigrantů s terciárním vzděláním a průměrnou hrubou nominální mzdou v PPP (USD) v Dánsku - 2008 až 2017

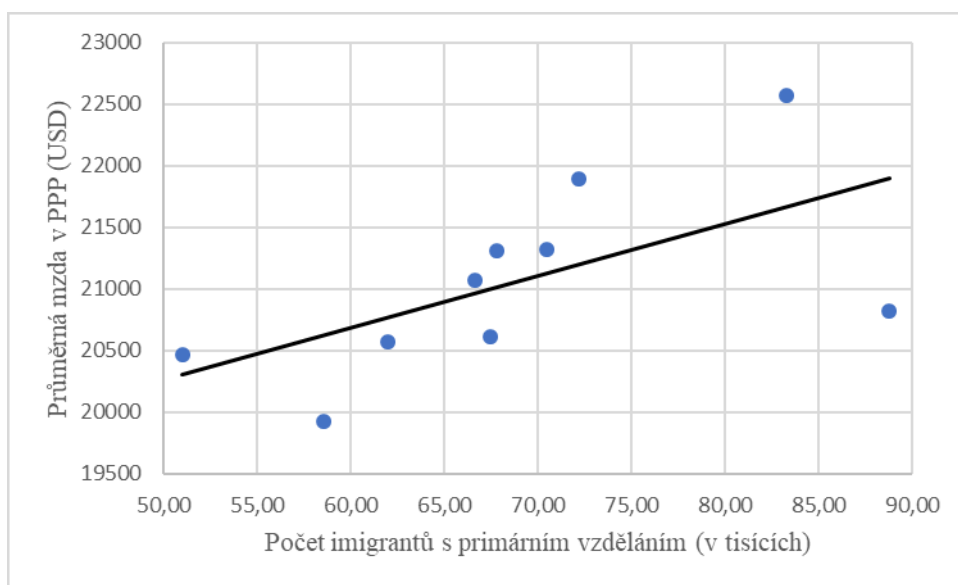
Zdroj: Eurostat (2019a), OECD (2019a,b) – vlastní zpracování

V Dánsku je, stejně jako v Německu a Švédsku, u imigrantů s terciárním vzděláním výše průměrných mezd jeden z hlavních faktorů migrace. Pearsonův korelační koeficient se rovná 0,94 a vyznačuje přímou, velmi vysokou závislost mezi veličinami.

4.3.4 Maďarsko

Poslední zkoumanou zemí ve vztahu k průměrným mzdám v PPP (USD) je Maďarsko. V této zemi je výše průměrných mezd v porovnání s Německem, Švédskem a Dánskem nejnižší.

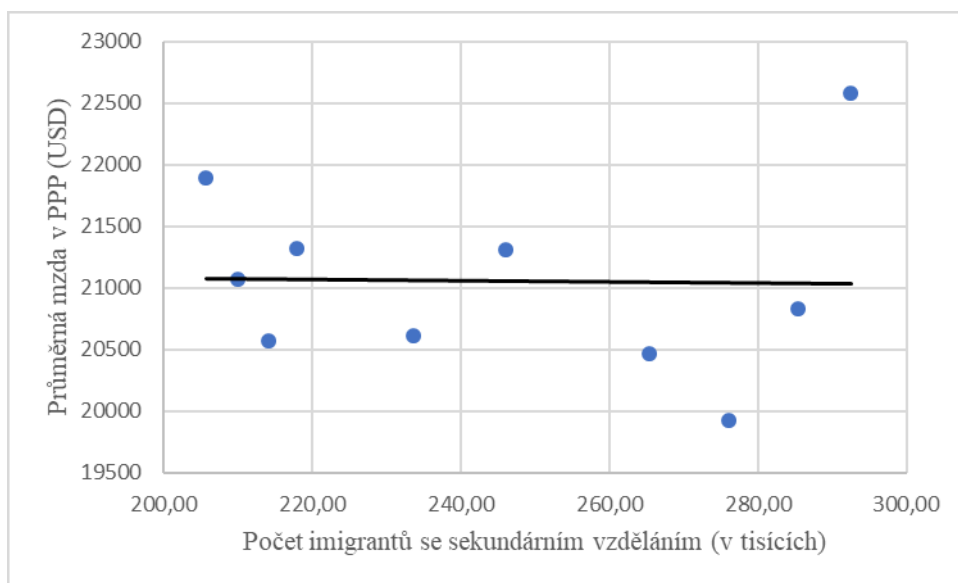
Graf 4.22 Vztah mezi počtem imigrantů s primárním vzděláním a průměrnou hrubou nominální mzdou v PPP (USD) v Maďarsku - 2008 až 2017

Zdroj: Eurostat (2019a), OECD (2019a,b) – vlastní zpracování

Hodnota Pearsonova korelačního koeficientu je rovna 0,61. Jedná se o přímou, střední závislost mezi veličinami. Imigranti s primárním vzděláním výši průměrných mezd v zemi do svého rozhodování zahrnují a vybírají si takovou cílovou zemi, ve které se jim zvýší mzdy a životní úroveň. Mezi další faktory ovlivňující migraci patří dle teoretické a empirické části práce např. jazyková a kulturní blízkost, která usnadňuje adaptaci nebo migrace za účelem sloučení rodiny.

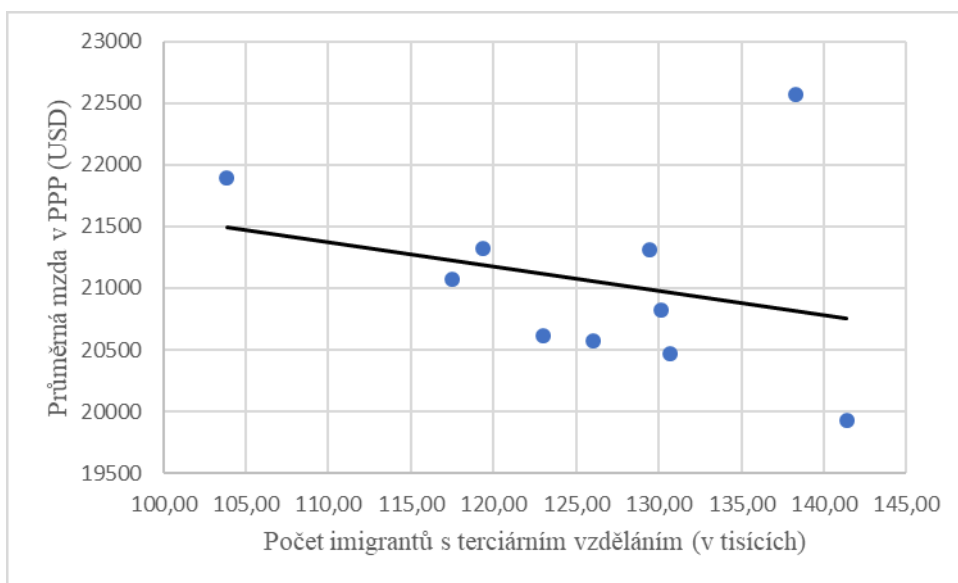
Graf 4.23 Vztah mezi počtem imigrantů se sekundárním vzděláním a průměrnou hrubou nominální mzdou v PPP (USD) v Maďarsku - 2008 až 2017

Zdroj: Eurostat (2019a), OECD (2019a,b) – vlastní zpracování

Pearsonův koeficient korelace má hodnotu - 0,02. To znamená, že je mezi veličinami nepřímá, velmi slabá závislost a výše průměrných mezd v zemi není rozhodujícím ukazatelem. Maďarsko z důvodu emigrace domácího obyvatelstva zahraniční pracovníky potřebuje. Vzdělání imigranti ví, že je po nich v Maďarsku poptávka a k přesunu dochází při nabídce vysoké mzdy a zajímavé pracovní příležitosti.

Graf 4.24 Vztah mezi počtem imigrantů s terciárním vzděláním a průměrnou hrubou nominální mzdou v PPP (USD) v Maďarsku - 2008 až 2017

Zdroj: Eurostat (2019a), OECD (2019a,b) – vlastní zpracování

Pearsonův koeficient korelace se rovná hodnotě - 0,28. Jedná se tedy o nepřímou, nízkou závislost mezi veličinami. Pro vysoce vzdělané pracovníky v Maďarsku není výše průměrných mezd klíčová. Maďarsko je zemí s nedostatkem kvalifikovaných zaměstnanců. Vysoce kvalifikovaní pracovníci jsou žádaní, mohou si vybírat z více cílových zemí a stěhují se tam, kde jim bude nabízena vyšší mzda než v domovské zemi nebo zajímavější pracovní příležitost.

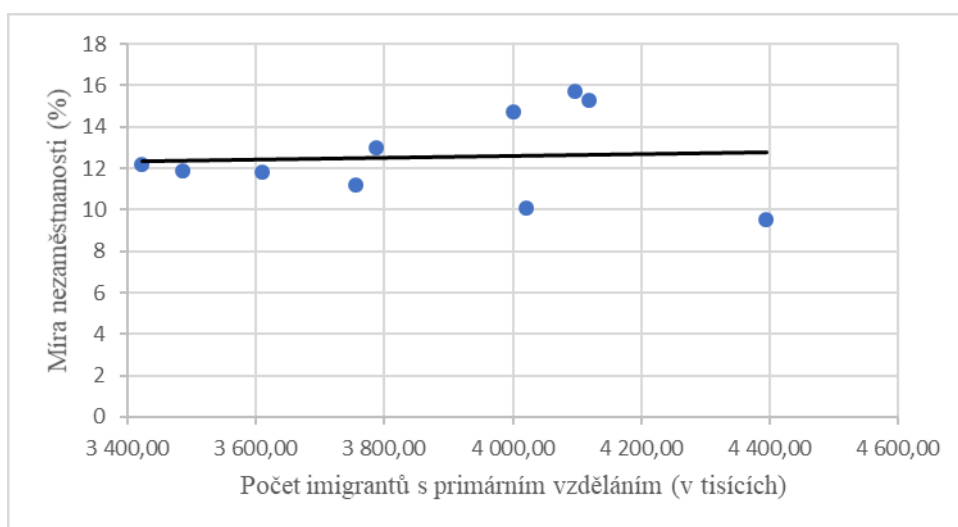
4.4 Výše vzdělání a míra nezaměstnanosti

Dalším ukazatelem, zkoumaným ve vztahu k výši vzdělání imigrantů je míra nezaměstnanosti v procentech z celkové pracovní síly v zemi dle výše vzdělání. Data jsou získána z databáze OECD za roky 2008 až 2017.

4.4.1 Německo

První zkoumanou zemí ve vztahu k míře nezaměstnanosti je Německo.

Graf 4.25 Vztah mezi počtem imigrantů s primárním vzděláním a mírou nezaměstnanosti v Německu – 2008 až 2017

Zdroj: Eurostat (2019a,b), OECD (2019a) – vlastní zpracování

Z grafu 4.25 vyplývá, že je mezi počtem imigrantů s primárním vzděláním a mírou nezaměstnanosti oproti očekávání přímá, velmi slabá závislost. Pearsonův koeficient korelace se rovná 0,07. Pro imigranty s primárním vzděláním v Německu nepatří míra nezaměstnanosti mezi příliš důležité ukazatele. Tito lidé si často práci nezařídí předem, ale hledají ji až na místě, aniž by si předtím zjišťovali, jaká je v cílové zemi nezaměstnanost. V případě, že by se jim práci nepodařilo najít, spoléhají se na

vysoké sociální dávky. Na rozhodnutí, zda migrovat, tedy může mít významný vliv sociální politika v cílové zemi. Německo je bohatá země, která má jeden z nejšťedřejších sociálních systémů.

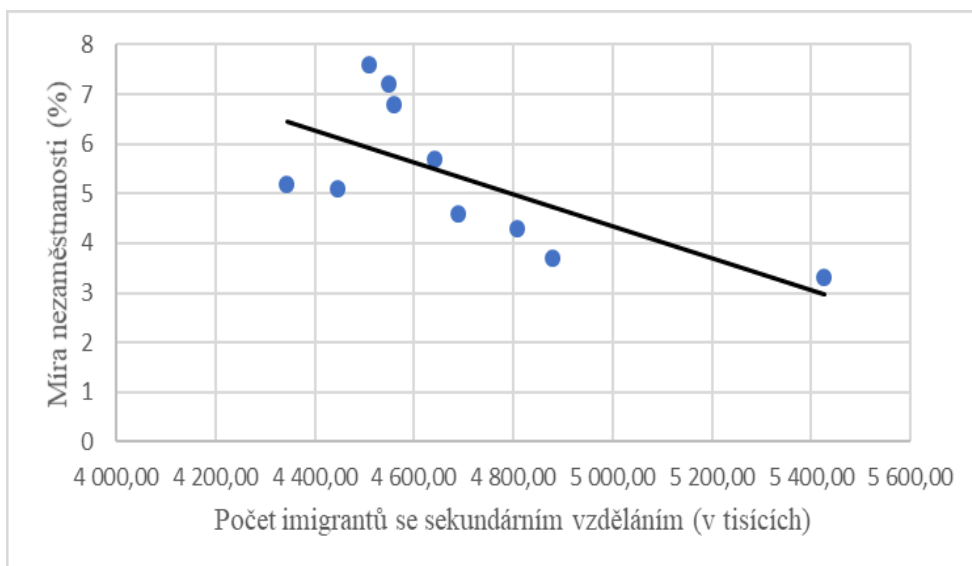
Tabulka 4.5 Meziroční změny počtu imigrantů s primárním vzděláním a míry nezaměstnanosti v Německu

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Počet imigrantů (v tis.)	-22,3	-94,5	-213,3	-365,2	62,5	125,2	144,7	264,9	374,6
Míra nezaměstnanosti (%)	0,4	-1	-1,7	-0,8	-0,3	-0,1	-0,6	-1,1	-0,6

Zdroj: Eurostat (2019a,b), OECD (2019a) – vlastní zpracování

V Německu dochází od roku 2013 k nárůstu počtu imigrantů s primárním vzděláním spolu se snižováním míry nezaměstnanosti v zemi.

Graf 4.26 Vztah mezi počtem imigrantů se sekundárním vzděláním a mírou nezaměstnanosti v Německu – 2008 až 2017

Zdroj: Eurostat (2019a,b), OECD (2019a) – vlastní zpracování

Z grafu 4.26 vyplývá nepřímá korelace mezi počtem imigrantů se sekundárním vzděláním a mírou nezaměstnanosti. Pearsonův korelační koeficient se rovná $-0,67$. Jedná se o střední závislost. Pro pracovníky se sekundárním vzděláním má při rozhodování určitý význam i výše míry nezaměstnanosti. V případě klesající míry nezaměstnanosti roste počet imigrantů se sekundárním vzděláním v zemi.

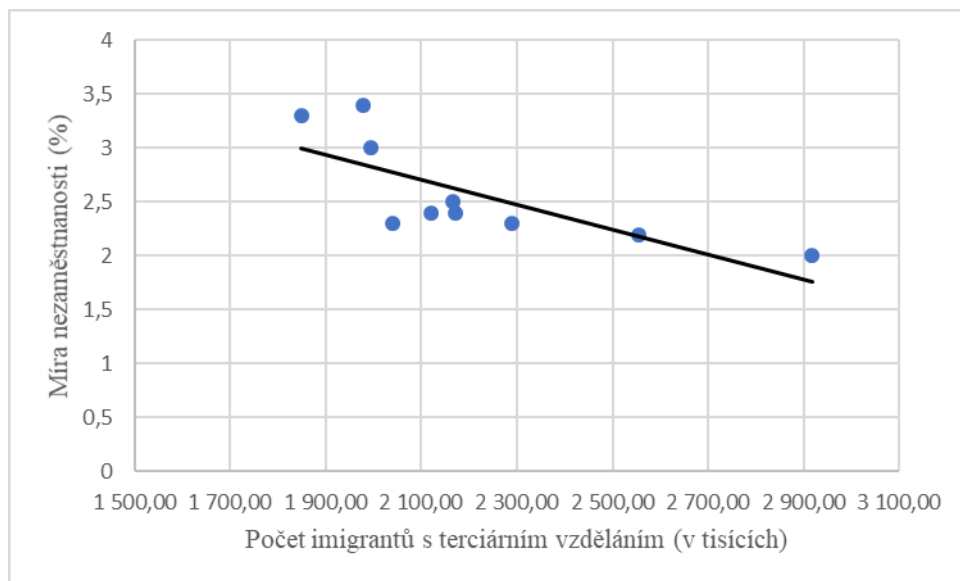
Tabulka 4.6 Meziroční změny počtu imigrantů se sekundárním vzděláním a míry nezaměstnanosti v Německu

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Počet imigrantů (v tis.)	-40,3	52,3	81,8	-297,9	100,4	243,4	119,6	71,1	547,4
Míra nezaměstnanosti (%)	0,4	-0,8	-1,1	-0,5	-0,1	-0,5	-0,3	-0,6	-0,4

Zdroj: Eurostat (2019a,b), OECD (2019a) – vlastní zpracování

Stejně jako v případě imigrantů s primárním vzděláním dochází u imigrantů se vzděláním sekundárním od roku 2013 k nárůstu spolu s klesající mírou nezaměstnanosti.

Graf 4.27 Vztah mezi počtem imigrantů s terciárním vzděláním a mírou nezaměstnanosti v Německu – 2008 až 2017

Zdroj: Eurostat (2019a,b), OECD (2019a) – vlastní zpracování

Graf 4.27 se vyznačuje vysokou závislostí mezi veličinami. Pearsonův korelační koeficient se rovná $-0,76$. Jde o nepřímou korelaci, vyznačující se rostoucím počtem imigrantů s terciárním vzděláním při nízké míře nezaměstnanosti. Pro vysoce vzdělané imigranty v Německu je důležité, aby v zemi byla nízká míra nezaměstnanosti.

Tabulka 4.7 Meziroční změny počtu imigrantů s terciárním vzděláním a míry nezaměstnanosti v Německu

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Počet imigrantů (v tis.)	130,1	16,3	125,5	-80,9	132,1	-5,7	123,7	264	363
Míra nezaměstnanosti (%)	0,1	-0,4	-0,6	-0,1	0,1	0,1	-0,2	-0,1	-0,2

Zdroj: Eurostat (2019a,b), OECD (2019a) – vlastní zpracování

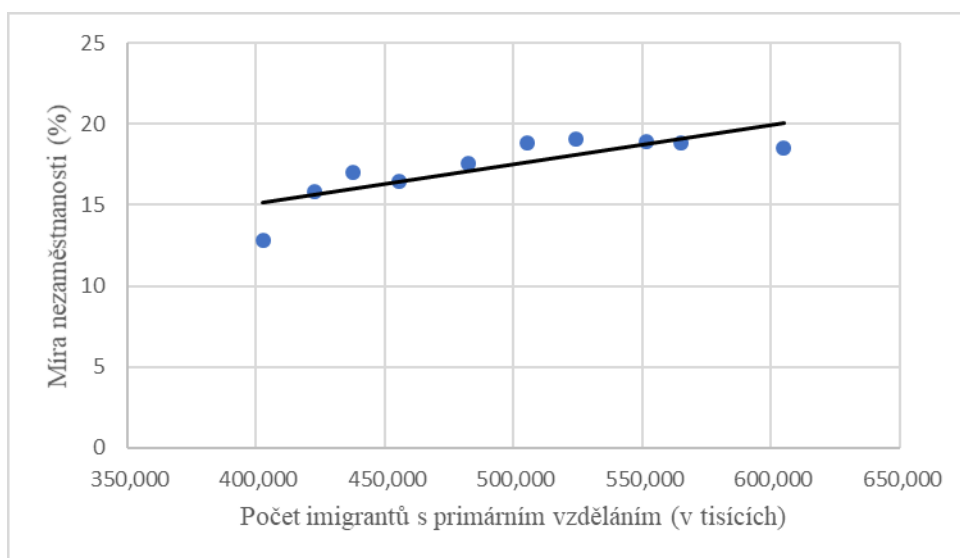
U imigrantů s terciárním vzděláním dochází k nárůstu počtu od roku 2015 při klesající míře nezaměstnanosti.

4.4.2 Švédsko

Další vybranou zemí, ve které je počet imigrantů dle výše vzdělání zkoumán, je Švédsko.

Graf 4.28 Vztah mezi počtem imigrantů s primárním vzděláním a mírou nezaměstnanosti ve Švédsku – 2008 až 2017

Zdroj: Eurostat (2019a,b), OECD (2019a) – vlastní zpracování

V případě imigrantů s primárním vzděláním vyplývá z grafu 4.28 vysoká závislost mezi jejich počtem a mírou nezaměstnanosti. Pearsonův koeficient se rovná 0,81. Oproti očekávání vychází přímá závislost mezi veličinami. Důvodem může být štedrá sociální politika ve Švédsku.

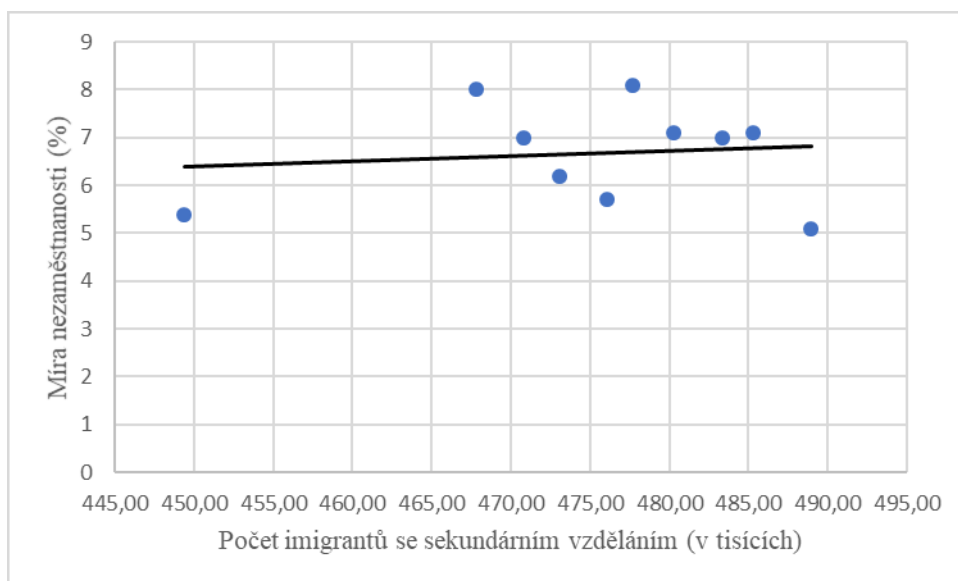
Tabulka 4.8 Meziroční změny počtu imigrantů s primárním vzděláním a míry nezaměstnanosti ve Švédsku

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Počet imigrantů (v tis.)	20,21	14,6	18,12	26,79	22,9	19,3	27,11	13,28	40,05
Míra nezaměstnanosti (%)	3	1,2	-0,5	1,1	1,2	0,3	-0,2	-0,1	-0,3

Zdroj: Eurostat (2019a,b), OECD (2019a) – vlastní zpracování

Ve Švédsku dochází u imigrantů s primárním vzděláním ke každoročnímu nárůstu i v případě rostoucí míry nezaměstnanosti. Tito migranti se do země stěhují i z důvodu vysokých sociálních dávek a nízká míra nezaměstnanosti pro ně není rozhodující. Stejně jako v případě Německa, je ve Švédsku velkorysý sociální systém, který přitahuje méně kvalifikované migranty.

Graf 4.29 Vztah mezi počtem imigrantů se sekundárním vzděláním a mírou nezaměstnanosti ve Švédsku – 2008 až 2017

Zdroj: Eurostat (2019a,b), OECD (2019a) – vlastní zpracování

Pearsonův korelační koeficient se rovná 0,12 a vyznačuje se oproti předpokladu přímou, nízkou závislostí mezi počtem imigrantů se sekundárním vzděláním a mírou nezaměstnanosti. Pro imigranty se sekundárním vzděláním nepatří míra nezaměstnanosti mezi hlavní rozhodující ukazatele. Pracovníci se sekundárním vzděláním se stěhují do cílové země většinou, až když mají jistotu zaměstnání. Proto pro ně nezaměstnanost v cílové zemi nemusí být klíčová.

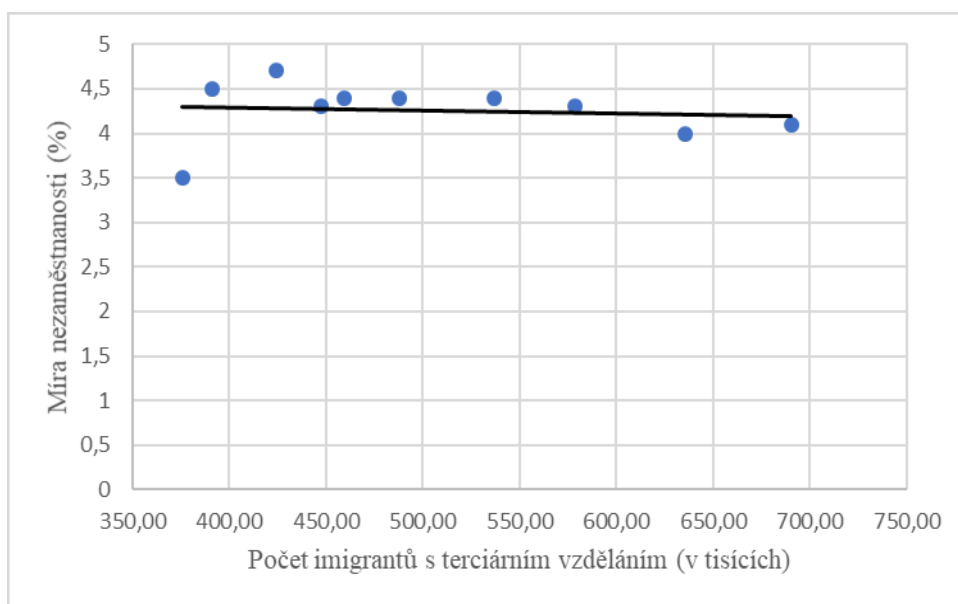
Tabulka 4.9 Meziroční změny počtu imigrantů se sekundárním vzděláním a míry nezaměstnanosti ve Švédsku

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Počet imigrantů (v tis.)	18,4	9,9	5,7	1,9	-5	-9,5	2,3	3	12,9
Míra nezaměstnanosti (%)	2,6	0,1	-1,1	0,1	0	-0,1	-0,8	-0,5	-0,6

Zdroj: Eurostat (2019a,b), OECD (2019a) – vlastní zpracování

S výjimkou let 2013 a 2014 dochází u imigrantů se sekundárním vzděláním ke každoročnímu nárůstu.

Graf 4.30 Vztah mezi počtem imigrantů s terciárním vzděláním a mírou nezaměstnanosti ve Švédsku – 2008 až 2017

Zdroj: Eurostat (2019a,b), OECD (2019a) – vlastní zpracování

Pearsonův korelační koeficient se rovná $-0,1$. Jedná se o nepřímou, nízkou závislost mezi veličinami. Ani pro vysoce kvalifikované imigranty není ukazatel míry nezaměstnanosti klíčový z důvodu vědomí své potřeby v cílové zemi.

Tabulka 4.10 Meziroční změny počtu imigrantů s terciárním vzděláním a míry nezaměstnanosti ve Švédsku

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Počet imigrantů (v tis.)	15,2	33,3	23,2	12,3	28,1	49,1	42,2	56,4	55,3
Míra nezaměstnanosti (%)	1	0,2	-0,4	0,1	0	0	-0,1	-0,3	0,1

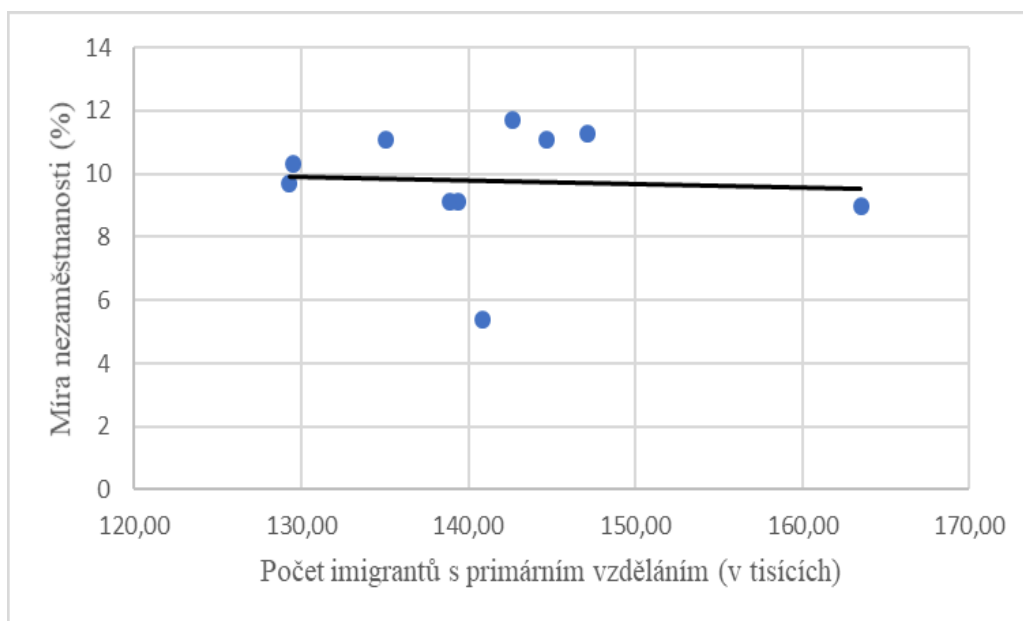
Zdroj: Eurostat (2019a,b), OECD (2019a) – vlastní zpracování

U imigrantů s terciárním vzděláním dochází ke každoročnímu nárůstu i v případě volatilní míry nezaměstnanosti v zemi. K největšímu nárůstu osob dochází od roku 2014 z důvodu potřeby kvalifikované pracovní síly ve Švédsku.

4.4.3 Dánsko

Vztah mezi počtem imigrantů a mírou nezaměstnanosti je dále zkoumán v Dánsku.

Graf 4.31 Vztah mezi počtem imigrantů s primárním vzděláním a mírou nezaměstnanosti v Dánsku – 2008 až 2017

Zdroj: Eurostat (2019a,b), OECD (2019a) – vlastní zpracování

Z grafu 4.31 vyplývá nepřímá, velmi slabá závislost mezi počtem imigrantů s primárním vzděláním a mírou nezaměstnanosti. Korelační koeficient se rovná $-0,06$. Také v Dánsku není pro imigranty s primárním vzděláním ukazatel míry nezaměstnanosti důležitý. Stejně jako v Německu a Švédsku je mohou k migraci do Dánska motivovat vysoké sociální dávky.

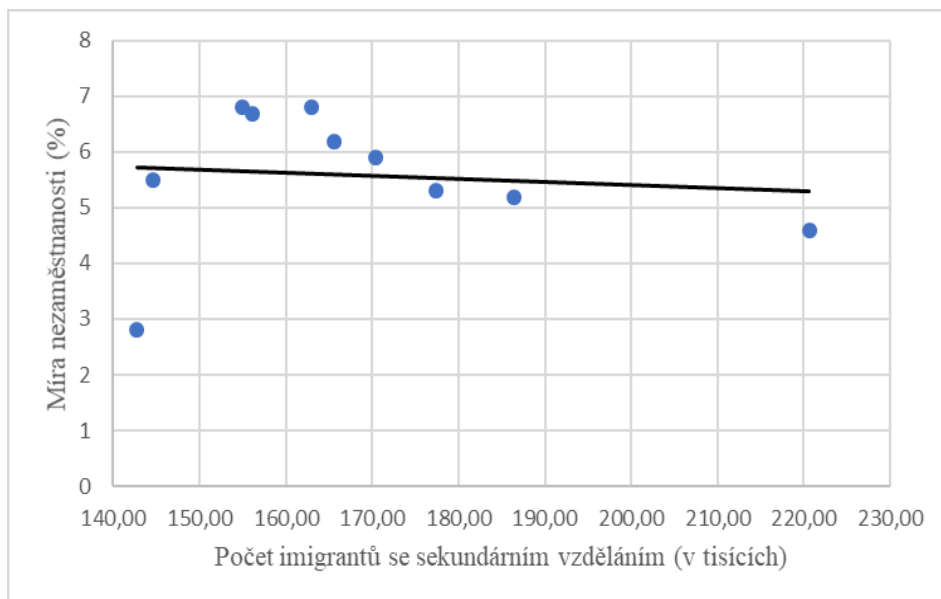
Tabulka 4.11 Meziroční změny počtu imigrantů s primárním vzděláním a míry nezaměstnanosti v Dánsku

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Počet imigrantů (v tis.)	-1,4	-4,3	12	-4,5	2,1	-15,2	-0,2	9,6	24,6
Míra nezaměstnanosti (%)	3,7	2	0,2	0,4	-0,6	-0,8	-0,6	-0,6	-0,1

Zdroj: Eurostat (2019a,b), OECD (2019a) – vlastní zpracování

Počet imigrantů s primárním vzděláním v Dánsku je volatilní. Od roku 2016 dochází k nárůstu při klesající míře nezaměstnanosti.

Graf 4.32 Vztah mezi počtem imigrantů se sekundárním vzděláním a mírou nezaměstnanosti v Dánsku – 2008 až 2017

Zdroj: Eurostat (2019a,b), OECD (2019a) – vlastní zpracování

Pearsonův korelační koeficient se rovná -0,01. Jedná se o nepřímou, velmi slabou závislost mezi veličinami. Také v případě sekundárně vzdělaných imigrantů v Dánsku nepatří míra nezaměstnanosti mezi důležité ukazatele.

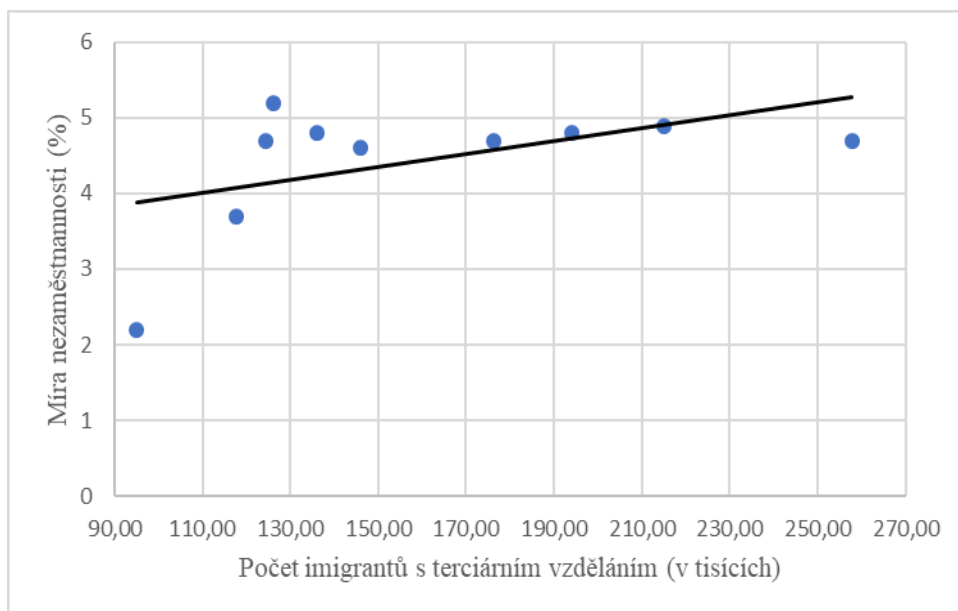
Tabulka 4.12 Meziroční změny počtu imigrantů se sekundárním vzděláním a míry nezaměstnanosti v Dánsku

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Počet imigrantů (v tis.)	1,8	10,4	1,1	6,6	2,7	4,8	6,9	9,1	34,1
Míra nezaměstnanosti (%)	2,7	1,3	-0,1	0,1	-0,6	-0,3	-0,6	-0,1	-0,6

Zdroj: Eurostat (2019a,b), OECD (2019a) – vlastní zpracování

Počet imigrantů se sekundárním vzděláním každým rokem roste z důvodu jejich potřeby.

Graf 4.33 Vztah mezi počtem imigrantů s terciárním vzděláním a mírou nezaměstnanosti v Dánsku – 2008 až 2017

Zdroj: Eurostat (2019a,b), OECD (2019a) – vlastní zpracování

Pearsonův korelační koeficient se rovná 0,5 a vyjadřuje oproti očekávání přímou, střední závislost mezi počtem imigrantů s terciárním vzděláním a mírou nezaměstnanosti v Dánsku. Země odborníky potřebuje, proto pro imigranty s terciárním vzděláním nemusí být tento ukazatel vždy rozhodující.

Tabulka 4.13 Meziroční změny počtu imigrantů s terciárním vzděláním a míry nezaměstnanosti v Dánsku

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Počet imigrantů (v tis.)	22,67	6,61	1,77	9,89	10,1	30,1	17,77	21,21	42,67
Míra nezaměstnanosti (%)	1,5	1	0,5	-0,4	-0,2	0,1	0,1	0,1	-0,2

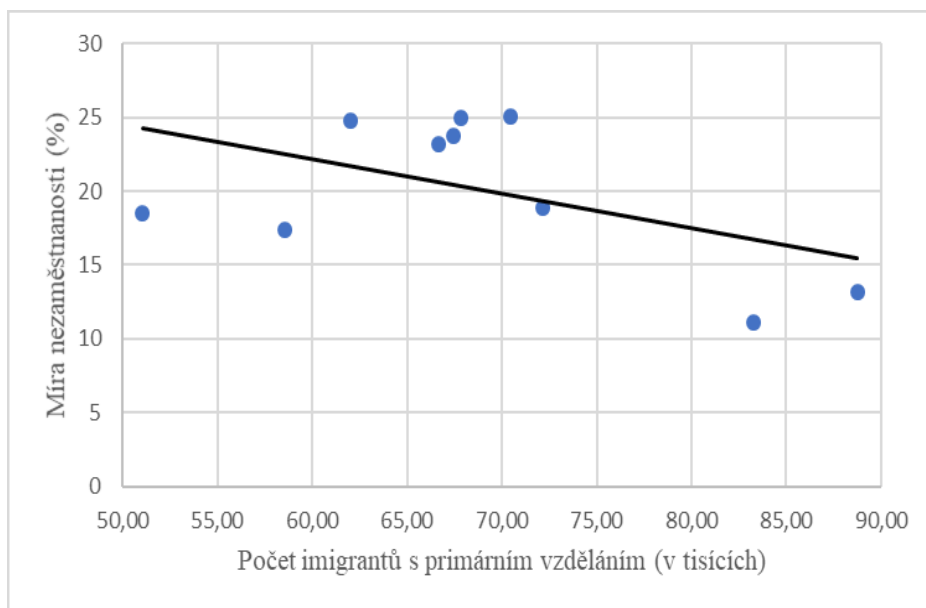
Zdroj: Eurostat (2019a,b), OECD (2019a) – vlastní zpracování

Dánsko kvalifikované pracovníky potřebuje, proto počet imigrantů s terciárním vzděláním stále roste bez ohledu na míru nezaměstnanosti v zemi.

4.4.4 Maďarsko

Poslední zkoumanou zemí ve vztahu k míře nezaměstnanosti je Maďarsko.

Graf 4.34 Vztah mezi počtem imigrantů s primárním vzděláním a mírou nezaměstnanosti v Maďarsku – 2008 až 2017

Zdroj: Eurostat (2019a,b), OECD (2019a) – vlastní zpracování

Pearsonův koeficient korelace vztahu mezi počtem imigrantů s primárním vzděláním a mírou nezaměstnanosti v Maďarsku se rovná $-0,5$ a představuje nepřímou korelaci. Jedná se o střední závislost mezi veličinami.

Tabulka 4.14 Meziroční změny počtu imigrantů s primárním vzděláním a míry nezaměstnanosti v Maďarsku

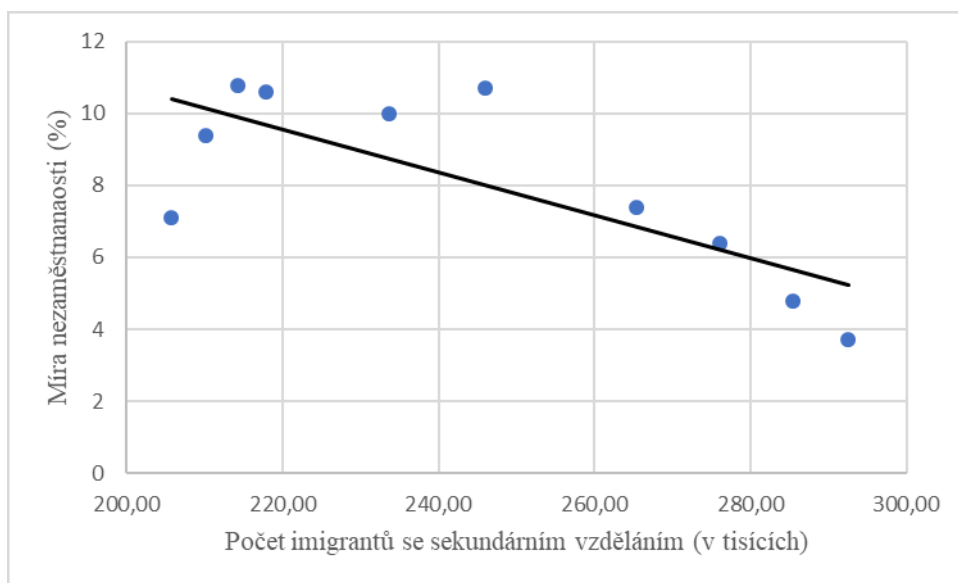
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Počet imigrantů (v tis.)	-5,5	3,8	-2,7	-5,8	5,4	-16,4	7,5	30,2	-5,5
Míra nezaměstnanosti (%)	4,3	1,9	-0,1	-0,2	-1,1	-5,2	-1,1	-4,2	-2,1

Zdroj: Eurostat (2019a,b), OECD (2019a) – vlastní zpracování

V případě imigrantů s primárním vzděláním a míry nezaměstnanosti v Maďarsku jsou hodnoty volatilní.

Graf 4.35 Vztah mezi počtem imigrantů se sekundárním vzděláním a mírou nezaměstnanosti v Maďarsku – 2008 až 2017

Zdroj: Eurostat (2019a,b), OECD (2019a) – vlastní zpracování

Z grafu 4.26 vyplývá vysoká závislost mezi počtem imigrantů se sekundárním vzděláním a mírou nezaměstnanosti. Pearsonův korelační koeficient se rovná $-0,76$. Jedná se o nepřímou korelaci. Pro imigranty se sekundárním vzděláním je důležitým faktorem nízká míra nezaměstnanosti.

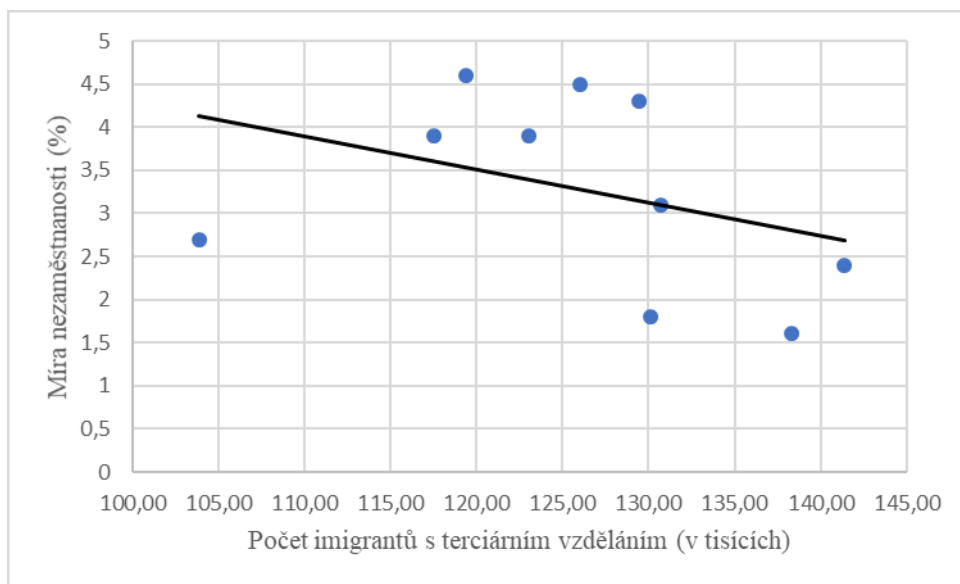
Tabulka 4.15 Meziroční změny počtu imigrantů se sekundárním vzděláním a míry nezaměstnanosti v Maďarsku

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Počet imigrantů (v tis.)	4,4	7,8	28,1	-31,8	19,5	31,7	10,7	9,3	7,1
Míra nezaměstnanosti (%)	2,3	1,2	0,1	0,1	-0,8	-2,6	-1	-1,6	-1,1

Zdroj: Eurostat (2019a,b), OECD (2019a) – vlastní zpracování

U imigrantů se sekundárním vzděláním dochází s výjimkou roku 2012 k nárůstu počtu osob. Od roku 2013 je míra nezaměstnanosti klesající.

Graf 4.36 Vztah mezi počtem imigrantů s terciárním vzděláním a mírou nezaměstnanosti v Maďarsku – 2008 až 2017

Zdroj: Eurostat (2019a,b), OECD (2019a) – vlastní zpracování

Graf 4.27 znázorňuje nepřímou korelaci mezi veličinami. Pearsonův koeficient korelace se rovná $-0,37$. Jedná se o nízkou závislost mezi veličinami. Také v případě Maďarska země kvalifikované pracovníky potřebuje a z toho důvodu pro ně tento ukazatel není významný.

Tabulka 4.16 Meziroční změny počtu imigrantů s terciárním vzděláním a míry nezaměstnanosti v Maďarsku

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Počet imigrantů (v tis.)	13,6	1,9	10,1	-3,4	-3	7,7	10,7	-11,3	8,2
Míra nezaměstnanosti (%)	1,2	0,7	-0,3	0,2	-0,6	-0,8	-0,7	-0,6	-0,2

Zdroj: Eurostat (2019a,b), OECD (2019a) – vlastní zpracování

Počet imigrantů s terciárním vzděláním v Maďarsku je volatilní a míra nezaměstnanosti je od roku 2013 klesající.

4.5 Výsledky korelační analýzy

Korelační analýza sloužila pro zjištění příčin odlivu pracovní síly v závislosti na výši vzdělání migrantů dle dělení do tří kategorií na primární, sekundární a terciární vzdělání.

Pro korelační analýzu byly vybrány země Evropské unie. Konkrétně Německo, Švédsko a Dánsko, které patří mezi ekonomicky vyspělé země s vysokou životní úrovní a vysokými mzdami, z toho důvodu jsou pro migranty velmi atraktivní. Dále Maďarsko, země s relativní prosperitou, která je z důvodu své zeměpisné polohy také jednou z hlavních tranzitních zemí migrace směřované do jiných členských států Evropské unie. V zemi se zvyšuje emigrace domácího obyvatelstva, proto Maďarsko trpí nedostatkem pracovních sil a jejich cílem je do země kvalifikované odborníky přilákat.

Korelace počtu imigrantů podle výše vzdělanosti s ukazateli HDP na obyvatele v PPP (USD), průměrné hrubé mzdy v PPP (USD) a mírou nezaměstnanosti podle výše vzdělání v (%) byla prováděna za období 2008 až 2017.

Výpočty byly prováděny pomocí Pearsonova korelačního koeficientu a výsledky poté zaznačeny do bodového diagramu.

V první části byl zkoumán vztah celkového počtu imigrantů v jednotlivých zemích dle výše vzdělání s HDP na obyvatele v paritě kupní síly (USD). Očekávalo se, že bude mezi veličinami přímá korelace, tedy, že s rostoucím HDP/obyv. se bude počet imigrantů zvyšovat. Tento předpoklad byl potvrzen.

U imigrantů s primárním vzděláním nepatřila výše HDP na obyvatele mezi klíčové ukazatele. Výjimkou bylo Švédsko, ve kterém vyšel Pearsonův korelační koeficient 0,97 a vyznačuje se velmi vysokou závislostí mezi veličinami. V dalších zemích byla již závislost nižší. U Dánska (0,36) a Maďarska (0,27) byla závislost nízká a v Německu (0,02) dokonce velmi nízká. V případě imigrantů se sekundárním a terciárním vzděláním je již HDP na obyvatele významnější. U sekundárně vzdělaných imigrantů vyšla závislost s ukazatelem HDP na obyvatele v Dánsku (0,97) a Maďarsku (0,95) jako velmi vysoká. V případě Německa (0,74) je to vysoká závislost a ve Švédsku (0,49) závislost střední. U vysoce vzdělaných imigrantů je HDP na obyvatele nejvýznamnější. V Dánsku (0,97), Švédsku (0,97), Německu (0,9) vykazuje vztah s HDP na obyvatele velmi vysokou závislost. V Maďarsku je to závislost vysoká (0,84).

Obecně platí, že je výše HDP na obyvatele v zemi významnější pro kvalifikované pracovníky. K migraci se většinou rozhodnou např. z důvodu lepších pracovních příležitostí, vyšších mezd a modernějších technologií.

Naopak pro méně kvalifikované pracovníky nepatří výše HDP na obyvatele mezi rozhodující činitele, podle kterých si svou cílovou zemi vybírají. K těmto faktorům, dle teoretické a empirické části bakalářské práce, patří např. požadavek, aby byla země kulturně a jazykově blízká nebo stěhování za účelem sloučení rodiny.

V případě států Evropské unie se předpokládá migrace osob se sekundárním a terciárním vzděláním za prací do jiných zemí Evropské unie. U emigrantů ze třetích zemí dochází obvykle k migraci méně kvalifikovaných osob. Důvodem migrace může být štědrý sociální systém dané země.

Dále byl zkoumán vztah počtu imigrantů dle výše vzdělání s průměrnou hrubou nominální mzdou v PPP v konstantních cenách USD. V tomto případě se očekávalo, že mezi veličinami bude korelace přímá. Tento předpoklad se s výjimkou Maďarska potvrdil. U imigrantů s primárním vzděláním je nejvyšší hodnota ve Švédsku (0,98), tedy velmi vysoká závislost mezi veličinami. U Maďarska (0,61) byla střední závislost, zatímco v Německu (0,12) a Dánsku (0,08) závislost velmi slabá. V případě imigrantů se sekundárním vzděláním vyšla vysoká závislost mezi veličinami u Dánska (0,85) a Německa (0,77). Ve Švédsku byla střední závislost mezi průměrnými mzdami a počtem imigrantů (0,5) a v Maďarsku dokonce nepřímá, velmi slabá závislost (- 0,02). U imigrantů s terciárním vzděláním byla mezi veličinami ve Švédsku (0,97), Dánsku (0,94) a Německu (0,91) velmi vysoká závislost. Výjimkou se stalo opět Maďarsko, u kterého vyšla mezi průměrnými mzdami a počtem imigrantů nepřímá, nízká závislost (- 0,28)

Pro kvalifikované migranty je obecně výše průměrných mezd v cílových zemích nejvíce důležitá. K migraci se rozhodují, když je v cílové zemi možné získat zaměstnání s vyšší mzdou, ale dále i např. z důvodu vyšší životní úrovně obecně, zajímavé pracovní nabídky nebo atraktivnějšího prostředí k životu. Vysoká závislost mezi veličinami vyšla v Německu, Švédsku a Dánsku, zejména pro imigranty s terciárním vzděláním. Výjimkou bylo Maďarsko s hodnotou - 0,28. V Maďarsku je kvalifikovaných pracovníků nedostatek. Lidé se tak rozhodují k migraci podle toho, jakou příležitost jim

země nabídne. Pokud bude nabídka práce atraktivní a dostanou vyšší mzdu než ve své domácí zemi, tak se pracovníci přestěhují.

U méně kvalifikované pracovní síly se vztah mezi počtem imigrantů a průměrnou mzdou v zemi liší. Do vyspělých a bohatých zemí mohou migrovat na základě vysokých průměrných mezd. V některých případech mají na migranty vliv jiné faktory, kterými může být jazyková a kulturní blízkost nebo možnost sloučení rodiny. Často je pro ně důležitější štedrá sociální politika v zemi než výše průměrných mezd. Lidé s nízkým vzděláním jsou často v cílové zemi mimo trh práce. Místo vysokých průměrných mezd je do země přiláká štedrý sociální systém.

Ve třetí části praktické práce byl zkoumán vztah imigrantů dle výše vzdělání s mírou nezaměstnanosti v zemi. U imigrantů s primárním vzděláním byla mezi veličinami v Dánsku (- 0,06) a v Německu (0,07) velmi slabá závislost, v Maďarsku střední (- 0,51) a ve Švédsku (0,82) vysoká. V případě imigrantů se sekundárním vzděláním byla v Dánsku (- 0,01) a ve Švédsku (0,12) velmi slabá závislost mezi veličinami, v Německu (- 0,67) střední a v Maďarsku (- 0,76) vysoká. U imigrantů s terciárním vzděláním byla mezi počtem imigrantů a mírou nezaměstnanosti ve Švédsku (- 0,1) a Maďarsku (-0,37) nízká závislost, v Dánsku (0,5) střední a Německu vysoká (- 0,76).

Vzdělání imigranti mají v cílové zemi většinou jistotu zaměstnání, protože daná země odborníky potřebuje. Z toho důvodu pro kvalifikovanou pracovní sílu míra nezaměstnanosti není příliš důležitým ukazatelem, protože se stěhují s jistotou nového zaměstnání za účelem zlepšení svých ekonomických a životních podmínek.

Imigranti s primárním vzděláním se často do země přesouvají, aniž by si hodnotu tohoto ukazatele zjišťovali. Z domovské země odchází s motivací zlepšit své podmínky a jsou připraveni přijmout práci, která jim bude nabízena. V případě, že práci nenajdou, tak se často spoléhají na sociální dávky v zemi, snižují tak riziko z migrace.

5 Závěr

Tato bakalářská práce se zabývá příčinami odlivu pracovní síly do zahraničí v závislosti na vzdělání ve vybraných státech Evropské unie, kterými jsou Německo, Švédsko, Dánsko a Maďarsko.

Mezi hlavní příčiny rozebírané v teoretické a empirické části patří rozdílná výše příjmů mezi cílovou a domácí zemí. Pokud jsou v cílové zemi příjmy vyšší než v původní, tak k migraci dochází. Rozhoduje odlišná úroveň ekonomik a lepší uplatnění na trhu práce. Motivem je i zlepšení ekonomické a sociální situace rodiny. K faktorům, které přispívají k rozhodnutí migrovat, patří např. malý počet pracovních míst a příležitostí, nízké mzdy, nedostatečná zdravotní péče a nevhodné podmínky k bydlení. Častá je migrace do míst, kde mají migranti již příbuzné, kteří jim pomohou s adaptací. Migraci může zásadně ovlivnit také imigrační nebo důchodová politika v cílové zemi. Jsou to např. diferencované daňové sazby, finanční výhody nebo sociální příspěvky. Lidé s primárním vzděláním preferují sociální výhody, na rozdíl od vysoce vzdělaných pracovníků, u kterých se využívání sociálních dávek nepředpokládá. Mladší populace může být přitahována vzdělávacími příležitostmi cílové země, ve které má poté možnost snadnějšího uplatnění díky získaným jazykovým a sociálním schopnostem. Migrace bývá usnadněna jazykovou a kulturní blízkostí. Vysoce vzdělaní lidé mohou emigrovat z důvodu nedostatečného ocenění jejich potenciálu a nemožnosti kariérního postupu nebo nedostatečných možností k výzkumu. Nabízené příležitosti pro ně mohou znamenat více než mírné zvýšení mzdy. Terciárně vzdělaní pracovníci mají migraci snazší díky imigračním politikám zemí, které odborníky potřebují a lepší informovanosti o pracovních příležitostech. Pro migranty s primárním vzděláním může být migrace naopak z důvodu nedostatku informací náročnější. Důležitým motivem emigrace může být snížení HDP na obyvatele.

Praktická část bakalářské práce spočívala v analýze migrace v závislosti na výši vzdělání v Německu, Švédsku, Dánsku a Maďarsku. Jako zdroj byla použita Mezinárodní databáze migrace OECD s údaji o celkovém počtu imigrantů v zemi a databáze Eurostatu obsahující procentní podíl imigrantů dle výše vzdělání rozděleného do tří kategorií na primární, sekundární a terciární. Tyto úrovně vzdělávání byly sledovány ve vztahu k ukazatelům HDP/obyv. v PPP (USD), průměrné mzdě v PPP

(USD) a míře nezaměstnanosti (%). Analýza byla prováděna za roky 2008 až 2017. Vyplývá z ní, že hodnota HDP na obyvatele v PPP (USD) je důležitá pro imigranty se sekundárním a terciárním vzděláním v Německu, Švédsku, Dánsku a Maďarsku. Zatímco u primárně vzdělaných imigrantů tato veličina nebyla dle Pearsonova koeficientu korelace s výjimkou Švédska příliš významná. Výsledky se shodují s teoretickou částí práce, ve které je uvedeno, že kvalifikovaní lidé mají větší informovanost o ekonomické situaci v cílových zemích. Zatímco u osob s menší kvalifikací je povědomí nižší a mohou místo toho dávat přednost faktorům, mezi které patří podle teoretické a empirické části práce např. jazyková a kulturní blízkost nebo migrují za účelem sloučení rodiny.

Hodnota průměrných hrubých mezd v PPP v konstantních cenách USD se u jednotlivých zemí a imigrantů liší. Je důležitá pro imigranty se sekundárním a terciárním vzděláním s výjimkou Maďarska. U primárně vzdělaných imigrantů byla tato veličina dle Pearsonova koeficientu korelace významná ve Švédsku a Maďarsku. V případě Německa a Dánska je závislost mezi průměrnou mzdou a počtem imigrantů slabá.

Ve třetí části analýzy byla prováděna korelace mezi počtem imigrantů s primárním, sekundárním a terciárním vzděláním a mírou nezaměstnanosti ve sledovaných zemích. U imigrantů s primárním vzděláním nepatřil tento ukazatel, s výjimkou Švédska, mezi významné. Méně kvalifikovaní pracovníci dávají přednost jiným faktorům, ke kterým patří např. štedrá sociální politika v zemi. V případě sekundárně vzdělaných imigrantů je situace v zemích rozdílná. V Maďarsku byla závislost mezi proměnnými vysoká, což znamená, že je pro imigranty důležitá nízká míra nezaměstnanosti v zemi. V Německu vyšla střední závislost a Švédsko s Dánskem mělo závislost nízkou. U imigrantů s terciárním vzděláním byla závislost nízká s výjimkou Německa, u kterého vyšla vysoká závislost. Důvodem nízké závislosti může být skutečnost, že nemají problém s uplatněním, protože vysoce kvalifikované pracovníky cílová země potřebuje.

Výsledky praktické část bakalářské práce se shodují s částí teoretickou, ve které se uvádí, že lidé migrují za účelem zlepšení své životní situace. Pro některé je to vyšší mzda nebo lepší pracovní příležitosti, druzí se mohou spoléhat na to, že díky migraci získají vysoké sociální dávky. Cílové země méně kvalifikovaných migrantů mohou být

omezeny na státy, které jsou jim jazykově a kulturně blízké a současně finančně dostupné z hlediska vzdálenosti. Zatímco vysoce kvalifikovaná pracovní síla s jazykovými dovednostmi může mít možnosti větší.

Migrace je neodmyslitelnou součástí dnešní doby. Zemím s nedostatkem pracovní síly z důvodu její emigrace a také populačních změn, by mohla migrace pomoci. Zlepšení integrace imigrantů do společnosti může zvýšit jejich produktivitu. Je proto nutné, aby státy správně nastavily svou imigrační politiku a využily výhod, které může migrace přinášet.

Seznam použité literatury

Odborné knihy

- [1] BANSAK, Cynthia, Nicole B. SIMPSON a Madeline ZAVODNY. *The economics of immigration*. New York: Routledge, Taylor & Francis Group, 2015. ISBN 978-0-415-74705-9.
- [2] BODVARSSON, Örn B. a Hendrik VAN DEN BERG. *The economics of immigration: theory and policy*. 2nd ed. New York: Springer, 2013. ISBN 978-1-4614-2115-3.
- [3] BORJAS, George J. *We wanted workers: unraveling the immigration narrative*. New York: W. W. Norton & Company, 2016. ISBN 978-0-393-24901-9.
- [4] EHRENBERG, Ronald G. a Robert S. SMITH. *Modern labor economics: theory and public policy*. 11th ed. Upper Saddle River, N.J.: Prentice Hall, 2012. ISBN 978-0-13-254064-3.
- [5] HICKS, J. R. *The Theory of Wages*. Palgrave Macmillan, 1963. ISBN 978-1-349-00189-7.
- [6] HÖLSCHER Jens, TOMANN Horst. *Palgrave Dictionary of Emerging Markets and Transition Economics*. London: Palgrave Macmillan, 2015. ISBN 978-1-349-56833-8.
- [7] CHISWICK, Barry R. a Paul W. MILLER, ed. *Handbook of the economics of international migration*. Volume 1A, The immigrants. Amsterdam: Elsevier/North Holland, 2015. Handbooks in economics. ISBN 978-0-444-53764-5.
- [8] CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. 2., aktualizované vydání. Praha: Grada, 2016. Pedagogika. ISBN 978-80-247-5326-3.
- [9] KACZOR, Pavel. *Trh práce, pracovní migrace a politika zaměstnanosti ČR po roce 2011*. Praha: Oeconomica, 2013. Vysokoškolská učebnice (Vysoká škola ekonomická v Praze). ISBN 978-80-245-1930-2.
- [10] KOZEL, Roman, Lenka MYNÁŘOVÁ a Hana SVOBODOVÁ. *Moderní metody a techniky marketingového výzkumu*. Praha: Grada Publishing, 2011. Expert. ISBN 978-80-247-3527-6.

- [11] KUBIŠTA, Václav. *Mezinárodní obchod a migrace*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016. ISBN 978-80-7380-655-2.
- [12] PALÁT, Milan. *Ekonomické aspekty mezinárodní migrace: teorie a praxe v Evropské unii*. Ostrava: Key Publishing, 2013. ISBN 978-80-7418-161-0.
- [13] PALÁT, Milan. *Determinanty vzniku migrace a statistiky cizinců v Evropské unii*. Ostrava: Key Publishing, 2014. ISBN 978-80-7418-228-0.
- [14] PALÁT, Milan. *Mezinárodní migrace a ekonomika v Evropské unii: vývoj, determinanty, politiky a trendy*. Ostrava: Key Publishing, 2015. Monografie. ISBN 978-80-7418-230-3.
- [15] ŠALOUNOVÁ, Dana. *Úvod do pravděpodobnosti a statistiky*. Ostrava: VŠB-TU Ostrava, 2013. Series of textbooks, v. 1. ISBN 978-80-248-3067-4.
- [16] ZIMMERMANN, Klaus F. a Thomas BAUER. *The economics of migration*. Volume I, The migration decision and immigration policy. Cheltenham: Edward Elgar, 2002. ISBN 1-85898-756-3.
- [17] VAVREČKOVÁ, J. a kol. *Riziko možného odlivu kvalifikovaných odborníků z České republiky do zahraničí: závěrečná zpráva projektu IJ 019/04 DP2*. 1. vyd. Praha: VÚPSV, 2008. ISBN 978-80-7416-013-4.

Články v časopisech a ve sbornících

- [18] ADSERÀ, Alicia a Mariola PYTLIKOVÁ. The Role of Language in Shaping International Migration. *Economic Journal*. 20.8. 2015. Vol. 125, s.49-81. ISSN 00130133.
- [19] ALEXANDER, Rosie. Migration, education and employment: socio-cultural factors in shaping individual decisions and economic outcomes in Orkney and Shetland. *Island Studies Journal* [online]. 2016. s. 177-192 [cit. 2019-03-23]. ISSN 17152593. Dostupné z:<http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=a9h&an=115952953&scope=site>
- [20] BORJAS, George j. Native Internal Migration and the Labor Market Impact of Immigration. *Journal of Human Resources*. 2006. s.221-258. ISSN 0022166X.

- [21] DOCQUIER, Frederic, Hillel RAPOPORT a Sara SALOMONE. Remittances, Migrants' Education and Immigration Policy: Theory and Evidence from Bilateral Data. *Regional Science and Urban Economics*. 2012. s.817-828. ISSN 01660462.
- [22] EKANAYAKE, Dimuthu a Beverley JACKLING. The Growth in International Enrolments in Accounting: Implications for an Established Nexus between Education and Migration. *Accounting Education*. 2014. s. 203-224. ISSN 09639284.
- [23] FAN, Xiaofeng a Akira YAKITA. Brain Drain and Technological Relationship between Skilled and Unskilled Labor: Brain Gain or Brain Loss? *Journal of Population Economics*. 2011. s. 1359-1368. ISSN 09331433.
- [24] GAMLEN, Alan, Warwick e. MURRAY a John OVERTON. Investigating education, migration and development - Moving triangles in the Pacific. *New Zealand Geographer*, 2017. s. 3-14. ISSN 00288144.
- [25] GHITA, Simona, Cristina BOBOC a Daniela MANEA. Does Youth Migration for Education Have an Impact on Permanent Migration Decision? Case Study on Bessarabian Students in Romania. *Ovidius University Annals, Series Economic Sciences* [online]. 2015. s. 57-61. [cit. 2019-03-23]. ISSN 23933127. Dostupné z:
<http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=bsu&an=113732198&scope=site>
- [26] GROGGER, Jeffrey a Gordon h. HANSON. Income Maximization and the Selection and Sorting of International Migrants. *Journal of Development Economics*. 2011. s. 42-57. ISSN 03043878.
- [27] IOM. Glossary on Migration. 2. ed., *International Organization for Migration* [online]. 2011 [cit. 2019-03-10]. ISSN 1813-2278. Dostupné z:
https://publications.iom.int/system/files/pdf/iml25_1.pdf
- [28] KNAPP, Thomas a., Nancy e. WHITE a Amy m. WOLAVER. The Returns to Migration: The Influence of Education and Migration Type. *Growth* [online]. 2013. s. 589-607. [cit. 2019-03-23]. ISSN 00174815. Dostupné z:
<http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=eoh&an=1422244&scope=site>

- [29] MASSEY, Douglas S. et al. Theories of International Migration: A Review and Appraisal. *Population* [online]. 1993. s. 431-466. [cit. 2019-03-21]. ISSN 00987921. Dostupné z: <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=eoh&an=0323184&scope=site>
- [30] MEIERRIEKS, Daniel a Laura RENNER. Stymied Ambition: Does a Lack of Economic Freedom Lead to Migration? *Journal of Population Economics*. 2017. s. 977-1005. ISSN 09331433.
- [31] MULHOLLAND, Sean e. a Rey HERNANDEZ-JULIAN. Does Economic Freedom Lead to Selective Migration by Education? *Journal of Regional Analysis* [online]. 2013. s. 65-87. [cit. 2019-03-23]. ISSN 10904999. Dostupné z: <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=eoh&an=1389940&scope=site>
- [32] PERI, Giovanni a Chad SPARBER. Task Specialization, Immigration, and Wages. *American Economic Journal: Applied Economics*. 2009. s.135-169. ISSN 19457782.
- [33] PERI, Giovanni. Immigrants, Productivity, and Labor Markets. *Journal of Economic Perspectives*. 2016. s. 3-30. ISSN 08953309.
- [34] PYTLIKOVA, Mariola. Where Did Central and Eastern European Emigrants Go and Why? *CIM and. Dept. of Economic* [online]. January 2006. Chapter 4. [cit. 2019-03-23]. Dostupné z: https://pure.au.dk/portal/files/482/6_phdchap4_MP.pdf
- [35] SJAASTAD, Larry A. The Cost and returns of Human Migrations. *University of Chicago Press. The Journals of Political Economy*. 1962. s. 80-93. ISSN: 0022-3808.
- [36] SON, Liana, Gratiela georgiana NOJA a Mihai RITIVOIU. International Migration and Education: A Central and Eastern European Perspective. *Timisoara Journal of Economics* [online]. 2013. s. 137-152. [cit. 2019-03-21]. ISSN 22860991. Dostupné z: <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=eoh&an=1432678&scope=site>

- [37] TABAG, Carla. The Point of a Points System: Attracting Highly Skilled Immigrants the United States Needs and Ensuring Their Success. *Vanderbilt Journal of Transnational Law* [online]. 2013. s. 271-302. [cit. 2019-03-21]. ISSN 00902594. Dostupné z: <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=a9h&an=85802712&scope=site>
- [38] TAN, George a Graeme HUGO. The Transnational Migration Strategies of Chinese and Indian Students in Australia. *Population, Space and Place*. [online]. August 2017. ISSN 544-8444. [cit. 2019-03-23]. Dostupné z: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1002/psp.2038>
- [39] TANI, Massimiliano, Christopher HEATON a Gavin CHAN. The Wage Premium of Foreign Education: New Evidence from Australia. *Australian Economic Review* [online]. 2013. s. 395-404 [cit. 2019-03-23]. ISSN 00049018. Dostupné z: <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=eoh&an=1415161&scope=site>
- [40] YUKSEKDAG, Yusuf. Health Without Care? Vulnerability, Medical BrainDrain, and Health Worker Responsibilities in Underserved Contexts. *Health Care Analysis* [online]. 2017. [cit. 2019-03-15]. ISSN 1573-3394. Dostupné z: <https://link.springer.com/content/pdf/10.1007%2Fs10728-017-0342-x.pdf>

Elektronické dokumenty a ostatní

- [41] EUROSTAT, 2019a. *Data. Population by Educational Attainment Level, Sex, Age and Country of Birth (%)*. [online]. Eurostat. [cit. 2019-04-05]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/eurostat/cache/metadata/en/migr_imm_i_esms.htm
- [42] EUROSTAT, 2019b. *Data. Unemployment Rate by Educational Attainment Level (%)*. [online]. Eurostat. [cit. 2019-04-10]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/eurostat/tgm/refreshTableAction.do?tab=table&plugin=1&pcode=tepsr_wc140&language=en
- [43] HENIG, David, 2007. *Migrace* [online]. Antropoweb [cit. 2019-02-13]. Dostupné z: <http://antropologie.zcu.cz/migrace>

- [44] MVČR. Terminologický slovník [online]. 2010 [cit. 2019-02-13]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/slovnicek-pojmu.aspx>
- [45] OECD, 2019a. *Data. International Migration Database* [online]. The Organisation for Economic Co-operation and Development. [cit. 2019-04-05]. Dostupné z: <https://stats.oecd.org/Index.aspx?QueryId=48877#>
- [46] OECD, 2019b. *Data. Average Wages* [online]. The Organisation for Economic Co-operation and Development [cit. 2019-04-10]. Dostupné z: <https://data.oecd.org/earnwage/average-wages.htm>
- [47] OECD, 2019c. *Data. International Student Mobility* [online]. The Organisation for Economic Co-operation and Development [cit. 2019-03-15]. Dostupné z: <https://data.oecd.org/students/international-student-mobility.htm>
- [48] OECD, 2014. Indicator C4: Who studies abroad and where? [online]. *Education at a Glance 2014: OECD Indicators*. OECD Publishing, Paris. s. 342-361. [cit. 2019-04-10]. Dostupné z: [http://www.oecd.org/education/EAG2014-Indicator%20C4%20\(eng\).pdf](http://www.oecd.org/education/EAG2014-Indicator%20C4%20(eng).pdf)
- [49] PYTLIKOVA, Mariola. Where Did Central and Eastern European Emigrants Go and Why? *CIM and. Dept. of Economic* [online]. January 2006. Chapter 4. [cit. 2019-03-23]. Dostupné z: https://pure.au.dk/portal/files/482/6_phdchap4_MP.pdf
- [50] RADWAN, Amr a Mahmoud SAKR. Exploring ‘brain circulation’ as a concept to mitigate brain drain in Africa and improve EU–Africa cooperation in the field of science and technology [online]. *South African Journal of International Affairs*. December 2018. s. 517-529. [cit. 2019-02-20]. Dostupné z: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/10220461.2018.1551151>
- [51] SCHIFF, Maurice. Brain Gain: Claims about its Size and Impact on Welfare and Growth Are Greatly Exaggerated [online]. *IZA Discussion Paper No. 1599, The World Bank Policy Research Working Paper No. 3708*. IZA, The World Bank 2005. [cit. 2019-02-20]. Dostupné z: <http://ssrn.com/abstract=725545>
- [52] TALATI, JAMSHEER, J., PAPPAS, GREGORY MD. *Migration. Medical Education, and Health Care: A View from Pakistan*. Academic Medicine [online]. December 2006. s.55-62. [cit. 2019-03-23]. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/6711183_Migration_Medical_Education_and_Health_Care_A_View_from_Pakistan

- [53] UNDP, 2014. Human Development Report 2014. *United Nations Development Programme* [online]. [cit. 2019-04-04]. Dostupné z: <http://hdr.undp.org/sites/default/files/hdr14-report-en-1.pdf>
- [54] WB, 2019. *Data. GDP per Capita, PPP (Current International \$)*. [online]. World Bank. [cit. 2019-04-05]. ISBN 978-92-1-126368-8. Dostupné z: <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.PP.CD?view=chart>

Seznam zkratek

Eurostat – Statistický úřad Evropské unie

HDP – Hrubý domácí produkt

IOM - International Organization for Migration (Mezinárodní organizace pro migrace)

MVČR – Ministerstvo vnitra České republiky

OECD – Organization for Economic Co-operation and Development
(Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj)

PPP – Parita kupní síly

USD – americký dolar

World Bank – Světová banka

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Prohlašuji, že

- jsem byl(a) seznámen(a) s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, bakalářskou práci užít (§ 35 odst.3);
- souhlasím s tím, že bakalářská práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o bakalářské práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, bakalářskou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 9. května 2019

Trchalíková

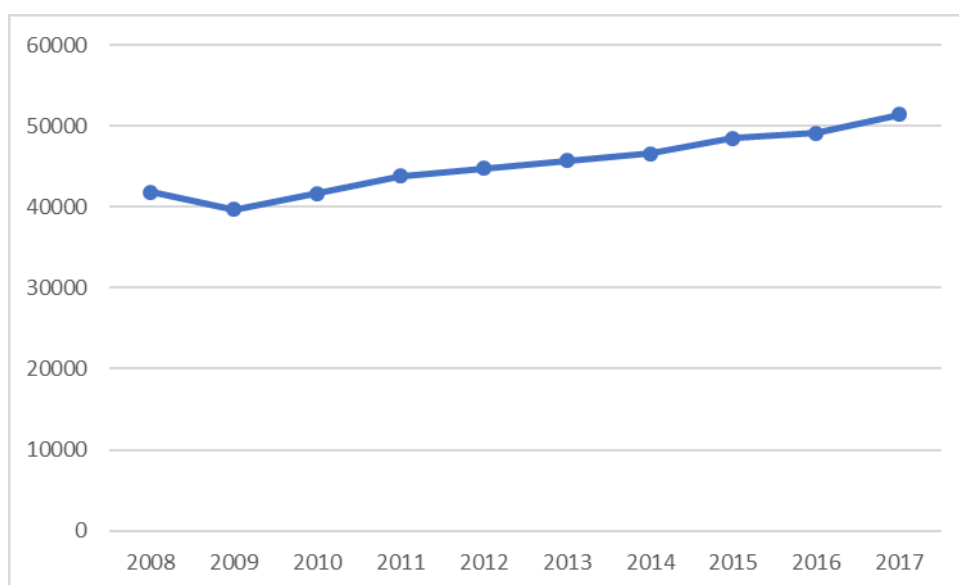
Pavλίna Trchalíková

Seznam příloh

Příloha č. 1: Grafy HDP/obyv. v PPP (USD) v jednotlivých zemích

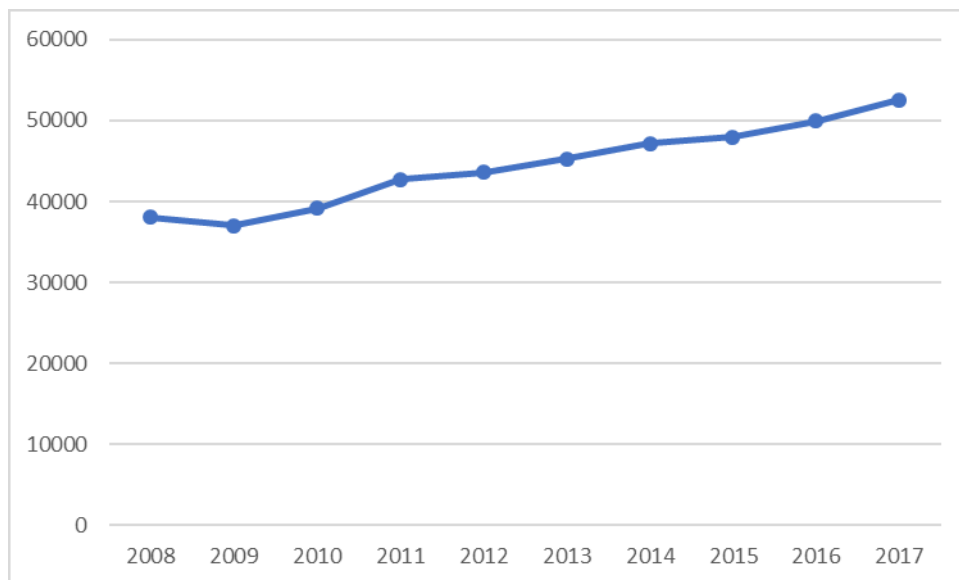
Příloha č.1: Grafy HDP/obyv. v PPP (USD) v jednotlivých zemích

Graf 1 HDP/obyv. v PPP v Německu v letech 2008-2017

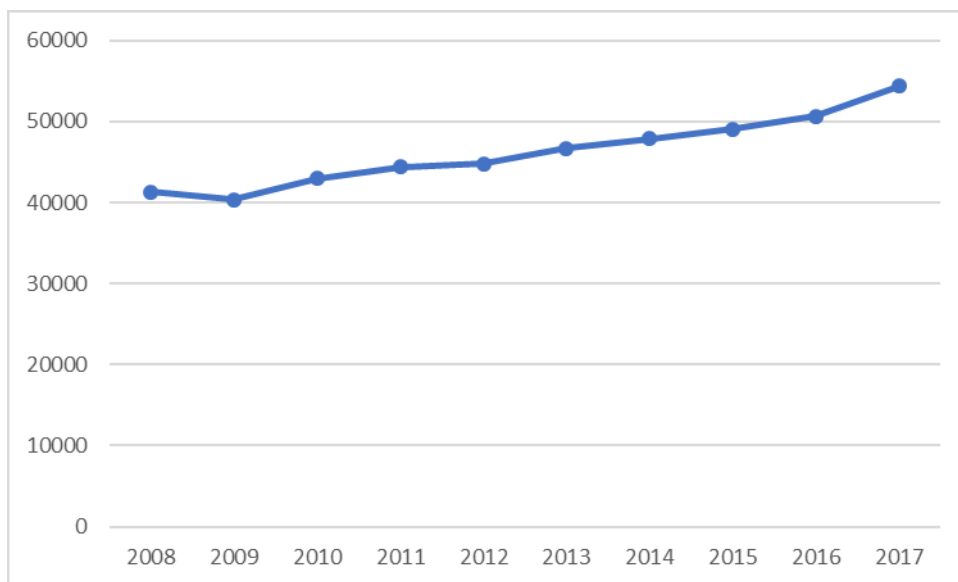
Zdroj: World Bank (2019)

Graf 2 HDP/obyv. v PPP ve Švédsku v letech 2008-2017

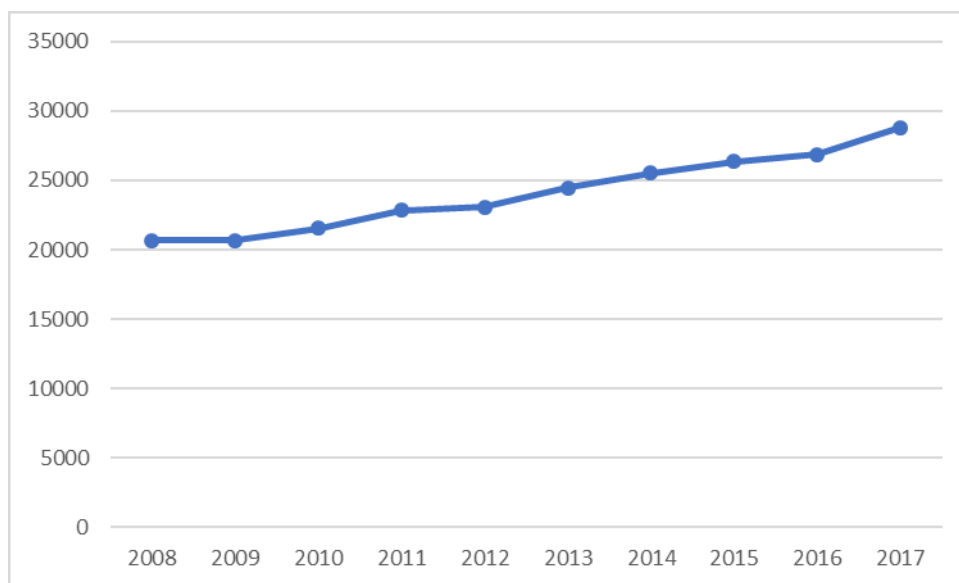
Zdroj: World Bank (2019)

Graf 3 HDP/obyv. v PPP v Dánsku v letech 2008-2017

Zdroj: World Bank (2019)

Graf 4 HDP/obyv. v PPP v Maďarsku v letech 2008-2017

Zdroj: World Bank (2019)